
JEANETTE WINTERSON
Tek Meyve Portakal Değildir
ÇEVİREN
SEVİN OKYAY
İLETİŞİM

JEANETTE WINTERSON 1959'da İngiltere'nin Lancashire kentinde doğdu. Halen Londra'da yaşıyor ve hayatını yazarlıkla kazanıyor. İlk romanı *Oranges Are Not The Only Fruit* (Tek Meyve Portakal Değildir, İletişim 2000) büyük ilgi gördü ve yayımlandığı yıl Whitbread İlk Roman Ödülü'nü kazandı. Yönetmenlerin de ilgisini çeken roman daha sonraki yıllarda sinemaya uyarlandı. İkinci romanı *Passion* (Tutku, İletişim 1997) ile 1987'de John Llewellyn Rhys Ödülü'nü kazandı. Winterson'ın diğer kitapları arasında *Sexing The Cherry* (Vişnenin Cinsiyeti, İletişim 1994), *Written On The Body, Boating For Beginners* ve *Art and Lies* sayılabilir.

Oranges Are Not The Only Fruit
© 1985 Jeanette Winterson

İletişim Yayınları 630 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 134
ISBN 975-470-810-X
© 2000 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2000, İstanbul (1000 adet)

EDİTÖR Osman Yener
DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç
KAPAK Fatoş Gencosman
KAPAK FİLMİ Diacan Grafik
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Ziya Osman Bangu
MONTAJ Hasan Deniz
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
İstiklal Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 İstanbul
Tel: 212 516 22 60 61 62 • Fax: 212 516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JEANETTE WINTERSON

Tek Meyve Portakal Değildir

Oranges Are Not The Only Fruit

ÇEVİREN *Sevin Okyay*

iletişim

Gill Sanders'a ve kedi Fang'e

"Kalın dış kabuklar kullanıldığında üstteki köpük iyice alınmalıdır, yoksa zar gibi bir tabaka oluşur ve nihaî görünüş zedelenir."

Mrs Beeton'ın *Marmelat Yapmak*'ından

"Tek meyve portakal değildir."

Nell Gwynn

İÇİNDEKİLER

Tekvin *11*

Eksodus *29*

Levitikus *63*

Sayılar *81*

Tensiye *103*

Yeşuva *107*

Yargıçlar *137*

Ruth *151*

Tekvin

ÇOĞU kişi gibi ben de uzun süre annem ve babamla oturdum. Babam güreş seyretmeyi severdi, annemse güreşmeyi; kiminle olduğu hiç önemli değildi. O beyaz köşedeydi, işte o kadar.

En rüzgârlı günlerde en büyük çarşafları dışarı asardı. Mormonların kapısını çalmalarını *gönülden arzulardı*. İşçi Partisi taraftarı bir fabrika kasabasında, seçim zamanı pencereye Muhafazakâr adayın resmini asardı.

Karmaşık duygular diye bir şey kulağına bile çalınmamıştı. Dostlar vardı, bir de düşmanlar.

Düşmanlar şunlardı: Şeytan (her haliyle)
Kapı Komşu
Cinsellik (her haliyle)
Sümüklüböcekler

Dostlar şunlardı: Tanrı
Köpeğimiz
Madge Teyze
Charlotte Brontë'nin romanları
Sümüklüböcek ilaçları

ve ben, başlangıçta. Ben, Dünyanın Geri Kalanı'na karşı bir halat çekme müsabakasında ona katılmak üzere getirilmiştim. Çocuk yapılmasına karşı esrarlı bir tavrı vardı; yapamıyor değildi de, yapmak istemiyordu. Bakire Meryem'in bu işi ondan önce halletmesi içine ukde olmuştu. O da bir eksiğine razı oldu ve bir buluntu çocuk ayarladı. O çocuk, bendim.

Özel olduğumu bilmediğim bir zamanı hatırlamıyorum. Hikmet Sahibi Adam'ımız yoktu, çünkü o hikmet sahibi adam diye bir şey olduğuna inanmazdı, buna karşılık koyunlarımız vardı. En eski anılarımdan biri, o bana Kurban Kuzu'nun hikâyesini anlatırken Paskalya Yortusu'nda bir koyunun üzerinde oturuşumdur. Pazarları onu patatesle yerdik.

Pazar, Efendimiz'in günüydü, bütün haftanın en hareketli günü; evde heybetli bir maun cephesi ve istasyon aramaya mahsus tombul bir bakalit düğmesi olan bir radyomuz vardı. Çoğu kez Işık Programı'nı dinlerdik ama, pazarları daima Dünya Ayini dinlenirdi ki, annem misyonerlerimizin kaydettiği gelişmeleri takip edebilsin. Misyoner Haritamız da çok iyiydi. Ön yüzünde bütün ülkeler vardı, arka taraftaki sayılı bir çizelge ise Kabileler ve Tuhaflıkları hakkında insana bilgi verirdi. Ben en çok 16 numarayı, *Karpatların Buzuleleri*'ni tutardım. Eğer bir fare saç kırpıntılarınızı bulur da onlarla yuva yaparsa, başınızın ağrıyacağına inanırlardı. Yuva yeterince büyükse eğer, aklınızı bile kaçırabilirdiniz. Bildiğim kadarıyla henüz hiçbir misyoner onları ziyaret etmemişti.

Annem pazarları erkenden kalkar ve saat ona kadar kimseyi salona almazdı. Burası onun dua ve tefekkür yeriydi. Dizleri yüzünden hep ayakta dua ederdi, Bonaparte'ın boyu yüzünden emirlerini hep at üzerinde vermesi gibi. Annemin Tanrı ile kurduğu ilişkinin de konumlandırmayla çok ilgisi olduğuna inanıyorum. Baştan aşağı Eski Ahit'ti. Hamursuz'da kurban edilip yenmeye mahkûm halim selim kuzu ona göre değildi; oracıktaydı o, peygamberlerle birlik-

te en ön safta. Gereken helak etme eylemi gerçekleşmezse eğer, ağaçlar altında somurtup durmaya da pek meyyaldi. Neyse ki bu eylem sık sık gerçekleşirdi, ama artık onun iradesinden mi, Efendimiz'inkinden mi, bilemeyeceğim.

Hep tıpı tıpına aynı şekilde dua ederdi. Önce yaşayıp bir gün daha gördüğü için Tanrı'ya şükrederdi, sonra dünyayı bir gün daha esirgediği için Tanrı'ya gene şükrederdi. Sonra düşmanlarından söz ederdi ki, bu onun için sorulu-cevaplı öğreti yöntemine en yakın olan şeydi.

"İntikam benimdir diye buyurdu Efendimiz" gümleyerek duvardan geçip mutfağa erişince, çaydanlığı ateşe koyardım. Suyun kaynaması ve çayın demlenmesi için gerekli süre, onun son maddesine, hasta listesine hemen hemen denk düşerdi. Çok düzenliydi. Sütü koyardım, içeri gelirdi, çayından büyük bir yudum alarak üç şeyden birini söylerdi.

"Efendimiz iyidir" (çelik misali sert bakışlar arka bahçeye dikili).

"Bu ne biçim çay?" (çelik misali bakışlar bana dikili).

"İncil'deki en yaşlı adam kimdi?"

Üç numaranın epeyce varyasyonu vardı elbette ama, her seferinde bir İncil sorusuydu bu. Kilisede bir sürü İncil testi yapılırdı ve annem benim kazanmamdan hoşlanırdı. Cevabı bilirsem, bir tane daha sorardı, bilemezsem kızardı ama neyse ki uzun sürmezdi bu, çünkü Dünya Ayini'ni dinlememiz gerekirdi. Hep aynı şeydi. O çayıyla, ben de bir bloknot ve kalemle, Misyon Haritası önümüze yayılmış, radyogramın iki yanına yerleşirdik. Radyonun ortasından doğru, uzaklardan gelen ses, etkinliklere, Hıristiyanlığı kabul edenlere ve sorunlara ilişkin haberler verirdi. Sonunda DUALARINIZ için bizden talepte bulunulurdu. Annemin o akşamki kilise raporunu verebilmesi için, benim her şeyi not almam gerekirdi. Misyoner Sekreteri'ydi annem. Misyoner Raporu, benim için büyük bir sınavdı, çünkü öğle ye-

meğimiz ona bağlıydı. Eğer işler yolunda gitmişse, ölen-kalan olmamış ve birçok kişi dinimizi kabul etmişse, annem bir but pişirirdi. Ama Tanrısızlar yalnızca inatçı olmakla kalmayıp bir de canileştiyse, annem sabahın geri kalanını Jim Reeves İbadet Seçmesi'ni dinleyerek geçirir, biz de haşlanmış yumurtayla kızarmış ekmeğe talim ederdik. Kocası yumuşak başlı bir adamdı ama, bu yüzden onun da keyfinin kaçtığını biliyordum. Annem evde kulplu tencereyi piyanodan ayırt edecek tek kişinin kendisi olduğuna canı gönülden inanıyor olmasa, yemeği kocası da pişirebilirdi. Bize kalırsa annem yanılıyordu, ama kendince haklıydı ki, aslında önemli olan da buydu.

O sabahları kör-topal geçiştirirdik ve öğleden sonra da babam bütün ayakkabıları temizlerken, annemle ben köpeği yürüyüşe çıkarırdık. "Ayakkabılar insanı ele verir" derdi annem. "Kapı Komşu'ya bir baksana."

Onların kapısının önünden geçerken de, ters ters, "İçki" derdi. "İşte bu yüzden her şeylerini Maxi Ball'un Elden Düşme Katalog Malları'ndan alıyorlar. Şeytanın kendisi de ayyaştır" (annem bazen teolojiyi icat ederdi).

Maxi Ball'un bir deposu vardı, giysileri ucuzdu ama dayanıksızdı ve sınaî zamk kokarlardı. Çaresizler, kaygısızlar, en yoksullar pazar sabahları alabildiklerini götürmek için orada birbirleriyle rekabete girişip çekişe çekişe pazarlık ederlerdi. Annem Maxi Ball'da görünmektense, yemek yemekten vazgeçmeye razıydı. Benim içime de o yere karşı dehşet salmıştı. Tanıdığımız pek çok kişi oraya gittiğine göre hiç de haktanır bir davranış olduğu söylenemez, ama annem pek haktanır sayılmazdı zaten; ya sever, ya nefret ederdi, Maxi Ball'dan da nefret ediyordu. Bir keresinde, kışın, oraya gidip bir korse almak zorunda kalmıştı. Daha o pazar, komünyonun ortalık yerinde balenalardan biri yerinden çıkıp onu karnından hançerledi. Bir saat boyunca elinden hiçbir

şey gelmedi. Eve vardığımızda korseyi parçaladı, balenayı sardunyalara destek yaptı, bir tanesini de bana verdi. Hâlâ saklarım ve ne zaman baştan çıkıp kestirmeden gitme isteğine kapılsam, o balenayı düşünüp aklımı başıma toplarım.

Annemle sokağımızın üstündeki tepeye doğru yürüdük. Bizimkisi vadilerden çalınmış bir kasabaydı, bacalar ve küçük dükkânlar, sırt sırta verinis bahçesiz evlerle dolu tıkış tıkış bir yer. Tepeler bizi çepeçevre kuşatmıştı, bizim tepemiz de, orada burada bir tarla ile ya da bir savaş yadigârıyla bölünerek, Pennineler'e doğru uzanırdı. Vaktiyle bir sürü eski tank da vardı ama belediye meclisi onları kaldırdı. Kasaba şişman bir mürekkep lekesiydi, sokaklar da ondan geriye kaçıp, yukarı, hep yukarı, yeşilliklerin içine doğru yayılırdı. Evimiz alabildiğine uzanan bir sokağın en üst kısmına yakındı. Yassı kaldırım taşlarıyla döşeli, çakıltaşlı bir yol. Tepeye tırmanıp aşağı baktığınızda, tıpkı doruktaki İsa gibi, her şeyi görebilirdiniz. Ne var ki, pek baştan çıkarıcı bir görüntü değildi bu. Sağda kemerli bir köprü, onun gerisinde de Ellison'ın yılda bir panayır kurduğumuz arazisi vardı. Dönüşte anneme bir küçük fıçı kara bezelye getirmem koşuluyla, buraya gitmeme izin verilirdi. Kara bezelyeler tavşan kakasına benzer ve et suyu ile çingene mantarından yapılmış sulu bir sosun içinde satılır. Tadı nefistir. Çingeneler ortalığı karman çorman ederdi, bütün gece uyumazlardı ve annem onlara zınacılar derdi ama genelde gül gibi geçinirdik. Elma şekerlerinin yok olmasını görmezden gelirlerdi ve bazen ortalıktan el-ayak çekilmişse yeterince paranız olmadığı halde çarpışan arabalara binmenize izin verirlerdi. Benim gibiler onların tekerlekli evlerinin çevresinde Avenue'den gelme çıtkırıldımlarla kavga ederdi. Çıtkırıldımlar Brownies'e gider ve okul yemeklerine kalmazlardı.

Bir keresinde, kara bezelyeleri almış tam eve gitmek üzereydim ki, yaşlı kadın elimi tuttu. Beni ısıracak sandım.

Avucuma bakarak hafifçe güldü. "Hiç evlenmeyeceksin" dedi, "sana göre değil, ve hiçbir zaman durulup oturmayacaksın." Bezelyelere para almadı, bana bir koşu eve gitmemi söyledi. Ne demek istediğini anlamaya çalışarak koştum, koştum. Evlenmeyi zaten düşünmüyordum. Hiç kocaları olmayan bildiğim iki kadın vardı; yaşlıydılar ama, neredeyse annem kadar yaşlı. Gazete ve dergi satan dükkânı işletirlerdi ve bazen, çarşambaları, bana resimli dergimin yanısıra bir de muzlu çubuk şeker verirlerdi. Onlardan çok hoşlanır, anneme de sözlerini çok ederdim. Bir gün onlarla deniz kıyısına gidip gitmeyeceğimi sordular. Eve koştum, çenemi tutamadım ve tam yeni bir tırmık almak için para kutumu boşaltmakla meşguldüm ki annem kesinlikle ve asla, hayır dedi. Onlarla gidemeyeceğimi haber vermek için geri dönmeme bile izin vermedi. Sonra da resimli dergimi iptal etti ve bana dergiyi daha da uzaktaki bir başka dükkândan almamı söyledi. Bu işe çok üzüldüm. Grimsby's'den hiç muzlu şeker alamadım. Birkaç hafta sonra Mrs White'a durumu anlattığını duydum. O iki kadının gayri tabii ihtiraslara kapıldıklarını söyledi. Herhalde tatlıların içine kimyasal maddeler koyuyorlar diye düşündüm.

Annemle ben, kasaba uzaklarda kalana kadar tırmandık, tırmandık ve en tepedeki taştan anıta vardık. Rüzgâr her zaman şiddetle estiği için annem, fazladan şapka iğneleri takmak zorunda kalırdı. Aslında genellikle eşarp takardı ama pazar günleri değil. Taşın kaidesinde oturduk ve annem, tepeye çıkabildiğimiz için Efendimiz'e şükretti. Sonra da irticalen, dünyanın tabiatı, insanlarının ahmaklığı ve Tanrı'nın gazabının kaçınılmazlığı üzerine konuştu. Sonra da bana, tenin sunduklarına sırt çevirip onun yerine Efendimiz için çalışan cesur bir insanın hikâyesini anlattı...

"Dine dönen baca temizleyicisi"nin hikâyesi vardı, kendini ayyaşlığa ve cümle kötülüklere vurmuş bu leş gibi yoz

adam, bir ocak bacasının içini kazırken birden Efendimiz'i bulmuştu. Bacada o kadar uzun süre vecd içinde kaldı ki, arkadaşları baygın düştü sandılar. Epeyce güçlük çektikten sonra onu dışarı çıkmaya ikna ettiler; yüzü, diyordu arkadaşları, neredeyse isten görünmez olduğu halde bir meleğinki gibi parlıyordu. Pazar Okulu'nda öğretmenlik etmeye başladı ve bir süre sonra, cennetmekân olarak, öldü. Daha birçok hikâye vardı. Ben en çok, müminlerin dua gücüyle iki buçuk metre boydan bir doksana inmiş bir hilkat garibesi olan Çok Şükür Devi'ninkini severdim.

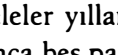
Annem arasıra bana kendi salâha kavuşma hikâyesini anlatırdı. Çok romantikti. Bazen düşünürüm de, eğer Mills ile Boon politikalarında biraz dinsel uyanıştan yana olsalardı, annem de bir yıldız olup çıkmıştı.

Bir gece yanlışlıkta Rahip Spratt'ın Methüsena Seferi'ne girmiş. Boş bir arazide bir çadırmış ve Rahip Spratt her akşam lanetlenmişlerin kaderi hakkında konuşur, şifa verme mucizeleri sergilermiş. Çok etkileyiciymiş. Annem Errol Flynn'a benzediğini, ama kutsal olduğunu söylerdi. O hafta bir sürü kadın Efendimiz'i bulmuş. Rahip Spratt'ın karizmasının bir kısmı, Rothbone's Wrought Iron'da bir süre reklam müdürü olarak çalışmasından gelirdi. Yem atmaktan haberi vardı. *Chronicle* ona, biraz da alayla, dine dönenlere neden bir saksı bitki verdiğini sorunca, "Yem kötü bir şey değildir" demişti. "Bize 'İnsanların Balıkçısı' olmamız emredildi." Annem bu çağrıyı kabul edince, ona bir mezmur kopyası sunuldu ve bir Noel kaktüsü ile (çiçeksiz cinsinden) inci çiçeği arasında tercih yapması istendi. Annem inci çiçeğini seçti. Ertesi gece babamı da, oraya gidince kaktüsü alması için sıkı sıkıya tembihledi, ama babam ön tarafa vardığında hepsi bitmişti. Sık sık, "Girgin bir insan değildir" derdi annem, biraz durakladıktan sonra da eklerdi "Allah selamet versin."

Rahip Spratt, Methüsena Seferi'nin geri kalan bölümünde onlarla kaldı ve annem de misyoner çalışmaları konusundaki bitmez tükenmez ilgisini bu sırada keşfetti. Rahibin kendisi, vaktinin çoğunu cengellerde ve benzeri sıcak yerlerde, kâfirleri dine döndürerek geçiriyordu. Bizde onun elleri mızraklı kara adamlarla çevrili bir resmi var. Annemin yatağının yanında durur. Annem William Blake'e çok benzer; onun da öngörüleri ve rüyaları vardır ve çoğu kez bir pirenin başı ile bir kralı birbirinden ayırt edemez. Neyse ki resim yapamıyor.

Bir gece dışarı çıktı ve hayatını düşündü, neyin mümkün olacağını düşündü. Yapamayacağı şeyleri düşündü. Amcası bir aktördü. *Chronicle* "Çok iyi bir Hamlet" diye yazmıştı.

Ama paçavralarla kurdeleler yıllara dönüşüyor ve sonra yıllar yitip gidiyor. Will amca beş parasız öldü, o sıralar annem pek genç sayılmazdı, insanlar da pek sevgi dolu değildi. Fransızca konuşup piyano çalmaktan hoşlanıyordu ama, bunların anlamı nedir ki?

Vaktiyle zeki ve güzel bir prenses vardı, öyle hassastı ki bir güvenin ölümü bile ona haftalarca ızdırap çektirirdi. Ailesi buna çare bulamadı. Danışmanlar ellerini ovuşturdu, bilgeler boynunu büktü, cesur krallar muratlarına nail olamadan dönüp gittiler. Bu böylece yıllar boyu sürdü, ta ki bir gün ormanda yürüyüşe çıkan prenses sihrin sırlarına vakıf, yaşlı kambur bir kadının kulübesine varana kadar. Kadim varlık, prensesin son derece enerjik ve becerikli bir kadın olduğunu idrak etti.

"Yavrum", dedi, "Sen kendi alevinle yanma tehlikesiyle karşı karşıyasın."

Kambur kadın prensese artık çok yaşlandığını ve ölmek

istediğini, ancak birçok sorumluluğu nedeniyle ölemediğini söyledi. Basit insanların yaşadığı küçük bir köy ona bağlıydı, köylülerin danışmanı ve dostuydu. Acaba prenses onun yerini almak ister miydi? Görevleri şunlar olacaktı:

(1) Keçileri sağmak
(2) Halkı eğitmek
(3) Festivalleri için şarkı bestelemek

Görevlerini yerine getirmesinde yardımcı olsun diye üç bacaklı bir tabure ile kambura ait bütün kitaplara sahip olacaktı. Hepsi bir yana yaşlı kadının harmonyumu da hesaba dahildi, pek eski ve dört oktavlı bir çalgı. Prenses kalmayı kabul etti, sarayla güveleri aklından çıkardı. Yaşlı kadın ona teşekkür etti ve ânında öldü.

Bir gece dışarıda yürüyen annem bir rüyanın rüyasını gördü ve gündüz de bu rüyayı yaşattı. Bir çocuk alacak, onu eğitecek, yetiştirecek, Efendimiz'e adayacaktı.

Misyoner bir çocuk
Tanrı'nın bir hizmetkârı
bir nimet.

İşte bu yüzden bir süre sonra, belirli bir gün, bir yetimler yurdu üzerinde durup yerleşene kadar bir yıldızı izledi. Orada bir beşik, beşikte de bir çocuk vardı. Saçı pek gür bir çocuk.

Dedi ki, "Bu çocuk Tanrı tarafından bana verildi."

Çocuğu alıp götürdü ve çocuk yedi gün yedi gece korkudan ve bilememekten ağladı. Anne çocuğa şarkı söyledi ve ifritleri hançerledi. Ruhun teni nasıl kıskandığını anlıyordu.

Böylesine sıcacık, körpecik bir ten.

Şimdi onun teni, kafasından fışkırmış.

İmgeleminden.

Kalça kemiğinin altındaki sarsıntıdan değil, sudan ve kelâmdan.

Artık bir çıkış yolu vardı, yıllarca ve yıllarca sürecek.

Tepede durduk ve annem dedi ki, "Bu dünya günahla dolu."

Tepede durduk ve annem dedi ki, "Dünyayı değiştirebilirsin."

Eve gittiğimizde babam televizyon seyrediyordu. "Kemikkıran Williams" ile tek gözlü Jonney Stot arasındaki maçı. Annem öfkeden çılgına döndü; pazar günleri televizyonu hep örterdik. Üzerinde ESKİ AHİT'İN HÜCCET'İ yazılı, evin resmi muamelelerini yapan adamın verdiği bir masa örtümüz vardı. Pek görkemliydi, ve onu içinde sadece bir parça Tiffany kristali ile Lübnan'dan gelme bir parşömenin durduğu özel bir çekmecede saklardık. Parşömeni niye saklardık, bilmiyorum. Eski Ahit'in bir parçası sanmıştık ama, bir koyun çiftliğinin kira kontratıymış. Babam örtüyü katlama zahmetine bile katlanmamıştı, dikine duran örtünün altındaki yığında "Musa On Emir'i Alırken" gözüme çarptı. "Çıngar çıkacak" diye düşündüm ve tef dersi için Selamet Ordusu'na gitme niyetimi ilan ettim.

Zavallı babam, hiçbir zaman yeterli olamadı.

O gece kilisede, konuk bir vaizimiz vardı, Stockport'tan Rahip Finch. Cin-ifrit konusunda uzmandı, cinlere karışmanın ne kadar kolay olduğu konusunda dehşete düşürücü bir vaaz verdi. Vaaz bittiğinde hepimiz çok tedirgin olmuştuk. Mrs White kapı komşularının muhtemelen cinli oldu-

ğunu söyledi, her türlü alâmeti taşıyorlardı. Rahip Finch cinli olanların kontrol edilemeyen öfke krizleri geçirdiklerini, çılgın kahkaha nöbetlerine tutulduklarını ve hep, hep çok kurnaz olduklarını söyledi. Şeytanın kendisi de, diye uyardı bizi, bir ışık meleği kılığında gelebilir.

Ayinin ardından kendimize ziyafet çektik. Annem yirmi tane meyveli pandispanya yapmıştı, her zamanki peynirli ve soğanlı sandviçleri ise bir ölçek oluşturuyordu.

"İyi bir kadını her zaman sandviçlerinden tanırsınız" diye beyanda bulundu Rahip Finch.

Annem kızardı.

Rahip sonra bana dönerek "Kaç yaşındasın, küçük kız?" dedi.

"Yedi" diye cevap verdim.

"Ah, yedi" diye mırıldandı. "Ne kadar mübarek, yaradılışın yedi günü, yedi kollu şamdan, yedi fok balığı.*"

(Yedi fok balığı mı? Kontrol altındaki okumalarımda henüz Vahiy Kitabı'na erişmemiştim ve belki de benim gözümden kaçmış, hem suda, hem karada yaşayan bazı Eski Ahit hayvanlarından söz ediyordur diye düşündüm. Test sorusu olarak karşıma çıkarlarsa diye onları bulmak için haftalar harcadım.)

"Evet" diye devam etti, "ne kadar mübarek". Derken alnı bulutlandı. "Ama ne kadar da lanetli."

Bu kelimeyi söyler söylemez masaya bir yumruk attı ve peynirli bir sandviç mancınıkla atılmış gibi savrularak iane torbasının içine girdi. Gözlerimle gördüm ama o kadar afallamıştım ki, birine söylemeyi unuttum. Bir hafta sonra, Kızkardeşlik toplantısında, onu orada buldular. Bütün masaya bir sessizliktir çökmüştü, sadece küp gibi sağır ve çok acıkmış olan Mrs Rothwell hariç.

(*) İngilizce'de seal (mühür) aynı zamanda fok balığı anlamına da gelir - ç.n.

"İblis YEDİ MİSLİYLE dönebilir." Rahibin gözleri masayı taradı. (Gırç, diye ses çıkardı Mrs Rothwell'in kaşığı.)

"YEDİ MİSLİ."

("Bu kek parçasını isteyen var mı?" diye sordu Mrs Rothwell.)

"En iyi olan, en kötüye dönüşebilir," -beni elimden tuttu- "Bu masum çocuk, Ahit'in bu tomurcuğu."

"Eh, öyleyse ben yerim" diye ilan etti Mrs Rothwell.

Rahip Finch ona dik dik baktı ama neyse ki kuru gürültüye papuç bırakacak adam değildi.

"Bu küçük inci çiçeğinin kendisi bir iblis yuvası haline gelebilir."

Mrs Finch kaygıyla "Yavaş Roy, yavaş" diye uyardı.

Rahip ödün vermez bir edayla, "Sözümü kesme, Grace" dedi. "Sadece örnek olarak söylüyorum. Tanrı bana bir fırsat verdi ve Tanrı'nın bize verdiğini ziyan ederek haddimizi aşmamalıyız.

"En kutsal adamların bile birden şerre bulaştıkları görülmüştür. Hele bir kadın, hele bir çocuk. Anne babalar, işaretler için çocuklarınızı kollayın. Kocalar, karılarınızı kollayın. Tanrının lütfu ve inayeti üzerinize olsun!"

İyice örselenip sırılsıklam olmuş elimi bıraktı.

Kendi elini pantalonunun bacağına sildi.

Mrs Finch, "Kendini bu kadar tüketmemelisin, Roy" dedi. "Bir kremalı pasta al, içinde şeri var."

İçimde garip bir his vardı, ben de Pazar Okulu Odası'na gittim. İncil'den sahneler yapmak için tüylü keçe buldum biraz. Tam bununla, aslanların ininde Daniel'in hikâyesini yeniden yazmanın tadını çıkarıyordum ki, Rahip Finch göründü. Ellerimi cebime sokup muşambaya baktım.

"Küçük kız" diye başladı, derken keçe gözüne çarptı.

"Bu da ne?"

"Daniel" diye cevap verdim.

Donakalarak "Ama bu doğru değil ki" dedi. "Daniel'in kaçtığını bilmiyor musun? Senin resminde aslanlar onu yiyor."

"Özür dilerim" dedim, en masum, mübarek yüzümü takınarak. "Yunusla balinayı yapmak istemiştim ama keçede balina resmi yok. Ben de aslanların balina olduğunu farzediyordum."

"Daniel demiştin." Şüpheye kapılmıştı.

"Kafam karıştı."

Gülümsedi. "Her şeyi yoluna koyalım mı öyleyse?" Özenle, bir köşeye aslanları, öbür köşeye de Daniel'i yerleştirdi. "Nabukadnazer'e ne dersin? Şimdi de Şafak'ta Hayret sahnesini yapalım." Keçe yığınını karıştırarak bir kral aramaya koyuldu.

"Umutsuz" diye düşündüm, Susan Green, Noel'de Hikmet Sahibi Üç Adam tablosunun üzerine kusmuştu, ve bir kutudan da ancak üç kral çıkar.

Onu bıraktım uğraşsın. Salona döndüğümde biri bana Rahip Finch'i görüp görmediğimi sordu.

"Pazar Okulu Odası'nda keçelerle oynuyor" diye cevap verdim.

"Hayalperest olma Jeanette" dedi ses. Başımı kaldırıp baktım. Miss Jewsbury'ydi. Hep böyle konuşurdu, obua dersi verdiği için olsa gerek. Sanırım, insanın ağzına bir şey yapıyor.

"Eve gitme vakti geldi" dedi annem. "Bana kalırsa, bir gün için yeterince heyecan yaşadın."

Başkalarının heyecan verici bulduğu şeyler de ne tuhaftır.

Yola koyulduk, annem, Alice ve May ("Sen Alice Teyze ve May Teyze diyeceksin"). Ayağımı sürüyerek geride kalıp Rahip Finch'i düşündüm, ne dehşet verici. Dişleri fırlak, sesi de cırlaktı, hem de kalın ve sert yapmaya çalıştığı halde. Zavallı Mrs Finch. Nasıl yaşıyordu onunla? Sonra çingeneyi

hatırladım. "Asla evlenmeyeceksin." Belki de bu aslında o kadar kötü bir şey değildi. Eve gitmek için Fabrika Altı boyunca yürüdük. Burada fabrikalara göbek bağıyla bağlı, yoksulların da yoksulu olanlar yaşardı. Yüzlerce çocukla bir deri bir kemik köpekler vardı. Kapı Komşu bir vakitler burada, zamk fabrikasının hemen yanında yaşarmış ama ya kuzenleri ya başka biri onlara evimize komşu olan evi miras bırakmış. Böyle şeylerin hep bizi denemek için gönderildiğine inanan annem, "Şeytan işi diye buna derim ben" derdi.

Ben tek başıma Fabrika Altı'na gönderilmezdim ve o gece yağmur yağmaya başlayınca, nedenini iyice anladım. Eğer iblisler herhangi bir yerde yaşıyorsa, orası burasıdır. Pire tasmaları ve zehir satan dükkânın yanından geçtik. Adı Haşarat İçin Arkwright'ın Yeri'ydi; bir keresinde evi karafatma bastığında gitmiştim oraya. Mrs Arkwright müşterisinden para alıyordu. Biz geçerken May'i görünce ona içeri girsin diye bağırdı. Annem pek memnun kalmadı ama gene de, İsa'nın vergi mültezimleri ve günahkârlarla saf tuttuğu konusunda birşeyler mırıldanarak, hepsinin önüsıra beni içeri itti.

"Nerelerdeydin May?" diye sordu Mrs Arkwright, bir yandan elini bir bulaşık bezine silerek, "Bir ay var ki ortalarda yoksun."

"Blackpool'daydım."

"Ya, eline para geçti demek."

"Lotoda üç kere kazandım."

"Deme."

Mrs Arkwright hem hayran kalmıştı, hem de hırçınlaşmıştı.

Sohbet bir süre böyle devam etti, Mrs Arkwright işin kö-

tü olduğundan yakındı, dükkânı kapatacaktı, artık haşarat işinde para kalmamıştı.

"Umalım ki yaz sıcak geçsin, hepsi ortaya çıkıverir o zaman."

Annemin gözle görünür şekilde keyfi kaçmıştı.

"İki yıl önceki sıcak dalgasını hatırlıyor musunuz? Ooh, o vakit ne ticaret yapmıştım ama. Hamamböcekleri, karafatmalar, fareler, aklınıza ne gelirse hepsini zehirledim. Yok canım, işler artık eskisi gibi değil."

Bir iki dakika saygılı bir sessizlik içinde kaldık, sonra annem öksürdü ve gitmemiz gerektiğini söyledi.

"Peki öyleyse" dedi Mrs Arkwright, "Şunları velet için alıverin."

Beni kastediyordu, tezgâhın gerisinde bir süre aranarak değişik değişik birkaç kutu çıkardı.

"Bilyeleriyle öte berisini kor içine" diye açıkladı.

"Yaşa" dedim ve gülümsedim.

"Hey, hiç de fena çocuk değil bu, ha." O da bana gülümsedi ve elini iyice benim elime kurulayarak hepimizi dükkândan uğurladı.

"Şunlara baksana May", diye havaya kaldırdım.

"May Teyze" diye tersledi annem.

May benimle birlikte onları inceledi.

"Gümüş balığı" diye okudu. "'Lavaboların, tuvaletlerin ardına ve diğer nemli yerlere bolca serpin.' Ah, pek hoş. Bu da neymiş? 'Bitler, tahtakuruları, vb. Tesiri garantili ya da paranız iade.'"

Sonunda eve geldik, İyi Geceler May, İyi Geceler Alice, Tanrıya emanet olun. Babam erken vardiyada çalıştığı için yatmıştı bile. Annem daha saatlerce yatmazdı.

Ben onları bildim bileli annem dörtte yatar, babam beşte kalkardı. Bakarsanız, bunun hoş bir yanı da vardı, çünkü gecenin bir vakti aşağı inersem yalnız kalmayacağım anla-

mına geliyordu. Çoğu kez domuz pastırmalı yumurta yerdik ve bana İncil'den birşeyler okurdu.

Eğitimime böyle başladı işte: Okumayı bana Eski Ahit'in beşinci bölümünden, Tensiye Kitabı'ndan öğretti ve azizlerin hayatları hakkında bilinecek ne varsa anlattı, aslında nasıl melun olduklarını ve ağza alınmayacak arzulara nasıl teslim olduklarını. Onlara ibadet etmeye değmezdi; bunun da Katolik Kilisesi'nin bir başka sapkınlığı olduğunu söyledi, ben papazların tatlı diline kanıp yolumu şaşırmamalıydım.

"Ama ben hiç papaz görmüyorum ki."

"Bir kızın düsturu şu olmalı: HAZIRLIKLI OL."

Bulutlar yüksek bir binaya, bir kilise kulesine, ya da katedrale çarpınca yağmur yağdığını öğrendim; darbe sonucu sıkışıp deliniyorlardı ve altlarındaki herkes ıslanıyordu. İşte bunun içindir ki, eski günlerde tek yüksek binalar kutsal binalarken, insanlar tanrısallığın hemen ardından temizliğin geldiğini söylerlerdi. Kentiniz ne kadar tanrısalsa, o kadar yüksek binanız olurdu ve o kadar çok yağmur alırdınız.

Annem, "İşte onun içindir ki bütün bu Kâfir yerleri o kadar kuru" diye açıkladı, sonra da boşluğa baktı, kalemi titredi. "Zavallı Rahip Pratt."

Doğal dünyada, her şeyin iyi ile kötü arasındaki Büyük Mücadele'nin bir sembolü olduğunu keşfettim. "Mambayı düşün" dedi annem, "Kısa mesafelerde mamba bir atı geçebilir." Sonra da yarışı bir parça kâğıt üzerinde çizdi. Yani kısa vadede kötünün zafere ulaşabileceğini, ama bu zaferin asla uzun sürmeyeceğini anlatmak istiyordu. Çok mutluyduk, en sevdiğimiz ilahimiz *Iğvaya Boyun Eğme*'yi söyledik.

Annemden bana Fransızca öğretmesini istedim ama yüzü bulutlandı ve öğretemeyeceğini söyledi.

"Niye ama?"

"Az daha benim felâketime yol açıyordu."

"Ne demek istiyorsun?" Israrlıydım, yani olabildiğim zamanlar. Ama başını salladı ve benim çok genç olduğum, nasıl olsa çok yakında öğreneceğim, ahlâk dışı olduğu gibilerden birşeyler mırıldandı.

Nihayet, "Bir gün" dedi, "Sana Pierre'i anlatacağım", sonra da radyoyu açarak o kadar uzun süre varlığımın farkında değilmiş gibi davrandı ki, kalkıp yatmaya gittim.

Çoğu kez bana bir hikâye anlatmaya başlar, sonra tam ortasında başka bir şeye geçerdi, böylece ben artık Hindistan sahillerinin açıklarında var olmaya son verdiğinde Dünya Cenneti'ne ne olduğunu asla öğrenemedim ve neredeyse bir hafta süreyle "altı kere yedi kırk iki"de takılıp kaldım.

"Niye okula gitmiyorum?" diye sordum ona. Okul merakımı çekiyordu, çünkü annem oraya Üreme Yeri derdi hep. Ne kastettiğini bilmiyordum ama kötü bir şey olduğunu biliyordum, Yapay İhtiraslar gibi. Aldığım tek cevap "Seni kötü yola sürüklerler" oldu.

Bütün bunları tuvalette düşündüm. Tuvalet dışardaydı ve kömürlükten gelen örümcekler yüzünden, gece geç vakit oraya gitmekten nefret ederdim. Babamla ben hep tuvaletteydik sanki, ben ellerimin üstüne oturur şarkı mırıldanırdım, o da herhalde ayakta dururdu. Annem çok kızardı.

"Hadi içeri gel, bu iş o kadar uzun sürmez."

Ama gidilecek tek yer orasıydı. Hepimiz aynı yatak odasını paylaşıyorduk, çünkü annem arka tarafta bir banyo inşa ediyordu ve sonunda, eğer bölmeyi taktırabilirse, benim de yarım bir odacığım olacaktı. Ne var ki, kafasında bir sürü şey olduğunu söyleyerek ağırdan alıyordu. Bazen Mrs White sulu harcın karıştırılmasına yardıma gelirdi ama sonunda ikisi birden Johnny Cash'i dinlemeye ya da Tamamen Suya Batırılarak Vaftiz üzerine parasız dağıtılacak türden yeni bir

bildiri yazmaya koyulurlardı. Sonunda bitirdi ama, ancak üç yılda.

Bu arada, derslerim devam ediyordu. Salyangoz ilaçları ve annemin tohum katalogları sayesinde Bahçıvanlık ve Bahçe Zararlıları hakkında bilgi edindim. Tarihî Süreçler konusunda bir anlayışa, Vahiy kitabındaki kehanetler ve anneme her hafta gelen *Sade Gerçek* adlı dergi vasıtasıyla ulaştım.

O "İlyas gene aramızda" diye ilan etti.

Ve böylece inanmayan birinin belki de hiç anlayamayacağı işaretlerle harikaları yorumlamayı öğrendim.

"Orada, misyon sahasındayken buna ihtiyacın olacak" diye uyardı beni.

Sonra bir sabah, Demir Perde'nin arkasından konuşan İvan Popov'u dinlemek için erkenden kalktığımızda, şişman kahverengi bir zarf mektup kutusundan cumburlop diye düştü. Annem bunun belediye binasındaki Hastalara Şifa seferberliğine katılanlardan gelen teşekkür mektupları olduğunu sandı. Yırtıp açtı, sonra yüzü beş karış asıldı.

"O ne?" diye sordum.

"Seninle ilgili."

"Benimle ilgili ne?"

"Seni okula göndermek zorundayım."

Hemen tuvalete sıvıştım ve ellerimin üzerine oturdum; nihayet Üreme Yeri.

Eksodus

BİR gece önce ona, "Neden gitmemi istiyorsun?" diye sordum.

"Çünkü sen okula gitmezsen ben hapse girmek zorunda kalacağım." Bıçağı eline aldı. "Kaç dilim istersin?"

"İki" dedim. "Ne koyacaksın arasına?"

"Sığır kavurma, şükretsen isabet olur."

"Ama hapse girsen bile nasıl olsa gene çıkarsın. Aziz Paul hep hapse girerdi."

"Biliyorum" (Ekmeği öyle kararlı şekilde kesti ki, sadece minicik bir kavurma parçası taştı dışarı)... "Ama komşular bilmiyor. Onun için bunu ye ve sesini kes."

Tabağı önüme itti. Korkunç görünüyordu.

"Neden kızarmış patates yiyemiyoruz?"

"Çünkü sana patates kızartacak vaktim yok. Ayaklarımı suya sokacağım, senin yeleğini ütüleyeceğim, üstelik de o dua taleplerinin hiçbirine elimi sürmedim. Ayrıca, patates kalmadı."

Oturma odasına giderek yapacak bir iş arandım. Mutfakta annemin radyoyu açtığını duydum.

Bir ses, "Şimdi de" dedi, "salyangozların aile hayatı üzerine bir program."

Annem çığlığı bastı.

"Ne dediğini duydun mu?" diye sordu, başını mutfak kapısından uzatarak. "Salyangozların aile hayatı, nefret verici bir şey bu, maymunlardan geldiğimizi söylemekten farkı yok."

Düşündüm. Yağmurlu bir Çarşamba gecesi Bay ve Bayan Salyangoz evde; Bay Salyangoz sessizce uyukluyor, Bayan Salyangoz, problemli çocuklar üzerine bir kitap okuyor. "Çok kaygılanıyorum, doktor. Öylesine sessiz ki, bir türlü kabuğundan çıkmıyor."

"Hayır, anne" diye cevap verdim, "Hiç de öyle değil."

Ne var ki o dinlemiyordu. Yeniden mutfağa dönmüştü, parazitler arasında Dünya Ayini'ni ararken kendi kendine mırıldandığını duyuyordum. Arkasından gittim. "Şeytan dünyada, evet, ama bu evde değil" dedi, ve sabit bakışlarını Efendimizin fırının üstüne asılmış resmine dikti. Dört inç karelik bir suluboyaydı, Wigan ve Afrika'ya doğru Methüsena Seferi'ne çıkmadan önce Rahip Spratt onu annem için yapmıştı.

Adı, "Efendimiz Kuşları Besliyor"du ve annem de vaktinin çoğunu orada müminler için birşeyler yaparak geçirdiğinden, resmi fırının üstüne asmıştı. Biraz yıpranmıştı artık, Efendimizin bir ayağında da yumurta lekesi vardı ama belki boya da çıkar diye dokunmamayı tercih ediyorduk.

"Canıma yetti artık" dedi. "Git buradan."

Mutfak kapısını yeniden örttü, radyoyu da kapattı. "Senin İçin Methiyeler Yazılıyor"u mırıldandığını duydum.

"Eh, demek ki böyle" diye düşündüm.

Öyleydi.

Ertesi sabah arı kovanı gibi faaldik. Annem saatin yedi buçuk olduğu, hiç uyumadığı, babamın yemek yemeden işe gittiği feryadıyla beni yatağın dışına sürükledi. İnsanı haşlayacak kadar sıcak bir çaydanlık suyu lavaboya boşalttı.

"Neden yatmadın?" diye sordum.

"Üç saat sonra kalkacaksam eğer, ne anlamı var."

Sıcak suyun içine bir parça da soğuk su ekledi.

"Erken yatabilirdin" diye fikir verdim, pijamamın üstüyle boğuşarak. Pijamamı bana yaşlı bir kadın yapmış, boyun oyuğunu da kol oyuklarıyla bir tutmuştu, onun için hep kulaklarım acırdı. Bir seferinde de lenf bezlerimin kızarıp şişmesi yüzünden üç ay sağır kaldım: Onu da kimse fark etmedi.

Bir gece yatakta yatmış, Efendimizin izzetini düşünüyordum ki, birden hayatın pek sessizleştiğinin farkına vardım. Her zamanki gibi kiliseye gitmiş, her zamanki kadar yüksek sesle ilahi söylemiştim ama bir vakittir sesi çıkan yalnızca benmişim gibi geliyordu.

Vecd halinde olduğumu varsaydım, kilisemizde pek ender görülen bir şey değildi bu, sonradan annemin da aynı varsayımda bulunduğunu keşfettim. May neden kimseye cevap vermediğimi sorunca annem, "Efendimiz" demişti.

"Efendimiz de neymiş?" May'in kafası karışmıştı.

"Esrarengiz yöntemleri vardır" diye bildirdi annem ve yürüyüp gitti.

Böylece, benim haberim bile olmadan, kilisemizde benim vecd halinde olduğum ve kimsenin benimle konuşmaması gerektiği söylentisi yayılmıştı.

"Neden oldu dersiniz?" diye öğrenmek istedi Mrs White.

"Ah, şaşılacak bir şey yok, biliyorsun ya, yedi yaşında", May etki yaratmak için bir es verdi, "Kutsal bir sayıdır, yedilerde garip şeyler olur, Elsie Norris'e baksana bir."

Elsie Norris, ya da aramızdaki adıyla "Tanıklık Eden Elsie", kilisemiz için büyük bir cesaret kaynağıydı. Rahip ne zaman Tanrı'nın iyiliği hakkında bir tanıklık istese, Elsie yerinden fırlar ve bağırırdı. "Efendimizin bu hafta benim için ne yaptığını dinleyin."

Yumurtaya ihtiyacı vardı, Efendimiz göndermişti.

Bir kolit krizi geçirmişti, Efendimiz çaresine bakmıştı.

Her gün iki saat dua ederdi;

bir kez sabah saat yedide,

bir kez de akşam saat yedide.

Hobisi nümerolojiydi, ve ona rehberlik etsin diye zar atmadan Kutsal Kitabı hiç okumazdı.

Şiarı şuydu: "Bir zar bölüm için, bir zar da mezmur için."

Bir seferinde biri ona İncil'in altı bölümden uzun olan kitapları için ne yaptığını sormuştu.

Elsie soğuk soğuk "Benim kendime göre yöntemlerim var" demişti. "Efendimizin de öyle."

Ondan çok hoşlanırdım, çünkü evi ilginç şeylerle doluydu. Ses çıkarmak için pedalına basmanız gereken bir orgu vardı. Ne vakit oraya gitsem, *Yol Göster Müşfik Işık*'ı çalardı. O tuşlara basardı, ben de pedala, çünkü astımdan mustaripti. Madenî yabancı para koleksiyonu yapar ve onları beziryağı kokan cam bir muhafazada saklardı. Bunun ona, Lancashire'da kriket oynayan müteveffa kocasını hatırlattığını söylerdi.

Onu görmeye her gittiğimde, "Ona Ağır Elli Stan derlerdi" derdi. İnsanlara neler dediğini hiç hatırlayamazdı. Meyveli pastasının ne zamandır durduğunu hiç hatırlamazdı. Bana aynı pasta parçasını beş hafta süreyle ikram ettiği olmuştu. Şanslıydım, çünkü ona ne dediğinizi de hiç hatırlamazdı, ben de her hafta aynı bahaneye sığınırdım.

"Kolit" derdim.

"Senin için dua edeceğim" derdi.

Hepsinden iyisi, bir de Nuhun Gemisi kolajı vardı. Anneyle baba Nuh eğilmiş, tufana bakarken, diğer Nuhlar tavşanlardan birini yakalamaya çalışıyorlardı. Ama benim için en hoşu, bulaşık telinden yapılmış yerinden çıkarılabilen bir şempanzeydi; ziyaretimin sonunda onunla beş dakika oynamama izin verirdi. Çeşit çeşit oyunum vardı, ama çoğu kez onu boğardım.

♂

Pazar günü papaz herkese benim nasıl ruhla dolu olduğumu söyledi. Yirmi dakika benim hakkımda konuştu ve ben tek kelimesini bile duymadım; sadece orada oturup İncil'imi okudum ve ne uzun bir kitap olduğunu düşündüm. Elbette ki görünürdeki bu tevazu, onların büsbütün inanmalarına yol açtı.

Ben kimsenin benimle konuşmadığını düşünüyordum, ötekiler de benim onlarla konuşmadığımı düşünüyorlardı. Ama hiçbir şey duymadığımı fark ettiğim gece aşağı indim ve bir kâğıda, "Anne, dünya çok sessiz" yazdım.

Annem başını salladı ve kitabını okumaya devam etti. Sabah postasından çıkan kitap Rahip Spratt'dan gelmişti. "Başka Kıtalar da Onu Tanıyor" adlı, misyoner yaşantısını tarif eden bir kitaptı.

Dikkatini çekemeyince bir portakal alıp yeniden yatağa gittim. Dünyanın neden çok sessiz olduğunu kendi kendime keşfetmem gerekiyordu.

Birisi bana doğum günümde bir blok flüt ile bir nota kitabı vermişti, ben de yastığıma yaslanarak *Auld Lang Syne*'ın birkaç satırını üfledim.

Parmaklarımın hareket ettiğini görüyordum ama ses yoktu.

Little Brown Jug'ı denedim.

Yok.

Umutsuzluk içinde *Ol' Man River*'ın ritm seksiyonunu çalmaya başladım.

Yok.

Ve sabaha kadar yapabileceğim bir şey de yoktu.

Ertesi gün, anneme neyin yolunda gitmediğini açıklamaya kararlı bir şekilde yataktan fırladım.

Evde kimse yoktu.

Kahvaltım kısa bir notla birlikte mutfağa bırakılmıştı.

"Sevgili Jeanette,

Betty Teyze için dua etmek üzere hastaneye gidiyoruz. Bacağı tutmuyor.

Sevgiler annen."

Ben de günü elimden geldiğince iyi geçirdim, sonunda yürüyüşe çıkmaya karar verdim. Yürüyüş, kurtuluşum oldu. Obua çalan ve Kızkardeşlik korosunu yöneten Miss Jewsbury ile karşılaştım. Çok akıllıydı.

"Ama o kutsal değil" demişti Mrs White bir seferinde. Miss Jewsbury bana merhaba demiş olmalı, ben de onun farkına varmamış olmalıyım. Selamet Senfoni Orkestrası ile Orta İngiltere'de turnede olduğu için uzun süredir kiliseye gelmiyordu, bu yüzden de benim ruhla dolu sayıldığımı bilmiyordu. Önümde durup, obua yüzünden çok büyüyen ağzını açıp kapadı, ve kaşlarını başının ortasında bir yere topladı. Onun elinden tutup postaneye götürdüm. Orada dolmakalemlerden birini alıp bir Çocuk Nafaka Formu'nun arkasına yazdım:

"Sevgili Miss Jewsbury,

Hiçbir şey duymuyorum."

Bana dehşetle baktı ve dolmakalemi eline alıp "Annen bu konuda ne yapıyor? Neden yatakta değilsin?" diye yazdı.

Artık Çocuk Nafaka Formu'nda yer kalmamıştı, ben de

bir tane Acil Bir Durumda Kiminle Temasa Geçmeli kullandım.

"Sevgili Miss Jewsbury" diye yazdım, "Annem bilmiyor. Betty Teyze ile hastanede. Dün gece yataktaydım."

Miss Jeswbury baktı, baktı. O kadar uzun süre baktı ki, eve gitsem mi diye düşünmeye başladım. Sonra elimi yakaladığı gibi beni bir koşu hastaneye götürdü. Oraya gittiğimizde annemle diğerleri Betty Teyze'nin yatağı başında toplanmış, koro halinde ilahi söylüyorlardı. Annem bizi gördü, biraz şaşırmış gibiydi, ama ayağa kalkmadı. Bayan Jewsbury onun dirseğine vurdu, ağzı ve kaşlarıyla mahut numaraya başladı. Annem başını iki yana salladı durdu. Sonunda Miss Jewsbery öyle yüksek sesle haykırdı ki, ben bile duydum. "Bu çocuk Ruh'la falan dolu değil" diye bağırdı, "Sağır."

Hastanedeki herkes dönüp bana baktı. Kıpkırmızı oldum, gözlerimi Betty teyzenin su sürahisine diktim. En kötüsü, neler olup bittiği hakkında hiçbir fikre sahip olmamaktı. Derken bir doktor yanımıza yaklaştı, çok kızgındı ve sonra Miss Jewsbury ile birlikte karşılıklı kollarını sallayıp durdular. Müminler, sanki hiçbir şey olmuyormuş gibi koro notalarına dönmüşlerdi.

Doktor ve Miss Jewsbury beni apar topar tıbbi donanım dolu soğuk bir odaya sürükleyip sırtüstü yatırdılar. Doktor orama burama vuruyor ve başını sallıyordu.

Ve tam bir sessizlik hakimdi.

Sonra annem geldi, neler olduğunu anlar gibi göründü. Bir form imzaladı ve bana bir başka not yazdı.

"Sevgili Jeanette,

Mesele yok, birazcık sağırsın. Neden bana söylemedin? Pijamalarını almaya eve gidiyorum."

Ne yapıyordu? Beni burada mı bırakıyordu? Ağlamaya başladım. Annem dehşete kapılmış göründü ve çantasını karıştırarak bana bir portakal verdi. Rahatlamak için porta-

kalı soydum, beni daha sakin görünce herkes birbirine bakıp gitti.

Doğdum doğalı dünyanın çok basit kurallarla idare edildiğini varsaymıştım, kilisemizin daha büyük bir versiyonu gibi. Şimdi kilisenin de bazen kafasının karıştığını fark ediyordum. Bu bir sorundu. Ama yıllar boyu bu sorunu ele almamayı seçtim. Orada ve o andaki sorun ise, bana ne olacağıydı. Victoria Hastanesi büyük ve ürkütücüydü, şarkı söylemenin de bir faydası yoktu, çünkü söylediğimi duyamıyordum. Birkaç dişçi ilanı ve röntgen cihazı için bir kullanma broşürü dışında, okuyacak bir şey de yoktu. Portakal kabuğundan bir iglo yapmaya çalıştım ama, boyuna düşüp duruyordu, zaten durduğu vakit de içine koyacak bir eskimom yoktu. Ben de "Eskimo'yu Nasıl Yediler" şeklinde bir hikâye uydurmak zorunda kaldım. Bu da beni daha da bedbaht etti. İnsanı oyalayan şeyler hep böyledir zaten; havasına girersin.

Nihayet annem geri geldi, bir hemşire beni pijamalarımın içine itiştirdi ve ikimizi de çocuk koğuşuna götürdü. Korkunçtu. Duvarlar soluk pembeydi, bütün perdelerde hayvanlar vardı. Ama gerçek hayvanlar değil: Renkli toplarla oyun oynayan yumuşak tüylü hayvanlar. Az önce uydurduğum deniz aygırını düşündüm. Habis bir şeydi, eskimoyu yemişti; gene de bunlardan iyiydi. Hemşire iglomu çöp tenekesine atmıştı.

Kaderimi düşünüp yerimde sakin sakin yatmak dışında yapacağım bir şey yoktu. Annem birkaç saat sonra İncil'im, bir Kutsal Kitap Birliği boyama kitabı ve bir parça plastisinle döndü, hemşire plastisini aldı. Suratımı buruşturunca bir kâğıda "Hoş değil, yutulabilir" diye yazdı. Ona baktım ve ben de yazdım: "Yutmak istemiyorum, onunla birşeyler yapmak istiyorum. Üstelik plastisin zehirli değildir, zaten paketin arkasında da yazıyor" ve paketi ona doğru salladım.

O da kaşlarını çatıp başını iki yana salladı. Destek olsun diye anneme döndüm ama bana uzun bir mektup çiziktirmekle meşguldu. Hemşire yatağımı tekrar düzeltmeye koyuldu, mesele çıkaran macunu da üniformasının cebine soktu. Hiçbir şeyin ona fikrini değiştirtemeyeceğini anlamıştım.

Burnumla havayı kokladım: Dezenfektan ve haşlanmış patates. Sonra annem beni dürttü, mektubu yatağın bitişiğindeki komodinin üstüne koydu ve sürahimin yanındaki kâseye de koskoca bir alışveriş torbasından portakal boşaltı. Halsiz halsiz gülümsedim, destek olur diye umuyordum, oysa o başımı okşadı ve kararlı bir şekilde uzaklaştı. Böylece yalnız kaldım. Türlü güçlükle karşılaşan, buna rağmen cesaretini kaybetmeyen Jane Eyre'i düşündüm. Annem kendini hüzünlü hissedince hep bu kitabı okurdu bana; ona güç verdiğini söylerdi. Mektubunu aldım: Her zamanki merak-etme, bir-sürü-insan-ziyaret-edecek, cesur-ol türünden bir şeydi, ve banyo üzerinde daha sıkı çalışacağı ve Miss White'ı bulaştırmayacağı sözü. Kısa süre sonra gelecekti, olmazsa kocasını gönderecekti. Ameliyatım ertesi gün yapılacaktı. Bunu okuyunca mektubu elimden yatağa bırakıverdim. Ertesi gün! Ya ölürsem? Öylesine genç ve öylesine umut verici! Cenazemi düşündüm, bütün o gözyaşlarını. Yeminimle ve İncil'imle gömülmek istiyordum. Talimat yazsa mıydım? Bana kulak asacaklarına güvenebilir miydim? Annem hastalık ve ameliyatlar hakkında her şeyi bilirdi. Doktor ona, onun durumundaki bir kadının etrafta dolaşmaması gerektiğini söylemişti ama annem vaktinin gelmediğini belirtmişti ve hiç değilse, doktorun aksine, nereye gittiğini biliyordu. Annem bir kitapta, narkoz altında ölenlerin sayısının su kayağı yaparken ölenlerden fazla olduğunu okumuştu.

"Eğer Efendimiz seni geri getirirse" demişti May'e, safra-

kesesi ameliyatına girmeden önce, "Bilesin ki, sana yapacak iş verdiği içindir." Yatak örtüsünün altına kıvrılıp geri getirilmek için dua ettim.

Ameliyatımın sabahında hemşireler gülümsüyor ve yatağı yeniden düzeltiyorlardı, portakalları simetrik bir kule halinde yığıyorlardı. Iki kıllı kol beni kaldırıp soğuk bir arabaya bağladı. Tekerlekler gıcırdıyordu, beni iten adam da çok hızlı gidiyordu. Koridorlar, çift kanatlı kapılar ve sımsıkı beyaz maskelerin tepesinden bakan iki çift göz. Birisi burnumla ağzıma bir ağızlık yerleştirirken bir hemşire elimi tuttu. Nefes aldım ve upuzun bir hat halinde gidip düşen ve bir daha su yüzüne çıkmayan su kayakçıları gördüm. Sonra da hiçbir şey görmedim.

"Jöle, Jeanette."

Biliyordum işte, ölmüştüm ve melekler bana jöle veriyordu. Bir çift kanat görmeyi bekleyerek gözlerimi açtım.

"Hadi, ye" diye yüreklendirdi ses.

Umutla, "Siz melek misiniz?" diye sordum.

"Pek sayılmaz, ben doktorum. Ama o bir melek, değil mi, hemşire?"

Meleğin yanakları kızardı.

"Duyabiliyorum" dedim ortaya.

"Jöleni ye" dedi hemşire.

Elsie nerede kaldığımı keşfedip beni ziyaret etmeye başlamasaydı, haftanın geri kalanında sıkıntıdan patlayabilirdim. Annem hafta sonuna kadar gelemeyecekti, bunu biliyordum, çünkü muslukçunun tesisatı kontrol etmesini bekliyordu. Elsie her gün geldi, beni gülümseten fıkralar ve kendimi iyi hissettiren hikâyeler anlattı. Hikâyelerin dünyayı anlamaya yardım ettiklerini söyledi. Kendimi daha iyi hissettiğimde de, ona nümerolojide yardımcı olmam için gerekli temel bilgileri göstereceğine söz verdi. Boydan boya bir heyecan titremesi sardı beni, çünkü annemin onaylama-

yacağını biliyordum. Bunun deliliğe çok yakın bir şey olduğunu söylemişti.

"Aldırma sen" dedi Elsie, "İşe yarıyor."

Yani ikimiz, ben iyileştiğimde neler yapacağımızı planlayarak hoşça vakit geçirdik.

"Kaç yaşındasın, Elsie?" diye öğrenmek istedim.

"Büyük Savaş'ı hatırlıyorum, bundan fazlasını söylemem." Sonra bana frensiz bir ambulansı nasıl kullandığını anlattı.

Annem sonunda beni görmeye hayli sık geldi, ama kilisede faal bir mevsimdi. Noel kampanyasını planlıyorlardı. Kendisi gelemediğinde babamı yolladı, çoğu kere bir mektup ve birkaç portakalla.

"Tek meyve" derdi hep.

Meyve salatası, meyveli pasta, sersemlere meyve, meyveli punç. Şehvetin meyvesi, tutku meyvesi, çürük meyve, Pazarları meyve.

Tek meyve portakaldır. Küçük kovamı kabuklarla doldurdum ve hemşireler istemeye istemeye boşalttılar. Kabuğu yastığımın altına sakladım ve hemşireler beni azarlayıp iç geçirdiler.

Elsie Norris'le her gün bir portakal yiyorduk; yarım yarım. Elsie'nin dişi yoktu, onun için emiyor ve sesli sesli çiğniyordu. Ben dilimlerimi istiridye gibi, boğazımın en dibine doğru bırakıyordum. İnsanlar bizi izlerdi ama aldırmazdık.

Elsie İncil'i okumadığı ya da hikâye anlatmadığında, şairlerle vakit geçirirdi. Bana Swinburne ve çektikleri konusunda her şeyi anlattı, William Blake'in çektiği eziyeti de.

"Egzantriklere kimse kulak vermez" dedi. Üzgün olduğumda bana Christina Rossetti diye bir kadının *Goblin Market / Gulyabani Pazarı*'nı okurdu, bir keresinde arkadaşı kadına hediye olarak bir kavanozda turşusu kurulmuş fare vermiş.

Ama bütün aşkları arasında Elsie'nin favorisi W. B. Yeats'di. Yeats, derdi, sayıların önemini ve hayalgücünün dünya üzerinde büyük etkisini bilirdi.

"Bir şey gibi görünen," dedi bana, "pekâlâ başka bir şey olabilir." Aklıma portakal kabuğundan iglom geldi.

"Bir şeyi uzun süre düşünürsen," diye açıkladı, "büyük bir ihtimalle, o şey olur." Başına vurdu. "Hepsi zihinde."

Annem bir şey için yeterince uzun süreyle dua ettin mi o şeyin olacağına inanırdı. Elsie'ye ikisinin aynı şey olup olmadığını sordum.

Düşünceli düşünceli "Tanrı her şeyde vardır" dedi, "Demek ki hepsi aynı şey.".

İçimde annen bunu onaylamayacakmış gibi bir his vardı, ama orada değildi, öyleyse fark etmezdi.

Elsie ile Ludo ve Adam Asmaca oynadım, o da ziyaret saati sonunda ayrılmadan hemen önce bana bir şiir okuma alışkanlığı edindi.

Şiirlerin birinde şu dizeler vardı:

"Her şey yıkılır ve yeniden inşa edilir
Ve onları inşa edenler neşelenir."

Bunu anladım çünkü ben de haftalardır portakal iglomla uğraşıyordum. Bazı günler büyük bir hayal kırıklığı oluşturuyordu, bazısında ise zafere yaklaşıyordum. Bir denge ve öngörü marifetiydi. Elsie beni hep yüreklendiriyor, hemşirelere aldırmamamı söylüyordu.

Bir gün, "Plastisinle daha kolay olurdu" diye yakındım.

"Ama bu kadar ilginç olmazdı" dedi.

Sonunda hastaneden ayrıldığımda işitme duyum yerine gelmiş, güven duyguma da kavuşmuştum (onun sayesinde).

Annem, Kayıplar Derneği'nin hesaplarını denetlediği Wigan'dan eve gelene kadar birkaç gün Elsie'de kalmak zorundaydım.

Otobüste "Yeni bir nota buldum" dedi. "Yedi fiili bir interlüdü var."

"Adı ne?"

"Habeşistan Muharebesi."

Ki elbette bu da pek meşhur bir Victoria Hassasiyeti'ydi, tıpkı Prens Albert gibi.

"Başka bir şey var mı?"

"Pek sayılmaz, Tanrı'yla ben şu sıralarda birbirimize zahmet vermiyoruz. Bir gelir bir gider, ben de hazır fırsat varken biraz dekorasyon yapıyorum. Öyle ahım şahım bir şey değil, sadece süpürgelikler falan ama, Tanrı'yla birlikteyken başka hiçbir şeye vaktim kalmaz!"

Eve gittiğimizde bütün bütün esrarengiz bir tavır takındı ve bana salonda beklememi söyledi. Onun hışırdadığını, mırıldandığını duyuyordum, sonra bir şeyin cikledığini işittim. Sonunda hışırtıyla nefes alarak, kapıyı itti.

"Tanrı beni bağışlasın" diye soludu, "Ama tam bir karın ağrısı."

Büyük bir kutuyu masaya pat diye koydu.

"Aç bakalım."

"Ne bu?"

"Boş ver ne olduğunu, açmana bak."

Ambalaj kâğıdını çekip çıkardım.

İçinde üç beyaz fare olan kubbeli bir tahta kutuydu.

"Shadrach, Meshach ve Abendego alevli fırında." Tebessüm niyetine dudaklarını çekerek damaklarını gösterdi. "Bak, alevleri de kendim yaptım."

Kutunun arkası, alev dilleri şekline sokulmuş öfkeli bir turuncu boyayla kaplanmıştı.

"Hamsin Yortusu bile olabilir" diye önerdim.

"Ah, evet, çok değişken" diye kabullendi. Fareler aldırmadı bile.

"Bak, bunları da yaptım." Çantasını karıştırıp kontrplak-

tan iki figür çıkardı. Ikisi de parlak renklere boyanmıştı, ama bir tanesinin semavi olduğu belliydi, kanatlarından. Muzaffer bir edayla bana baktı.

"Nebukadnazer ve Efendimiz'in meleği."

Meleğin kaidesinde fareleri rahatsız etmeden kubbenin tepesine oturtulmasını sağlayan küçük çentikler vardı.

"Ne güzel" dedim.

"Biliyorum" diye salladı başını, meleğin yanından aşağı doğru bir parça peynir düşürdü.

O akşam biraz çörek yaptık ve ateşin yanında oturduk. Fayanslarında ünlü adamların ve Florence Nightingale'in baskıları olan eski bir şöminesi vardı. Hindistanlı Clive oradaydı, ve Palmerston, ve ateşin çok harlı yandığı noktada çenesi hafifçe kavrulmuş Sir Isaac Newton. Elsie bana kırk yıl önce Mekke'den satın alınmış kutsal zarlarını gösterdi. Onları, hırsızlara karşı, şömine çıkıntısının gerisindeki bir kutuda saklıyordu.

"Kimileri bana kaçık der, ama bu dünyada gözle görülenin ötesinde de şeyler var." Sessizce bekledim.

"Bir bu dünya var", gözümde canlandırayım diye duvara vurdu, "bir de bu dünya." Göğsünü yumrukladı. "Her hangi birinden bir anlam çıkarmak istersen, ikisini de göz önüne almak zorundasın."

"Anlamıyorum" diye içimi çektim, daha açık hale getirebilmek için bundan sonra ne soracağımı düşünüyordum, ama ağzı açık uyuyakalmıştı ve üstelik fareleri doyurmak gerekiyordu.

Saatler tıklayarak geçip de Elsie uyanmadıkça, tek teselliyi, belki okula gidince öğrenirim diye düşünmekte buldum. Zaten uyandığında da evren açıklamasına ilişkin her şeyi unutmuş gibiydi, farelere tünel kazmak istiyordu. Ne var ki, okulda da pek açıklama bulamadım; iş gittikçe daha da karmaşık bir hal aldı. Üç sömestr sonra umutsuzluğa kapıl-

maya başlamıştım. Country dansları ile iğne işlerinin temel bilgilerini edinmiştim, hepsi o kadar. Country dansı, siyah spor ayakkabılı ve uzun yeşil çoraplı otuz üç sarsak çocuğun, aslında hep Sir'le dans ettiği için başka hiç kimseye bakmayan Miss'e adım uydurmaya çalışmasıydı. Çok geçmeden nişanlandılar ama bunun da bize bir faydası olmadı çünkü o zaman dans yarışmalarına katılmaya başladılar ki bu da, biz gramofona kaydedilmiş talimata göre aşağı yukarı ayaklarımızı sürürken, onların adımlarını çalışarak bütün derslerimizi ziyan zebil ettikleri anlamına geliyordu. En kötüsü tehditlerdi; nefret ettiğin biriyle el tutuşmak zorunda olmak. Birbirimizin parmaklarını kopartırcasına bükerek ve ders biter bitmez ağza alınmaz korkunçluklar vaat ederek çırpınıp dururduk. Zorbaların kurbanı olmak canıma yetince, en tatlı azize kisvesi altında en temel işkenceleri icat etme ustası oldum. "Ne, ben mi Miss? Hayır Miss. Ah, *Miss*, hiç yapmadım hiç." Ama yapardım, hem de nasıl. Kızlar için en korkutucu şey Rathbone'un Wrought Iron'ının arka tarafındaki lağım çukuruna boğazına kadar batırılmaktı. Oğlanlar için ise, çükleriyle ilgili her şey. Ve böylece, üç sömestr sonra, ayakkabı torbalarının arasında çömeldim ve moralim bozuldu. Ayakkabı torbası odası karanlıktı ve kokuyordu, hep kokardı, sömestrin başında bile.

Hademenin cesaret kırıcı bir edayla "Ayaklardan kurtulamazsın" dediğini duymuştum.

Temizlikçi kadın kafasını sallardı; yok ettiği kokuların sayısı yediği sıcak yemeklerden fazlaydı. Vaktiyle bir hayvanat bahçesinde bile çalışmıştı, "Bilirsiniz, hayvanlar nasıl leş gibi kokar", ama ayaklar onu yenilgiye uğratmıştı. Kırmızı bir tenekeyi sallayarak "Bu nesne döşemenin cilasını bile çıkartır" dedi, "ama ayak kokusunu yerinden kımıldatmaz."

Bir hafta kadar sonra fark bile etmezdik, ayrıca saklanmak için birebirdi. Öğretmenler, kapının birkaç metre öte-

sine gelip denetlemek dışında, odanın yakınına gelmezdi. Sömestrin son günü... Hafta başında Chester Hayvanat Bahçesi'ne bir okul gezisi yapmıştık. Bu herkesin en iyi elbiselerini giymesi ve en temiz çoraplar, en etkileyici sandviç kimin diye yarışması anlamına geliyordu. Konserve içecekleri kıskanıyorduk, çünkü çoğumuzda plastik kaplarda portakal suyu vardı. Plastik kaplar hep ısınır, ağzımızı yakardı.

"Kara ekmeğin var ha" (iskemlelerin üstünden çekişerek üç kafa gelir). "O neye yarıyor? İçinde parçalar var, vejetaryen misin nesin?"

Benim sandviçlerimde kavurma olduğu için aldırmamaya çalışırdım. Genel sandviç teftişi, haset mırıldanmaları ile haykıran kahkahalar arasında sıradan sıraya devam ederdi. Susan Green'in sandviçinde soğuk balık parçaları vardı, çünkü ailesi çok fakirdi ve artıklar korkunç olsa bile onları yemek zorundaydı. Geçen sefer sadece salça getirmişti, çünkü evde yemek artığı bile yoktu. Müfettiş kurulu, en iyi sandviçin Shelley'ninki olduğuna karar kıldı. Körili yumurta ve bir tutam maydanoz doldurulmuş muhteşem beyaz dilimler. Bir teneke de limonatası vardı. Hayvanat bahçesinin kendisi heyecan verici değildi, ikişer ikişer yürümek zorunda kaldık. Timsahımız, yeni ayakkabıları kum ve talaşla mahvederek, kan ter içinde birbirine yapışmış, bir içe, bir dışa kıvrılıyordu. Stanley Palmer kayarak flamingo havuzuna düştü, kimsede oyuncak hayvan alacak para yoktu. Böylece sıra halinde arabamıza bir saat erken geldik ve sallana sallana evimize gittik. Kusmuk dolu üç plastik torba ile yapış yapış yüzlerce şeker kâğıdı da sürücümüze hatıramız oldu. Ayrılabildiğimiz tek şeyler bunlardı.

"Bir daha asla" diye göğüs geçirdi Mrs Virtue, bizi sürü gibi sokağa çıkartarak. "Bir daha asla itibarımı zedeleme rizikosuna girmeyeceğim."

Şu anda Mrs Virtue, Shelley'nin yazlık parti elbisesini bitirmesine yardım ediyordu. "Birbirlerini hak ediyorlar" diye düşündüm.

Kendimi kilisemizin her yıl gittiği yazlık kampın düşüncesiyle teselli ettim. Bu sefer uzağa, Devon'a gidiyorduk. Annem çok heyecanlıydı, çünkü Rahip Spratt İngiltere'ye yaptığı ender ziyaretlerinden birinde buraya uğramayı da vaat etmişti. Cullompton'un hemen dışındaki İncil-i Şerif çadırında yapılacak ilk Pazar ayinini o üstlenecekti. O anda Rahip Spratt sergisiyle Avrupa'da turnedeydi. Süratle, kiliseler grubumuzun şimdiye kadar gönderdiği en ünlü ve başarılı misyonerlerden biri olma yolundaydı. Adını telaffuz bile edemediğimiz yerlerden merkez üssümüze teşekkür mektupları yollayan kabile mensupları Efendimiz ve bu yeni Halâs sayesinde duydukları memnuniyeti dile getiriyordu. Rahip, dinimize kazandırdığı on beininci kişiyi kutlamak için uzun bir tatil yapmak ve silahlar, muskalar, idoller ile ilkel doğum kontrol yöntemlerinden oluşan koleksiyonunu turneye çıkarmak için kaynak sağlamıştı. Sergiye "Sadece İnayet Sayesinde Selamete Kavuştu" adı verilmişti. Ben bir tek broşürünü görmüştüm ama annem bütün ayrıntıları biliyordu. Rahip Spratt bir yana, biz de Devon'un çiftçi halkı için özenli bir kampanya planlamıştık. Eskiden, ister kasabada ister belediye sarayında ya da hangi yerde olursak olalım, daima aynı teknikleri kullanırdık. Sonra kampanya sekreterimize Merkez Üssü'nden bir eylem ekibi geldi, İkinci Geliş'in her an olabileceği açıklanıyordu, ruh kurtarmak için elimizden geleni ardımıza koymamak bize kalmıştı. Karizmatik Hareket Pazarlama Konseyi tarafından özel olarak tasarlanan eylem ekibinde insanların farklı olduğu ve farklı bir yaklaşım gerektirdikleri açıklanıyordu. Hâlâsı onlara, onların zihnine uygun hale getirmek zorundaydınız. Onun için, eğer denizci bir halkı ziyaret ediyor

idiyseniz, mesajınızı iletmek için deniz istiareleri kullanırdınız. Ve en önemlisi, bireylerle konuşurken, mümkün olan en kısa zamanda onların hayatta ne istediğini, en çok neden korktuklarını saptardınız. Bu da mesajı derhal onlara uygun hale getirirdi. Konsey, İyi Savaş'a katılan bizler için hafta sonu eğitim programları düzenledi, herhangi bir gelişmeyi izleyip teşvik bulalım diye grafikler verdi. Rahip Spratt ekiplerin arkasına kişisel bir tavsiye yazmıştı. Bir resmi de vardı, çok daha genç yaşta, bir şefi vaftiz ediyordu. Yani amacımız Devon'un çiftçi halkı için Efendimiz'in uygunluğunu kanıtlamaktı. Kamp stoklarının başında annem vardı ve muazzam tenekeler içinde fasulye ve frankfurter sosis konserveleri almaya başlamıştı. Bana "Bir ordu ancak karnı toksa yürüyüşe geçer" dedi.

Exeter'de yeni bir kilise kurmaya yetecek sayıda kişiyi kilisemize kazandırmayı umuyorduk.

Annem özlemle "Burada İncil-i Şerif binasını inşa edişimizi hatırlıyorum" dedi. "Hepimiz bir araya geldik, yalnızca yeniden-doğmuş işçilerden yararlandık." Şanlı, çetin bir dönemdi; bir piyano ile ilahi kitapları için para biriktirmek, Şeytan'ın, her şeyi bırakıp tatile çıkma yolundaki iğvalarını savuşturmak.

"Tabii baban o sıralar iskambil oynardı."

Sonunda çatıyı bitirmek için merkez bürodan bir bağış gelmişti, tepesinde bir bayrak dalgalandırmak için de para. Üzerinde kırmızı ile işlenmiş olarak EFENDİNİ ARA yazan bayrağı çektikleri gün, gururlu bir gündü. Bütün kiliselerin, sakat kalmış misyonerler tarafından yapılan bayrakları vardı. Bu hem emeklilik maaşlarına ek oluyor, hem de onlara ruhsal tatmin sağlıyordu. İlk yılda annem bütün *pub*larla kulüplere giderek içkicilere, kilisede ona katılmaları için ısrar etmişti. Piyanoya oturur ve "İsa İçin Yerin Var mı?"yı söylerdi. Çok etkileyiciydi, diyordu. Erkekler o şarkı söyler-

ken bira maşrapalarının içine gözyaşı döker ve bilardo oynamayı bırakırdı. Tombuldu, güzeldi, ona İsa Dilberi derlerdi.

"Ah, teklifler oldu" diye itiraf etti, "Hepsi de tanrısal değildi." Her neyseler, kilise büyüdü ve bugün bile annem geçerken sokakta pek çok erkek durup İsa Dilberi'ne şapkasını çıkarır.

Bazen aceleyle evlendiğini düşünüyorum. Pierre'le o berbat dönemin ardından artık sinirlerinin altüst olmasını istemiyordu. Onun yanında oturup fotoğraf albümünde sert çehreli atalara bakarken, dizin bölümünde "Eski Alevler" adlı iki sayfada dururdu. Pierre oradaydı, aralarında babamın olduğu başkaları da. Merakla "Neden bununla evlenmedin, ya da şununla?" diye sorardım.

"Hepsi sağı solu belli olmayan adamlardı" diye içini çekerdi. "Sadece kumarbaz olan bir tanesini bulana kadar bile hayli zorluk çektim."

"Niye şimdi kumarbaz değil?" diye bilmek istedim, uysal babamı filmlerde gördüğüm adamlar gibi hayal etmeye çalışıyordum.

"Benimle evlendi ve Efendimiz'i buldu." Sonra içini çekti ve bana Eski Alevler'in her birinin hikâyesini anlattı: Üstü açık bir araba kullanan ve ondan Brighton'da kendisiyle yaşamasını isteyen Çılgın Percy; arı yetiştiren bağa gözlüklü Eddy... Sayfanın tam dibinde, kucağında bir kedi olan güzel bir kadının sararmış resmi vardı.

"O da kim?" diye işaret ettim.

"O mu? Ha, sadece Eddy'nin kardeşi, niye oraya koymuşum bilmem ki" dedi ve sayfayı çevirdi. Albüme bir daha baktığımızda resim gitmişti.

Böylece babamla evlendi, onu adam etti, babam kiliseyi inşa etti ve asla kızmadı. Onun hoş biri olduğunu düşünürdüm, fazla bir şey söylemese de. Tabii, annemin babası kıyameti kopardı. Kendi düzeyinin altında biriyle evlendiğini,

Paris'te kalması gerektiğini söyledi ve hemen her türlü haberleşmeyi kesti. Bu yüzden annemin asla yeterince parası olmadı, bir süre sonra da vaktiyle parası olduğunu unuttu gitti. Fotoğraf albümündeki insanları sorduğumda, "Kilise benim ailem" derdi. Ve kilise benim de ailemdi.

Okulda hiçbir şey öğrenemiyor ve kazanamıyor gibiydim. Yemek kolu olmaktan kurtulmak için çekilen kurayı bile. Yemek kolu olmak demek, herkesin bir tabağı olmasını ve su sürahisinde kırıntı bulunmamasını sağlamak demekti. Arka arkaya üç kere kurayla bu işe seçilmiştim, sınıfta da bana hep salça kokuyorum diye bağırırlardı. Elbiselerim salça lekeleriyle doluydu ve annem, bu işi yaptığım sürece temiz görünmeye çalışmamın bir anlamı olmadığını söyleyerek bana hafta boyu aynı düğmesiz elbiseyi giydirirdi. Şimdi de ayakkabı torbası odasında, elbisemin önü ciğer ve soğanla kaplı halde oturuyordum. Bazen temizlemeye çalışırdım ama bugün çok mutsuzdum. Kilisemizle altı haftalık tatilden sonra, böyle şeylerle daha da az başa çıkabilir olmuştum. Annem haklıydı. Burası Üreme Yeri'ydi. Çaba göstermemiş de değildim. Önce uymak ve iyi olmak için elimden geleni yapmıştım. Geçen sonbaharda okul başlamadan hemen önce bize bir proje verilmişti, "Yaz Tatilinde Ne Yaptım" diye bir kompozisyon yazacaktık. İyi yazmaya hevesliydim, çünkü okula vaktinde gitmediğim için okuyamadığımı ya da yazamadığımı düşündüklerini biliyordum. Yavaş yavaş, en iyi elyazımla yazdım, ötekilerin bir kısmı sadece büyük harf yazabildiği için gururluydum. Hepsini birer birer okuduk, sonra da öğretmene verdik. Hepsi aynıydı, balık tutmak, yüzmek, piknikler, Walt Disney. Bahçeler ve kurbağa yumurtası üzerine otuz iki kompozisyon. Ben alfabenin

sonundaydım, sıra bana gelsin diye sabırsızlanıyordum. Öğretmen sınıfının mutlu olmasını isteyen iyi kalpli kadınlardandı. Bize "kuzularım" derdi ve özellikle bana, herhangi bir şeyi zor bulacak olursam üzülmememi söylerdi.

"Çok geçmeden uyum sağlarsın" diye yatıştırırdı.

Onu memnun etmek istiyordum, beklentiyle titreyerek kompozisyonumu okumaya başladım... "Bu tatilde kilise kampımızla Colwyn Koyu'na gittim."

Öğretmen başını salladı ve gülümsedi.

"Çok sıcaktı ve bacağı zaten tutmayan Betty Teyze'nin başına güneş geçti, ölecek sandık."

Öğretmen biraz kaygılı görünmeye başladı ama sınıf kulaklarını dikmişti.

"Neyse ki, bütün gece uyanık kalıp muazzam bir mücadele veren annemin sayesinde biraz iyileşti."

Öğretmen dile getirilmemiş bir sempatiyle "Annen hemşire mi?" diye sordu.

"Hayır, sadece hastalara şifa verir."

Öğretmen kaşlarını çattı. "Peki, devam et öyleyse."

"Betty Teyze iyileşince hepimiz kumsalda tanıklık etmek için otobüsle Llandudno'ya gittik. Ben tef çaldım, Elsie Norris akordiyonunu getirdi ama bir oğlan kum attı, o gün bugün fa diyezi yok. Sonbaharda tamir parası çıksın diye bir kermes düzenleyeceğiz.

"Colwyn Koyu'ndan geldiğimizde Kapı Komşu'nun bir bebeği daha olmuştu, ama zaten komşuda o kadar çok bebek var ki, kimden olduğunu bilmiyoruz. Annem bahçeden onlara biraz patates verdi ama onlar sadakaya muhtaç olmadıklarını söyleyip duvarın üstünden gerisin geri attılar."

Sınıf iyice sessizleşmişti. Öğretmen bana baktı.

"Daha var mı?"

"Evet, iki sayfa daha."

"Ne hakkında?"

"Pek bir şey yok, Hastaların Şifa Verme seferberliğinden sonra vaftiz hizmeti için nasıl banyo kiraladığımız üzerine."

"Çok iyi, ama sanırım bugün vaktimiz yok. Yazını sıranın gözüne koy da oyun vakti gelene kadar biraz boya yap."

Sınıf kıkırdadı

Yavaşça yerime oturdum, neler olup bittiğini bilmiyordum ama kesinlikle birşeyler oluyordu. Eve dönünce anneme bir daha okula gitmek istemediğimi söyledim.

"Gitmek zorundasın" dedi. "Hadi, bir portakal al."

Birkaç hafta geçti, bu arada kendimi mümkün olduğunca sıradan hale getirmeye çalıştım. İşler yolunda gidiyor gibiydi ve sonra dikiş dersleri başladı; Çarşambaları, sosisli börek ve Manchester turtasının ardından. İğne işi ve beyaz işten sonra kanaviçe yaptık, zincir yaptık, sonra bir ödev düşünmemiz gerekti. Ben Elsie Norris için bir nakış yapmaya karar verdim. Yanımdaki kız da, annesi için bir tane yapacaktı, ANNEME SEVGİYLE; karşımdaki ise bir doğumgünü motifi. Sıra bana gelince, Kutsal Kitap'tan bir cümle istedim.

Mrs Virtue "ACI ÇEKİN KÜÇÜK ÇOCUKLAR'a ne dersin?" dedi.

Bunun Elsie'ye uymayacağını biliyordum. O peygamberleri severdi.

Kalbiyle "Hayır" dedim, "arkadaşım için, o da en çok Yeremiya'yı okur. Ben, YAZ SONA ERDİ VE HÂLÂ SELAMET BULMADIK'ı düşünmüştüm."

Mrs Virtue diplomat bir kadındı, ama onun da zaafları vardı. Bütün nakışların listesini yapmaya sıra gelince, ötekilerin hepsini tam olarak yazdı, benimkinin yanına "metin" dedi.

"Niye ama?" diye sordum.

"Başkalarını tedirgin edebilirsin" dedi. "Söyle bakalım, hangi rengi istiyorsun, sarı mı, yeşil mi, kırmızı mı?"

Bakıştık.

"Siyah" dedim.

Çocukları sahiden tedirgin ediyordum. Kasıtlı olarak değil ama, fiilen. Mrs Sparrow ile Mrs Spencer bir gün, öfkeyle kabarmış halde okula geldiler; teneffüsteydik, onları çantaları ve şapkalarıyla, dudaklar kısılı betonda dolanırken gördüm. Mrs Spencer eldivenlerini takmıştı.

Ötekilerin bir kısmı neler olup bittiğinin farkındaydı. Parmaklığın orada içlerinden küçük bir grup vardı, fısıldaşıyorlardı. Biri parmağıyla beni gösterdi. Farkında değilmişim gibi davranmaya çalıştım, kırbacım ve topacımla oynamayı sürdürdüm. Grup büyüdü, ağzında şerbet olan bir kız bana doğru feryat etti, ne dediğini anlamadım ama ötekilerin hepsi haykıra haykıra güldü. Sonra bir oğlan gelip enseme vurdu, derken bir başkası, bir başkası, hepsi vuruyor ve kaçıyordu.

Öğretmen yanımızdan geçerken "Ebe, ebe" diye bağırıyorlardı.

Şaşırmıştım, sonra kızdım, karnımın ortasından yükselen bir kızgınlık. Birisini küçük kırbacımla yakaladım. Cıyak cıyak bağırdı.

"Öğretmenim, öğretmenim, bana vurdu."

Geri kalanı koro halinde "Öğretmenim, öğretmenim, ona vurdu" diye tekrarladı.

Öğretmen beni saçımdan yakalayıp içeri çekeledi.

Dışarıda zil çaldı, gürültüler, kapıların kapanması ve ayak sürümenin ardından sessizlik çöktü. O malum koridor sessizliği.

Öğretmenler odasındaydım.

Öğretmen bana döndü, yorgun görünüyordu.

"Elini uzat."

Elimi uzattım.

Cetvele uzandı. Efendimiz'i düşündüm. Odanın kapısı açıldı, müdire Mrs Vole içeri girdi.

"Ah, işte Jeanette gelmiş bile. Bir dakika dışarıda bekle, olur mu?"

Kurban edilmiş el ayamı geri çektim, cebime soktum ve aralarından süzülüp geçtim.

Üzerlerinden olgun incinme erikleri dökülen Mrs Spencer ve Mrs Sparrow'un uzaklaşmakta olan şekillerini ucu ucuna gördüm.

Koridor soğuktu; kapının arkasından pesten sesler duyuyordum, ama hiçbir şey olmadı. Pusulamla radyatörle oynayarak, bir parça yamulmuş plastiği Paris'in havadan görünüşüne benzetmeye çalıştım.

Bir önceki gece kilisede dua toplantısı vardı ve Mrs White bir rüya görmüştü.

Hevesle "Nasıl bir şeydi?" diye sorduk.

"Ah, çok kutsaldı" dedi Mrs White.

Noel kampanyası planları hayli ilerlemişti. Belediye binası dışındaki yerlerini paylaşmak için Selamet Ordusu'ndan izin almıştık, Rahip Spratt'in de dinimizi kabul eden Tanrısızlardan bazılarıyla geri dönebileceği rivayet olunuyordu. Annem hemen ona yazarak, "Sadece umut ve dua edebiliriz" dedi.

Bir İncil testi yarışması daha kazanmıştım ve Pazar Okulu Noel Gösterisi'ne anlatıcı olarak seçilince içim çok rahatlamıştı. Son üç yıldır hep Meryem oluyordum, bu role artık katabileceğim hiçbir şey yoktu. Ayrıca bu, Stanley Farmer'ın karşısında oynamak anlamına geliyordu.

Berraktı, sıcaktı ve beni mutlu ediyordu.

Okulda ise karışıklıktan başka bir şey yoktu.

O vakte kadar yere çömelmiştim, bu yüzden de kapı ni-

hayet açılınca sadece yün çoraplarla bağcıksız ayakkabılar görebildim.

"Seninle konuşmak istiyoruz" dedi Mrs Vole.

Doğruldum ve kendimi Daniel gibi hissederek içeri girdim.

Mrs Vole bir mürekkep hokkasını kaldırarak dikkatle bana baktı.

"Jeanette, okulda sorunların olabileceğini düşünüyoruz. Bize onlardan söz etmek ister misin?"

"Bir şeyim yok." Savunmaya geçerek ayaklarımı sürüdüm.

"Aklını biraz fazla Tanrı'ya takmış gibi görünüyorsun, değil mi?"

Yere bakmayı sürdürdüm.

"Nakışının, örneğin, çok rahatsız edici bir motifi vardı."

"Arkadaşım içindi, o hoşlandı" diye patladım, Elsie'ye verince yüzünün nasıl aydınlandığını düşünerek.

"Arkadaşın kim, peki?"

"Adı Elsie Norris ve bana bir fırında üç fare verdi."

Mrs Vole ile öğretmenim birbirlerine baktılar.

"Hayvan kitabında niçin ibibik kuşları ve kaya porsuklarını yazmayı tercih ettin, ve sanırım bir keresinde de karidesleri?"

Hayli umutsuzca onlara "Annem bana okumayı öğretti" dedim.

"Evet, okuma becerin hayli sıradışı ama soruma cevap vermedin."

Nasıl verebilirdim ki?

Annem bana okumayı, hayvanlarla dolu olduğu için (çoğu mekruhtu) Eski Ahid'in beşinci bölümü Tensiye'den öğretmişti. "Geviş getirmeyen ya da toynağı ayrılmayan hiçbir hayvanı yemeyeceksin"i her okuduğumuzda, sözü geçen bütün yaratıkları çizerdi. Atlar, tavşanlar ve küçük ördekler

belirsiz efsanevi şeylerdi ama ben pelikanlar, kaya porsukları, tembel hayvanlar ve yarasalar hakkında her şeyi biliyordum. Egzotik olana karşı bu eğilim, tıpkı William Blake'in olduğu gibi benim de başıma hayli iş açmıştı. Annem kanatlı böcekleri ve havanın kuşlarını çizerdi ama benim favorilerim denizyatağındakilerdi, yumuşakçalar. Blackpool'daki kumsaldan edinilmiş iyi bir koleksiyonum vardı. Annem dalgalar için mavi mürekkepli dolmakalem kullanırdı, pullu sırtlı yengeç için de kahverengi mürekkep. Istakozlar kırmızı tükenmez kalemdi, ama hiç karides çizmezdi çünkü ufak ekmekler içinde onları yemeyi severdi. Sanırım bu onu uzun süre rahatsız etti. Sonunda, hayli duanın ve Shrewsbury'de Efendimiz'in büyük bir adamına danışmanın ardından, Tanrı'nın temizlemiş olduğuna bizim adi demememiz gerektiği konusunda Aziz Paul'a hak verdi. Sonra da her cumartesi Molly'nin deniz ürünleri lokantasına gittik. Eski Ahid'in Beşinci Bölümü'nün sakıncaları vardır; Nefret Edilecek Şeyler ve Sözü Edilmemesi Gerekenler'le doludur. Bir piç ya da hayaları ezilen birine ilişkin bir şey okuduğumuzda annem sayfayı çevirir ve "Bunu Efendimiz'e bırak" derdi, ama o gidince ben bir göz atardım. Hayalarım olmadığına memnundum. Dışarıda olan bağırsaklara benziyorlardı ve İncil'deki adamlarınki daima kesildiği için kiliseye gidemiyorlardı. Korkunç.

"Ee" diye bastırdı Mrs Vole, "Bekliyorum".

"Bilmiyorum" diye cevap verdim.

"Ve neden, bu belki daha da ciddi, diğer çocukları dehşete, evet dehşete salıyorsun?"

"Salmıyorum" diye karşı çıktım.

"Öyleyse bana bu sabah Mrs Spencer ile Mrs Sparrow'un çocuklarının kâbus gördüğünü anlatmaya neden geldiklerini söyler misin?"

"Ben de kâbus görüyorum."

"Mesele o değil. Genç zihinlere Cehennem'den söz ediyorsun."

Doğruydu. İnkâr edemezdim. Ötekilerin hepsine zebaninin dehşetinden ve lanetlilerin kaderinden söz etmiştim. Susan Hunt'ı neredeyse boğarak canlandırmıştım da, ama bu bir kazaydı, zaten sonradan ona bütün öksürük şekerlerimi verdim.

"Çok üzgünüm" dedim, "ilginç olduğunu sanmıştım."

Mrs Vole ile Öğretmen başlarını salladılar.

"Sen git artık" dedi Mrs Vole. "Annene yazacağım."

Moralim çok bozulmuştu. Bütün bu şamata niyeydi ki? Sonradan Cehennem'de yanacağına şimdiden duy, daha iyi. Üçüncü Sınıf'ın Paskalya tavşanı kolajının yanından geçtim ve Elsie'nin, yerinden çıkarılabilen şempanzeli Nuhun Gemisi kolajını düşündüm.

Besbelli ki ait olduğum yer orasıydı. On yıl geçti mi de, bir misyoner okuluna giderdim.

Mrs Vole sözünü tuttu. Anneme yazdı, dini eğilimimi açıkladı ve annemden beni ılımlı hale getirip getirmeyeceğini sordu. Annem yuha çekti ve ikram olarak beni sinemaya götürdü. *On Emir*'i gösteriyorlardı. Elsie de gelebilir mi diye sordum ama, annem hayır dedi.

O günden sonra, okulda herkes benden kaçtı. Eğer haklı olduğuma inanıyor olmasaydım, çok üzülebilirdim. İnandığım için unuttum gitti, derslerimi elimden geldiği kadar iyi yaptım, ki bu da pek iyi sayılmazdı, ve kilisemizi düşündüm. Anneme işlerin vaktiyle nasıl olduğunu anlattım.

"Ayrı durmak bizim kaderimiz" dedi.

Annemin de pek arkadaşı yoktu. İnsanlar onun düşünüş şeklini anlamazdı; ben de anlamazdım ama onu seviyor-

dum çünkü her zaman her şeyin neden olduğunu tamı tamına biliyordu.

Ödül verme vakti gelince, nakışı Elsie Norris'ten alıp iğneişi sınıfının yarışmasına soktum. Gene de kendi türünün bir şaheseri olduğunu düşünüyordum; bütün harfleri siyahtı, bordürü bembeyazdı ve alt köşesinde de sanatçının dehşet içindeki lanetlilere ilişkin bir izlenimi vardı. Elsie çerçevelemişti de, bu sayede çok profesyonel görünüyordu.

Mrs Virtue sınıfın başında durmuş, iğneişlerini topluyordu...

"Irene, evet."

"Vera, evet."

"Shelley, evet." (Shelley bir Çıtkırıldım'dı.)

"İşte benimki Mrs Virtue" dedim, masasına koyarak.

"Evet" dedi, Hayır anlamında.

"Tamam, yarışmaya sokacağım, eğer istediğin buysa, ama doğrusunu söylemek gerekirse bunun hakemlerin umduğu türden bir şey olmadığını sanıyorum."

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordum, "her şeyi var, macera, merhamet ve sempati, esrar..."

Lafımı kesti.

"Demek istiyorum ki, renk kullanımın kısıtlı, ipliğin potansiyelinden sonuna kadar yararlanmıyorsun; Shelly'nin Köy Manzarası'na bakalım, örneğin, çeşitliliği fark ettin mi, renkleri..."

"O dört renk kullanmış, ben üç."

Mrs Virtue kaşlarını çattı.

"Üstelik, kimse siyah kullanmamış."

Mrs Virtue oturdu.

Dehşet içindeki lanetlileri işaret ederek, "Mistik unsur da kullandım" diye ısrar ettim.

Mrs Virtue başını ellerine dayadı.

"Sen ne diyorsun? Eğer köşedeki o karmakarışık lekeyi söylüyorsan..."

Öfkeden çılgına dönmüştüm; neyse ki o sırada Sir Joshua Reynolds'ın Turner'a nasıl hakaret ettiğini okumaktaydım.

"Sizin ne olduğunu anlamamanız, onun olduğu şey olmadığını göstermez."

Shelley'nin Köy Manzarası'nı aldım.

"Bu koyuna benzemiyor ki, bembeyaz ve yumuşacık tüylü."

"Sırana dön, Jeanette."

"Ama..."

"SIRANA DÖN!"

Ne yapabilirdim? Nakış öğretmenim bir bakış sorunundan mustaripti. Şeyleri, beklenti ve çevreye göre tanıyordu. Eğer belirli bir yerde idiyseniz, belirli şeyler görmeyi beklerdiniz. Koyunlar ve tepeler, deniz ve balık; süpermarkette bir fil olsa onu ya hiç görmezdi ya da ona Mrs Jones diye hitap edip balıklı börekten söz ederdi. Ama büyük olasılıkla, çoğu insanın anlamadıkları bir şeyle karşı karşıya gelince yaptıklarını yapacaktı:

Paniğe kapılmak.

Sorunu oluşturan o şeyin kendisi, ya da o şeyi içinde bulduğumuz çevre değil, ikisinin biraraya gelmesi: aşina bir yerde beklenmedik bir şey (en sevdiğimiz teyzemiz poker salonunda) ya da beklenmedik bir yerde aşina bir şey (en sevdiğimiz pokercimiz en sevdiğimiz teyzemizde). Nakış'ımın Elsie Norris'in ön odasında tamamen doğru durduğunu biliyordum, ama Mrs Virtue'nun dikiş dersinde tamamen yanlıştı. Mrs Virtue beni içerik yönündeki çabam nedeniyle övecek hayal gücünden de, bir şeyin hem nispi hem de mutlak bir değeri olduğu yolunda bir tartışmanın sürdüğünü fark edecek uzak görüşlülükten de yoksundu; hal

böyle olunca da, bana en azından şüphe payı tanımalıydı.

Oysa o sinirden altüst oldu ve başağrısının kabahatini bana buldu. Tıpkı Turner'ın hep başını ağrıttığından şikâyet eden Sir Joshua Reynolds gibi.

Gene de nakışımla bir şey kazanamadım ve çok hayal kırıklığına uğradım. Okulun son günü onu Elsie'ye götürdüm ve hâlâ istiyor mu diye sordum.

Elimden kapıp kararlı bir şekilde duvara astı.

"Başaşağı oldu, Elsie" diye uyardım.

Gözlüklerini aradı ve nakışa baktı.

"Evet öyle ama Efendimiz için bir şey fark etmez. Gene de, bilmeyenler için düzelteyim."

Ve dikkatle resmi ayarladı.

"Artık sevmezsin sanmıştım."

"Kâfir çocuk, Efendimiz'in kendisi de tahkire uğradı, yıkanmamış olanlardan takdir bekleme."

(Elsie inancımıza dönmemiş olanlara hep yıkanmamış derdi.)

"Eh, bazen iyi olabilir" diye bir girişimde bulundum, görecelik yolunda bir eğilim göstererek.

Elsie çok kızdı. O bir mutlakiyetçiydi ve siz onlara bakmadığınız sürece ineklerin var olmayacağını düşünen insanlara ayıracak vakti yoktu. Bir şey bir kere yaratıldı mı, artık ebediyyen geçerli olurdu. Değeri ne artar ne azalırdı.

Algılamanın bir sahtekârlık olduğunu söylerdi; St Paul puslu bir camdan görürüz dememiş miydi, Wordsworth anlık bakışlarla görürüz dememiş miydi? "Bu meyveli kek parçasının" -iki ısırık arasında kek parçasını salladı- "bu pastanın yenebilir olması için benim onu yememe ihtiyacı yok. Bensiz de var olur."

Kötü bir örnekti ama ne demek istediğini anlamıştım. Yaratmanın asli olduğunu, takdir etmenin ise onu tamamladığını kastediyordu. Yaratık bir kere yaratıldı mı yaratıcısın-

dan ayrı bir şey olurdu ve tam olarak var olmak için onaya ihtiyacı yoktu.

Neşeyle "Kek al" dedi ama almadım, çünkü Elsie felsefi olarak yanılgı içinde olsa da, pastanın var olmak için ikimize de ihtiyacı olmadığı yolundaki iddiası doğruydu. Orada kendi değerleri ve dedikodu üslûbuyla belki de bütün bir kasaba halkı vardı.

Yıllar yılı bir ödül almak için elimden geleni yaptım; bir tür, hem dünyayı daha iyi hale getirme, hem de onu tahkir etme isteği. Ne var ki, asla başarıya ulaşamadım; ne olduğunu bilemiyorum ama, özel okullara gitmiş kişilerin ya da Çıtkırıldım'ların anlıyor gibi göründüğü bir formül vardır, bir sır vardır. Sümbül yetiştirmekle başlayıp süt temininden geçse ve yarı-soylu bir yerlerde sona erse de, hayat boyunca devam eder.

Benim sümbüllerim pembeydi. İki tane. Bu topluluğa "Cebrail'in Hazreti Meryem'e Ulaştırdığı Doğum Müjdesi" adını verdim (insanın bir teması olmalı). Çünkü çiçekler birbirine sokulmuştu ve bana, meleğin ziyaretinin hemen ardından Meryem ile Elizabeth'i hatırlatıyorlardı. Bahçıvanlık ile ilahiyatın çok akıllıca bir evliliği olduğunu düşünüyordum. Altına da küçük bir açıklama ile uygun mezmuru koydum ki, insanlar isterse bulup okusun, ama kazanmadı. Onun yerine "Kar Kızkardeşleri" adlı dağınık bir beyaz çift kazandı. Ben de "Doğum Müjdesi"ni eve götürdüm, yesin diye tavşanımıza verdim. Acaba dinî ilkelere karşı çıkmak sayılır mı diye sonra biraz tedirgin oldum ama, tavşan da hastalandı. Daha sonra, Paskalya yumurtası boyama yarışmasını kazanmaya çalıştım. İncil temalarımla başarının yanına bile yaklaşamadığım için, yeni bir şey denemek iyi bir

fikir gibi göründü. Raphael öncesi bir şey olamazdı çünkü Janey Morris zayıftı ve bir yumurta tarafından oynanmaya uygun değildi.

Coleridge ve Porlocklu Adam?

Coleridge şişmandı ama tablonun dramatik yönden zayıf kalacağını hissettim.

"Besbelli" dedi Elsie. "Wagner."

Böylece, sahneyi kurmak için mukavva bir kutuyu kestik, Elsie fonu yapıyordu, ben de yarım yumurta kabuklarından kayaları. Dramatik kahramanları yapalım diye bütün gece gözümüzü kırpmadık, ayrıntılar yüzünden. En heyecanlı bölümünü seçmiştik "Brunhilda Babası ile Karşı Karşıya Geliyor." Ben Brunhilda'yı yaptım, Elsie de Wodin'i. Brunhilda'nın yüksükten bir miğferi vardı, küçük kanatlarını Elsie'nin yastığından alınma tüylerle yapmıştık.

"Bir mızrağa ihtiyacı var" dedi Elsie. "Sana bir kokteyl çubuğu vereyim ama ne için kullandığımı kimseye söyleme."

Hoş bir ayrıntı olarak da saçımdan biraz kesip Brunhilda'ya saç yaptım.

Wodin bir şaheserdi, çift sarılı kahverengi bir yumurta, Ritz krakerden bir kalkanı ve elle çizilmiş bir göz bandı vardı. Ona, gereğinden azıcık daha küçük bir kibrit kutusu at arabası yaptık.

"Dramatik vurgu" dedi Elsie.

Ertesi gün onu okula götürüp diğerlerinin yanına koydum; mukayese bile kabul etmezdi. Kazanmadığı vakit ne kadar dehşete düştüğümü tahayyül edin. Bencil bir çocuk değildim ve dehanın doğasını kavrayarak, başka birisinin yeteneğine memnuniyetle şapka çıkartabilirdim ama pamuğa sarılıp, "Paskalya Tavşancıkları" adı verilmiş üç yumurtaya değil.

"Adil değil" dedim Elsie'ye, o akşam daha geç saatlerde, Kızkardeşlik toplantısında.

"Alışırsın."

Hikâyeyi duymuş olan Mrs White "Hem zaten" diye girdi araya, "kutsal değiller."

Umutsuzluğa kapılmadım; pipo temizleyicilerden *İhtiras Tramvayı*'nı yaptım, sonra Bette Davis'i *Now Voyager*'da gösteren nakışlı bir yastık kılıfı, gerçek elmalı origami bir William Tell ve hepsinden iyisi, New York'taki Chrysler binasının dışında duran Henry Ford'un patatesten bir heykeli. Hangi standarda göre olursa olsun, çarpıcı bir liste, ama ben de dalgaları geriye iten Kral Canute kadar umut dolu ve budalaydım. Ne yaparsam yapayım kimseyi etkilemedi, sadece İncil temalarını terk ettim diye annemin kızmasına yol açtı. *Now Voyager*'dan biraz hoşlandı, çünkü o film sırasında flört etmişti, ama ona çok zor olacağını söylediğim halde origamiden Babil Kulesi'ni yapmam gerektiğini düşünüyordu.

Açıklamaya çalıştığım zaman sadece "Efendimiz suyun üstünde yürüdü" dedi. Ama onun da kendi problemleri vardı. Misyonerlerin çoğu yenmişti ve bu durumu ailelerine onun açıklaması gerekiyordu.

"Kolay değil" dedi, "Efendimiz için olsa da."

İsrail oğulları Mısır'dan ayrıldıklarında gündüzleri bir bulut sütunu, geceleri de bir ateş sütunu onlara rehberlik edermiş. Bunun onlar için bir sorun oluşturmadığı anlaşılıyor. Benim içinse muazzam bir problemdi. Bulut sütunu sisti, akıl karıştırıcı ve imkânsız. Temel kuralları anlayamıyordum. Günlük dünya bir Tuhaf Sanılar dünyasıydı, şekilsiz ve dolayısıyla hükümsüz. Onların olgulara ilişkin versiyonlarını yeniden düzenleyerek kendimi elimden geldiğince te-

selli ediyordum.

Bir gün Tetrahedron'un, bir dizi çivi üzerinde elastik bir bandı gererek oluşturulan matematiksel bir şekil olduğunu öğrendim.

Ama Tetrahedron bir imparatordur...

İmparator Tetrahedron tamamen elastik bantlardan yapılmış bir sarayda yaşardı. Sağ tarafta, kurnaz çeşmeler ipek gibi ince elastik su fıskiyeleri fışkırtırdı; solda, on saz şairi gece gündüz elastik lavtalar çalardı.

İmparator herkes tarafından sevilirdi.

Geceleri lağar köpekler uyuduğunda ve müzik, en tetikte olanlar hariç herkesi ninni söyler gibi uyuturken, görkemli saray zarif Tetrahedron'un yeminli düşmanı menfur İsosceles'e karşı kapalı ve yasaklı kalıyordu.

Ama gündüz muhafızlar büyük kapıları geriye çekip açtı, düzlüğü ışığa boğdular ki imparatora armağanlar getirilebilsin.

Birçok kişi armağan getirdi; top top öyle ince bir malzeme ki ısı değişikliği bile erimesine yol açabilirdi; top top öyle güçlü malzeme ki, ondan koca şehirler inşa edilebilirdi.

Ve aşk ve divanelik hikâyeleri.

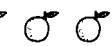
Bir gün güzel bir kadın imparatora cücelerin çalıştırdığı döner bir sirk getirdi.

Cüceler bütün trajedileri ve komedilerin çoğunu oynadılar. Hepsini aynı anda oynadılar, neyse ki Tetrahedron'un pek çok yüzü vardı, yoksa yorgunluktan ölebilirdi.

Hepsini aynı anda oynadılar ve imparator, tiyatrosunu döne döne dolaşarak hepsini birden görebilirdi, isterse eğer.

Döne döne dolaştı ve böylece çok değerli bir şey öğrendi:

Hiçbir duygu nihai değildir.

Levitikus

KÂFIRLER ev halkının zihnini her gün meşgul eden bir konuydu. Anneme göre, onlar her yerdeydi, özellikle Kapı Komşu'da. Ona sadece tanrısızların verebileceği türden bir azap verirlerdi, ama annemin de kendine göre yöntemleri vardı.

İlahilerden nefret ederlerdi, o da piyano çalmayı severdi. Üstü işlemeli, girintili çıkıntılı kollu şamdanıyla, sarı tuşlu eski bir düz piyano. İkimizde de Selamet İlahi Kitabı'nın birer kopyası vardı (cilt ve şömiz kumaş 3 şilin). Annem melodiyi söylerdi, ben de armonileri eklerdim. Öğrendiğim ilk ilahi, *Halaskârından Sana Yardım Etmesini İste* adlı muhteşem bir Victoria devri bestesiydi.

Bir pazar sabahı tam Komünyondan gelmiştik ki Kapı Komşu'dan imdat çığlıklarını andıran garip sesler geldiğini duyduk. Ben aldırmadım, ama annem radyogramın yanında donup kaldı, rengi değişmeye başladı. Dünya Ayini'ni dinlemek için bizimle gelmiş olan Mrs White hemen kulağını duvara dayadı.

"O ne?" diye sordum.

"Bilmiyorum" dedi, yüksek bir fısıltıyla, "ama her neyse, kutsal değil."

Annem hâlâ kıpırdamıyordu.

"Bir şarap kadehiniz var mı?" diye üsteledi Mrs White.

Annem dehşete kapılmış göründü.

Mrs White hemen "Yani tıbbi amaçla demek istiyorum" diye ekledi.

Annem yüksek bir dolabın yanına gitti, üst raftaki bir kutuyu alıp aşağı indirdi. Bu onun Savaş dolabıydı, her hafta Kıyım ihtimaline karşı oraya yeni bir konserve kutusu koyardı. Çoğu, şurup içinde vişne ile özel indirimli sardalyalardı.

Anlamlı anlamlı "Bunları hiç kullanmam" dedi.

"Ben de" dedi Mrs White savunmaya geçip, yeniden duvara kenetlenerek. Annem televizyonu örterken, Mrs White süpürgelik boyunca aşağı yukarı kayarak ilerliyordu.

Annem "O duvarı yeni dekore ettik" diye belirtti.

"Geçti zaten" diye soludu Mrs White.

Tam o anda Kapı Komşudan bir feryat daha yükseldi.

Bu seferki apaçıktı.

Annem benim kulaklarımı kapatmak için koşarak "Çiftleşiyorlar" diye bağırdı.

"Yeter!" diye haykırdım.

Köpek havlamaya başladı, ve dün, yani cumartesi günü gececi olan babam pijamalarıyla aşağı indi.

"Üzerine birşeyler giy" diye haykırdı annem, "Kapı Komşu gene işbaşında."

Annemin elini ısırdım. "Kulaklarımı bırak, ben de duyabiliyorum."

"Bir Pazar günü" diye bağırdı Mrs White.

Dışarıda, birden, dondurmacı kamyoneti.

Annem, elime 10 şilin tutuşturarak, "Git iki kornet, Mrs White'a da bir kâğıt helvası al" dedi.

Koşarak çıktım. Çiftleşmenin ne olduğunu bilmiyordum ama Eski Ahid'in beşinci bölümünde, Tensiye Kitabı'nda okumuştum ve günah olduğunu biliyordum. İyi ama neden bu kadar gürültülüydü? Çoğu günahı yakalanmamak için sessizce işlerdin. Dondurmaları aldım ve oyalanmaya karar verdim. Geri döndüğümde annem piyanoyu açmıştı, Mrs White'la ikisi *Selamet İlahi Kitabı*'nı gözden geçiriyorlardı.

Dondurmaları dağıttım.

"Durdu" dedim, neşeyle.

Annem haşin bir edayla, "Şimdilik" dedi.

Dondurmaları bitirince annem ellerini önlüğüne sildi.

"*Halaskârından Sana Yardım Etmesini İste*, bunu söyleyelim. Mrs White, siz bariton olun."

İlk dörtlüğün çok iyi olduğunu düşünüyordum:

"İğvaya boyun eğme, boyun eğmek günahtır,
Her Zafer sana bir sonrakini kazanmada yardımcı olur.
Erkekçe mücadeleyle ilerle ki Karanlık Tutkular
boyun eğsin,
Hep İsa'ya bak, O seni taşıyıp götürür."

İlahinin heyecan verici bir korosu vardı, annemi öyle etkiledi ki *Selamet İlahi Kitabı*'nın notalarından tamamen ayrıldı, sesleri piyanoda boylu boyunca uzanan kendi muazzam akorlarını yarattı. Hiçbir notayı sakınmadı. Üçüncü mezmura geldiğimizde, Kapı Komşu duvara vurmaya başlamıştı.

Annem, sert pedala hırsla basarak "Şu kâfire kulak verin hele" diye sevinçle bağırdı.

"Yeniden söyleyin."

Söyledik, bu arada Kelam'ın çılgına çevirdiği Kâfirler, duvara öbür taraftan vurabilmek için ne kadar küt cisim varsa aramaya gittiler.

Bazıları arka bahçeye koştu ve duvarın üstünden yaygarayı kopardı. "Kesin şu Allahın belası gümbürtüyü."

Mrs White, dehşete kapılmış halde, "Hem de bir Pazar günü" diye cık cıkladı.

Annem tuşların önünden zıplayıp kalktı, Kutsal Kitap'tan alıntı yapmak için arka bahçemize koştu. Kendisini pek çok sivilcesi olan büyük oğlana bakarken buldu.

"Efendimiz bana yardım et" diye dua etti ve aklına Tensiye Kitabı'ndan bir parça geliverdi:

"*Efendimiz senin cezanı Mısır çıbanlarıyla verecek ve ülserlerle ve iskorbitle ve şifa bulamayacağın kaşınmayla.*" (Gözden Geçirilmiş Standart Versiyon.)

Sonra koşarak içeri girdi ve arka kapıyı çarpıp kapattı.

"Şimdi" diye gülümsedi, "Kim biraz yemek yemek ister?"

Annem kendine ev cephesinde misyoner derdi. Efendimiz'in onu Rahip Spratt ve onun Tanrı'ya Methüsena Seferi gibi hararetli yerlere değil, Lancashire'ın sokakları ile tali yollarına çağırdığını söylerdi.

"Rehberim hep Efendimiz olmuştur" derdi bana. "Wigan Çalışmama bak."

Çok önceleri, dinimizi kabul ettikten hemen sonra, annem üzerinde Wigan damgası olan garip bir zarf almıştı. Şüpheye kapılmıştı, çünkü Şeytan'ın henüz kurtarılmış olanları nasıl iğva ettiğini bilirdi. Wigan'da tanıdığı tek kişi, o başka birisiyle evlenince intihar edeceği tehdidini savurmuş olan eski bir gözağrısıydı.

Onunla mektuplaşmayı reddederek, "Kendi bileceğin iş" demişti.

Sonunda merakı galip geldi, zarfı yırtıp açtı. Hiç de Pierre'den değildi, Kaybolanlar Derneği'nde Eli Bone (Muhterem) diye birinden geliyordu.

Kağıdın tepesindeki armada bir dağın çevresinde toplan-

mış birkaç ruh vardı, onun altındaki küçük bir kubbe oluşturan metinde "Kayaya Kenetlenmiş" yazıyordu.

Annem okudu...

Rahip Spratt, Afrika'ya gitmek üzere Wigan'dan ayrılırken, annemi Derneğe tavsiye etmişti. Yeni bir veznedar arıyorlardı. Kendi veznedarları Mrs Maude Butler (kızlık adı Richards) kısa süre önce evlenmişti ve Morecambe'a taşınıyordu. Annem yaşlılar için, Dernek adına çalışmış herkes için özel indirim uygulayacak bir yoksunlar konukevi açacaktı.

"Kendince çok cazip bir teklif" diye uyardı Rahip

Annem bunu büyük bir iltifat olarak kabul etti, Rahibin gidip Wigan'da birkaç gün kalmak yolundaki davetini kabul etmeye karar verdi, Dernek hakkında biraz birşeyler daha öğrenecekti. Babam o sırada işteydi, o da ona adresi ile "Wigan'da Efendimiz'le meşgulüm" yazılı bir not bıraktı.

Üç hafta dönmedi, sonra da hesapları denetleyip yeni üyeler kazanmak için kampanya hazırlamak üzere düzenli olarak Rahip Bone'lara gitti. İyi bir işkadınıydı ve onun yönetimi altında Kayıplar Derneği üye sayısını neredeyse iki katına çıkardı.

Her abone formunun baştan çıkarıcı birkaç teklifi vardı: İlahi kitaplarında ve diğer dinsel donanımlarda iskonto; her bültenle birlikte bir armağan, ve Noel'de bedava bir plak; ve tabii, Morecambe konukevindeki iskontolar.

Annem düzenli olarak yalnızca Dernek üyelerine mahsus ilginç armağanlar tasarlardı. Bir yıl bu armağan, Vahiy Kitabı'nın katlanabilen, tertemiz bir kopyasıydı ki inayete mazhar olanlar İkinci Gelişi çevreleyen işaretler ve alâmetlerden emin olabilsin. Bir başka yıl ise, misyoner katkıları için bir Kabile kumbarası. Benim içlerinde en sevdiğim ise dışarıda kullanılan, skalası sürgülü bir termometreydi. Bu sağlam bakalit donanımın bir yanında basit bir ısı göstergesi

vardı, diğerinde ise sizden başlayarak herkes Efendimiz'e iki ruh getirse bir yıl içinde mümkün olabilecek dine dönmelerin sayısını gösteren sürgülü bir skala. Sürgülü skalaya göre sadece on yılda bütün dünya Tanrı'yı tanıyabilirdi. Bu, ürkekler için büyük bir teşvik oluşturur, annem de birçok teşekkür mektubu alırdı.

Dernek, yılda bir kere, tam hareketli mevsimden önce Morecambe konukevinde mutat hale gelmiş bir hafta sonu düzenlerdi - hareketli mevsim, Paskalya sıralarındaydı, haşin kış boyunca yalancıktan hasta olunduktan sonra. Tabii bazen ocakta da beklenmedik şiddette bir selle karşılaşılırdı ama, insanların sonun geldiğini bir kez bilince ne kadar uzun süre dayandıkları şaşırtıcıdır. Kişisel ya da genel Son'la daima ilgilenmiş olan annemin Flyde kıyısının çoğu çelenklerini yapan bir arkadaşı vardı.

Her kış "bizim günümüz geliyor" demeyi âdet edinmişti, ve her kış yeni bir palto alırdı.

"Palto alacak param ancak bu sıralar oluyor" derdi. "İnsanlar artık daha çok yaşıyor, sonunda da yaygara istemiyorlar." Başını sallardı. "Hayır, işler artık eskisi gibi değil."

Bazen gelip bizde kalırdı, telleri, süngerleri ve kataloglarını da yanında getirirdi.

"Komik ama hep aynı şeyi istiyorlar, maceraperestlikle ilgileri yok, ancak bir seferinde bir müzisyenin kocası için karanfillerden bir keman yapmıştım."

Annem halden anlar bir şekilde başını salladı.

Kadın çayını yudumladı.

"Bak şimdi, Kraliçe Victoria, cenaze diye buna derim işte."

Yığının en altından çikolatalı bir bisküvi aldı.

"Tabii o sıralar gençtim ama annem, çelenk yapacağım diye parmaklarının kemikleri çıkana kadar çalıştı. O günlerde çelenkler de çelenkti hani. Kalpler ve çiçekler, küçük taçlar, aile armaları, bak hâlâ kataloğumda duruyor." Kataloğu alıp

soluk sayfaları bize gösterdi. "Ama kimse onları istemiyor."

Bir bisküvi daha aldı.

Acı acı "Haçlar" dedi, "Tek yaptığım bu, haçlar. Benim eğitimime sahip bir kadın için hiç de doğru değil bu."

"Düğünler için de yapamaz mısınız?" diye sordum ona.

"Düğünler" dedi tükürürcesine, "Düğünlerle ne işim var benim?"

"Biraz değişiklik olurdu" diye önerdim.

"Peki, ya düğünlerde ne istiyorlar sanıyorsun?" diye meydan okudu bana.

Bilmiyordum, hiç düğüne gitmemiştim. Gözleri parlayarak bana baktı.

"Haç" dedi, kupasını tekrar doldurarak.

♂

Hafta sonunda, Dernek cümbüşü için hep birlikte Morecambe'a gittik, kadın da oradaydı.

"Anlaşmalı iş" dedi bize.

Anlaşılan yakınlardaki bir yatılı okulda bir salgın başgöstermişti. Öğrencilerin çoğu artık yoktu, anneleriyle babaları da doğal olarak çelenk istiyordu.

"Okul bir saygı gösterisi olarak, kendi renklerinde iki tenis raketi istiyor. Mimoza ve gül kullanıyorum, çok çetin iş, ama insanı zorluyor hiç değilse."

"Neyse canım, hiç değilse paranın faydası olacak, değil mi?" dedi annem.

"Banyonun parasını ödeyeceğim, işte bu. Benim eğitimime sahip bir kadının banyosu olmasın, rezaletin daniskası."

"Yardım edebilir miyim?" diye sordum, edebileceğimi söyledi, biz de birlikte seraya gittik.

"Tak şunları." Bana parmağı olmayan iki eldiven verdi. "Ve gülleri ayırmaya başla."

Onun elleri kırmızıydı, mimoza tozu ile beneklenmişti.

Sohbet olsun diye bana "Annen ne isterdi dersin?" diye sordu.

"Ah, pek debdebeli bir şey isterdi sanırım. Sanırım, Vahiy Kitabı'na açılmış İncil'i isterdi."

"Eh, bakarız" dedi kadın.

Kadınla çok iyi anlaştık. Yıllar sonra, bir cumartesi işine ihtiyaç duyduğumda, bana yardımcı oldu. Bir cenaze levazımatçısı ile ortak olmuştu ki, bütün paketi özel fiyatlarla sunabilsinler.

"İnsanın gözünün yaşına bakmazlar bu işte" dedi bana.

İkisinin öyle çok işleri vardı ki, bazen bir yardımcıya ihtiyaçları oluyordu. Ben de düzenleme ve makyaja el vermek için gidiyordum. Önceleri çok beceriksizdim. Fazla ruj sürüyordum, ruju elmacık kemiklerinden aşağı taşırıyordum.

"Biraz saygılı ol" dedi kadın, "Ölülerin de gururu vardır." Hep gömme talimatını içeren bir kontrol listesi yapardık, çok geçmeden bu benim özel görevim haline geldi. Ölülerin her istediklerine sahip olmalarını sağlama almak için her şeyi gözden geçirirdim. Bazıları sadece bir dua kitabı ya da İncil isterdi, ya da alyanslarını, ama bazıları gerçek birer Mısırlıydı. Fotoğraf albümleri, en iyi elbiseler, en sevilen romanlar koyardık, hatta bir seferinde birinin kendi romanını da koyduk. Adolf Hitler adlı bir pijamayla bir telefon kulübesinde geçen bir hafta üzerineydi. Kitabın kahramanı, düğümlü bir sicim parçasıydı.

"Ne insanlar" dedi kadın, kitabı okuyunca.

Ama gene de koyduk. Bana, yeni şiirlerini karısının mezarına fırlatan, altı yıl sonra da onları çıkarmak için içişleri bakanından izin istemek zorunda kalan Rossetti'yi hatırlattı. İşimden memnundum. Ahşap ve çiçekler hakkında çok şey öğrendim, son bir rötuş olarak sapları parlatmaktan da hoşlanıyordum.

"Hep en iyisi" diye fikrini beyan etti kadın.

Bir yıl, Dernek bizim kasabamızda özel bir konferans düzenledi. Annem iyi bir katılımı garantilemek için haftalarca kampanya sürdürdü. May ve Alice dolaşıp posta kutularına davetiye bıraktılar, Miss Jewsbury de obua çalacaktı. Yeni üyelere bilgi vermeyi ve onları cesaretlendirmeyi amaçlayan açık bir toplantıydı. Bulabildiğimiz tek toplantı yeri de, Infant Sokağı'nın köşesindeki Rechabite Binası'ydı.

May endişeyle "Sence uygun mu?" diye sordu.

"Fazla kurcalamayacağız" diye cevap verdi annem.

Mrs White "Ama kutsallar mı?" diye ısrar etti.

Annem, çok kararlı "Buna karar vermek Efendimiz'e düşer" dedi. Mrs White kızardı, daha sonra çörek gönüllüleri listesinden adını çıkarmış olduğunu gördük.

Konferans bir cumartesiye ayarlanmıştı, cumartesileri Infant Street yakınlarında hep pazar kurulur, annem de bana bir portakal kutusu verdi ve toplantıyı bağırarak herkese duyurmamı istedi. Benim için zor oldu. Sokak satıcılarından çoğu yollarına çıktığımı, kendilerinin orada bulunmak için para verdiklerini, benim vermediğimi vesaire söyledi. Kötü muameleye aldırmadım, alışkındım nasılsa ve asla kişisel bir şey olarak görmedim, ama yağmur yağıyordu ve ben de iyi bir iş çıkarmak istiyordum. Sonunda Fabrika Altı'ndan Mrs Arkwright bana acıdı. Hafta sonlarında daha çok ev hayvanları mamaları olan bir tezgâh kurardı ama durum acilse haşarat hakkında da tavsiyelerde bulunurdu.

"Küçük molam hoşuma gidiyor" dedi.

Portakal kutumu onun tezgâhının barınağına koymama izin verdi ki, çok ıslanmadan risalelerimi dağıtabileyim.

Boyuna "Annen kaçık, bilirsin" diyordu.

Haklı olabilirdi ama bu konuda elimden bir şey gelmezdi.

Saat iki olup da diğerleriyle birlikte içeri girme vakti ge-

lince rahatladım.

Kapının yanında dikilen annem "Kaç risale dağıttın?" diye hesap sordu.

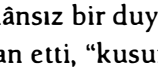
"Hepsini."

Yumuşadı. "İyi kız."

Tam o sırada birisi piyanoyu çalmaya başladı, ben de bir acele içeri girdim. Bir sürü havari resmiyle pek kasvetliydi. Vaaz mükemmelliyet üzerineydi, ve işte tam o anda ilk teolojik anlaşmazlığımı geliştirmeye başladım.

Mükemmelliyet, dedi adam, peşinde koşulacak bir şeydir. Mabut'un durumudur, Düşüş'ten önce insanın durumudur. Ancak öteki dünyada sahiden gerçekleşebilir ama bizde de bir mükemmelliyet duygusu vardır; hem bir lütuf, hem de bir lanettir, çıldırtıcı ve imkânsız bir duygu.

"Mükemmelliyet" diye ilan etti, "kusursuzluktur."

Bir varmış bir yokmuş, ormanda, görünüşüyle bile hastalara şifa verecek ve hasat için hayırlı bir işaret sayılacak kadar güzel bir kadın yaşarmış.

Çok da bilgeymiş, fizik yasaları ile evrenin doğasından iyi anlarmış. Onu en çok hoşnut eden şey yün eğirmek ve çıkrığı çevirirken şarkı söylemekmiş. Bu arada, ormanın şehre hakim olan tarafında, büyük bir prens, sarayının koridorlarında üzgün üzgün dolaşıyormuş. Çoğuna göre iyi bir prens ve değerli bir lidermiş. Sevimliymiş de, zaman zaman biraz tezcanlılık etse bile.

Yürürken sadık refakatçisi yaşlı dişi kazla yüksek sesle konuşuyormuş.

"Kendime bir eş bulabilsem" diye içini çekmiş. "Bir eşim olmazsa bu koca krallığı nasıl yönetirim?"

Kaz, onun yanısıra elinden geldiğince badi badi yürüye-

rek "Yetkinizi başkasına havale edemez misiniz?" diye önermiş.

"Aptallık etme" diye lafı ağzına tıkamış prens. "Ben gerçek bir prensim."

Kaz kızarmış.

"Sorun şu ki" diye devam etmiş prens, "Çok kız var ama özel bir şeyi olan kimse yok."

"Neymiş o?" demiş kaz soluk soluğa.

Prens bir an boşluğa bakmış sonra vücudunu çimenlere atmış.

Refiki, utanmış, "Pantalonunuz patlamış, efendim" diye tıslamış.

Ama prens aldırmamış bile.

"O özel şey..." Yerde yuvarlanmış ve dirseğine yaslanırken kaza da aynısını yapmasını işaret etmiş.

"Bir kadın istiyorum, içinde ya da dışında leke olmayacak, her yönden kusursuz olacak. Mükemmel bir kadın istiyorum."

Ve yüzünü otlara gömmüş ve ağlamaya başlamış.

Kaz bu gösteriden çok etkilenmiş, acaba bir danışman bulabilir miyim diye ayaklarını sürüye sürüye uzaklaşmış.

Uzun bir arayıştan sonra, onlardan bir bölüğüne kraliyet meşelerinin altında briç oynarken rastlamış.

"Prens bir eş istiyor."

Hepsi tek kişiymiş gibi başlarını kaldırıp bakmışlar.

Kaz "Prens bir eş istiyor" diye tekrarlamış, "Ve içinde ya da dışında leke olmamalı, her yönden kusursuz olmalı. Mükemmel olmalı."

En genç danışman borazanını çıkarıp çağrıyı duyurmuş. "Bir eş için" diye haykırmış. "Mükemmel."

Danışmanlar üç yıl boyunca bütün diyarı dolaşmış ama nafile. Bir çok güzel ve erdemli kadın bulmuşlarsa da, prens hepsini reddetmiş.

Kaz bir gün, "Prens, sen bir budalasın" demiş. "İstediğin şey mevcut değil."

"Olmalı" diye ısrar etmiş prens, "Çünkü ben istiyorum."

"Ömrün vefa etmez" diye omuzunu silkmiş kaz, yem tabağına dönmeye hazırlanarak.

"Seninki hiç etmez" demiş prens tükürürcesine ve baltayla onun kafasını kesmiş.

Üç yıl daha geçmiş ve prens vakit geçirmek için bir kitap yazmaya başlamış. Kitabın adı Kusursuzluğun Kutsal Esrarı imiş. Onu üç bölüme ayırmış.

Birinci bölüm: Mükemmelliyetin felsefesi. Kutsal Kâse, Lekesiz Hayat, Carmel Dağı'ndaki Nihai Emel. Azize Teresa ve İç Şato.

İkinci bölüm: Mükemmelliyetin imkânsızlığı. Bu hayattaki tedirgin arayış, acı, ikinci en iyiyi yeğleyen çoğunluk. Yayılan fesatları. Ciddi olmanın önemi.

Üçüncü bölüm: Mükemmel varlıklarla dolu bir dünya yaratma ihtiyacı. Böylelikle yeryüzünde bir cennet imkânı. Mükemmel bir ırk. Sabit fikre davet.

Prens bu kitaptan pek hoşnutmuş ve sadece ikinci en iyiyle vakit kaybetmesinler diye bütün danışmanlarına kitaptan birer tane vermiş. Birisi kitabı yanına alıp huzur içinde okumak için ormanın uzak bir köşesine gitmiş. Bir akademisyen değilmiş ve prensin düzyazı üslûbu da çok yoğunmuş.

Bir ağacın altında yatarken, solda bir yerlerden gelen bir şarkı sesi duymuş. Meraka kapıldığı ve bir müziksever ol-

duğu için, sesi çıkartanın kim olduğunu bulmak için ayağa kalkmış. Bir açıklıkta yün eğiren ve buna şarkıyla refakat eden bir kadın varmış.

Danışman onun şimdiye kadar gördüğü en güzel şey olduğunu düşünmüş.

"Dikiş de dikebiliyor" diye düşünmüş.

Onun yanına gitmiş, bir reverans yapmış.

"Ey güzel kız" diye başlamış.

"Sohbet etmek istiyorsan" demiş kadın, "Daha sonra gelmen gerek. Belli bir tarihe yetiştiriyorum."

Danışman afallamış.

"Ama ben kraliyettenim" demiş ona.

"Ve ben de belli bir tarihe yetiştirmeye çalışıyorum" demiş kadın. "İstersen öğle yemeğine gel."

Adam ters ters "Öğleyin dönerim" diye cevap vermiş ve yürüyüp gitmiş.

Bu arada danışman karşısına çıkan herkese kadın hakkında sorular sormuş. Kaç yaşında? Ailesi var mı? Bakmak zorunda olduğu kimse var mı? Akıllı mı?

"Akıllı mı?" diye burnundan solumuş yaşlı bir adam. "O mükemmeldir."

"Mükemmel mi dedin?" diye üstelemiş danışman, yaşlı adamı omuzlarından tutup sarsarak.

"Evet" diye bağırmış adam, "Mükemmel dedim."

Öğlen olur olmaz danışman, kadının evinin kapısını vurmuş.

Kadın kapıyı açarken, "Peynir çorbası" demiş.

"Bırak şimdi çorbayı" diye cevabı yapıştırmış danışman, "Yola çıkmalıyız, seni prense götürüyorum."

"Ne için?" diye sormuş kadın, kepçeyle kendi tabağına çorba boşaltarak.

"Seninle evlenmek isteyebilir."

"Ben evlenmiyorum" demiş kadın.

Danışman dehşetle dönüp bakmış ona. "Niye?"

"Beni pek ilgilendiren bir şey değil. Şimdi bu çorbayı istiyor musun, istemiyor musun?"

"Hayır" diye bağırmış genç adam. "Ama döneceğim."

Üç gün sonra ormanda bir hengâmedir kopmuş. Prens ve maiyeti geliyormuş. Prensin kendisi onca zaman hareketsiz oturmaktan artık bacaklarını kullanamaz haldeymiş ve bir tahtırevanda taşınması gerekiyormuş. Tıpkı eskisi gibi oturmuş yün eğiren kadını görünce şiltesinden "Şifa buldum, o mükemmel olmalı" diye bağırarak fırlamış. Diz çökmüş ve ona kendisiyle evlensin diye yalvarmış.

Saray mensupları gülümseyerek birbirlerine bakmışlar. Artık bütün bu saçmalığa son verebilir ve ebediyyen mutluluk içinde yaşayabilirlermiş.

Kadın diz çöken prense eğilip gülümseyerek bakmış ve saçını okşamış.

"Çok tatlısın, ama seninle evlenmek istemiyorum."

Orada toplanmış saray mensuplarının dehşetten soluğu kesilmiş.

Sonra sessizlik.

Prens bir gayret, ayağa kalkmış ve cebinden kitabının bir nüshasını çıkarmış.

"Ama evlenmelisin, senin hakkında her şeyi yazdım."

Kadın gene gülümsemiş ve kitabın adını okumuş. Sonra kaşlarını çatmış, prense eliyle işaret etmiş, onu içeri, evine çekmiş.

Saray mensupları üç gün üç gece korku içinde kamp kurmuşlar. Kulübeden hiç ses gelmiyormuş. Sonra, dördüncü gün, prens yorgun ve yıkanmamış halde görünmüş. Başdanışmanlarını çevresine toplayarak onlara olup bitenleri anlatmış.

Kadın gerçekten de mükemmelmiş, bu konuda hiç şüphe yokmuş ama, kusursuz değilmiş. O, prens, yanılmışmış.

Mükemmelmiş, çünkü nitelikler ve güçlerin mükemmel bir dengesiymiş. Her yönden simetrikmiş. Mükemmeliyeti arayış, demiş ona, aslında denge, uyum arayışıdır. Sonra ona Terazi'yi ve Balık'ı göstermiş ve de iki elini açmış. "İşte ipucu burada" demiş. "Bu ilk ve kişisel dengede."

"İki ilke var" demiş. "Ağırlık ve Karşı Ağırlık."

"Ah, evet" diye lafa karışmış danışmanlardan biri, "Kaderin küresi ve Feleğin çarkı demek istiyorsunuz."

Prens olduğu yerde hızla dönmüş.

"Nereden biliyorsun bunu?" diye sormuş.

Danışman kızarmış. "Ah, annemin söylediği bir şey işte, bugüne kadar aklımdan çıkmış." "Her neyse" demiş prens buyurgan bir edayla. "Mesele şu ki, yanılmışım ve yeni bir kitap yazıp halk huzurunda kazdan özür dilemeliyim." "Yapamazsınız efendim" diye soluklarını tutmuş danışmanlar, tek kişiymişçesine. "Neden?" "Çünkü siz bir prenssiniz ve bir prens olarak yanılmış görünemezsiniz." O gece prens, bir çözüm bulmaya çalışarak ormanı adımlamış. Saat gece yarısını vurunca ardında bir ses duymuş ve kılıcını çekerek başdanışmanı ile yüz yüze gelmiş. "Lucien" diye seslenmiş (oymuş çünkü). "Efendim" diye cevap vermiş adam, yerlere kadar reverans yaparak. "Bir çözüm buldum." Ve kırk beş dakika boyunca prensin kulağına fısıldamış. "Hayır" diye bağırmış prens, "yapamam." "Efendim, yapmalısınız, krallığınız tehlikede." Prens bir kütüğün üzerine oturarak "Kimse bana inanmaz" diye ağlamış. "İnanacaklar, inanmalılar, daima inanırlar" diye cevap vermiş danışmanı, sükûnetle. "Bana güvenin." "Şart mı?" diye sormuş prens çılgınca. "Yapmalısınız" demiş danışman, çok kararlı. Gece sürüp gitmiş ve prens de kalbini kötülüğe bağlamış. Şafakta büyük bir borazan sesi duyulmuş ve bütün saray mensupları ile bütün köy halkı, prensin ne diyeceğini duymak için bir araya gelmiş. Henüz yıkanmış olan prens onların ortasında

durmuş ve kadının ortaya çıkmasını istemiş. Kadın evinden çıkıp gelirken ilk ışık yakalamış onu, ve o da açıklıkta ilerlerken, yol gösteren ışık gibi parlamış. Bir şaşkınlık mırıltısı dolaşmış, çünkü o gün her günkünden daha güzelmiş. Prens güçlükle yutkunmuş ve konuşmaya başlamış. "İyi insanlar, hepiniz benim mükemmellik arayışımı biliyorsunuz ve umarım çoğunuz da kitabımı okudunuz. Buraya gelirken arayışımın sona ereceğini umut etmiştim oysa şimdi mükemmelliğin bulunamayacağını, ancak biçimlendirilebileceğini, bu dünyada kusursuzluk diye bir şey olmadığını biliyorum..." "Ama mükemmellik diye bir şey var" diye konuşmuş kadın, sesi berrak ve kuvvetli... "Kadın" diye devam etmiş prens, "mükemmellik ve kusursuzluğun aynı şey olmadığına beni ikna etmek için elinden geleni yaptı, ve eğer kendisi kusurlu olmasaydı niye bunca zahmete girsindi?" "Zahmete falan girmedim" diye cevap vermiş kadın, eskisi gibi kuvvetli. "Beni arayan sizdiniz." Kalabalıkta bir muhalefet dalgası dolaşmış. Birden birisi haykırmış. "Ama size şifa verdi!" "Kâfir bilimi" diye cevabı yapıştırmış başdanışman. "O adamı tutuklayın." Ve adam eli kolu bağlanıp götürülmüş. "Ama lekesi yok" diye bağırmış bir başkası. "Ama var" diye sakin sakin cevap vermiş kadın. "Hem de çok." "Kendi ağzıyla kanıtlıyor" diye feryat etmiş başdanışman. Sonra kadın bir adım atmış, kontrolsuz bir şekilde titremeye başlayan prensin önünde durmuş. "İstediğiniz mevcut değil" demiş. Başdanışman bir kez daha "Kendi ağzıyla kanıtlıyor" diye feryat etmiş. Kadın aldırmamış bile, ama bir ölüm solgunluğuna bürünmüş olan prense hitap etmeyi sürdürmüş. "Mevcut olan, ellerinizin küresi içindedir." Prens bayılmış. "Şeytanlık, Şeytanlık" diye feryat etmiş danışman. "Görevimizden vazgeçmeyeceğiz." "Ömrün vefa etmez" diye omuz silkmiş kadın, içeri girmeye hazırlanarak. "Seninki hiç etmez" diye bağırmış prens, kendine gele-

rek. "Vurun kellesini." Ve kadının kellesini vurmuşlar. Kan hemen göl haline gelmiş. Danışmanlarla saray halkının çoğunu boğmuş. Prens ancak bir ağaca tırmanmak suretiyle kaçmayı başarmış. "Ne sıkıcı iş" diye düşünmüş. "Gene de, hiç değilse büyük bir kötülüğün önünü aldım. Şimdi aramayı sürdürmeliyim, ama heyhat, bana kim danışmanlık edecek?" O an, aşağıdan bir ses duymuş. Eğilip bakmış, bir adam portakal satıyormuş. "Ne iyi fikir" diye bağırmış prens, "Eve dönüş yolculuğu için bir düzine alayım." "İhtiyar" diye seslenmiş, "Bana bir düzine portakal sat." İhtiyar el yordamıyla bir düzine ayırmış ve onları bir torbaya koymuş. "Başka bir şeyin var mı?" diye sormuş prens, kendini daha iyi hissederek. "Kusura bakma" demiş satıcı, "Ben sadece portakal satarım." "Amaan" diye iç çekmiş prens. "Yolda okuyacak bir şey bulurum diye umuyordum." İhtiyar burnunu çekmiş. "Dergi de yok mu?" İhtiyar başını sallamış. "Bilgi verici kitapçık falan?"

İhtiyar burnunu sümkürmüş.

"Eh, iyi gideyim bari" diye karar vermiş prens.

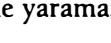
"Dur bir dakika" demiş adam birden. "Bu var."

Ve cebinden deri kaplı bir kitap çıkarmış. "Sana uyar mı bilmem ama nasıl mükemmel bir insan inşa edileceğini anlatıyor, bunu yapmış olan bu adam hakkında, ama eğer gerekli donanımın yoksa işine yaramaz."

Prens kitabı kapmış.

"Biraz garip" diye devam etmiş ihtiyar, "Bu kaçık herif boynundan bir ok yiyor..."

Ama prens gitmişmiş.

Sayılar

Bahar gelmişti, yerde hâlâ kar izleri vardı ve ben evlenmek üzereydim. Elbisem bembeyaz, altın bir tacım var. Kilisede sıraların arasındaki yoldan yürürken taç git gide daha ağırlaşmaya başladı, elbisenin içinde yürümek git gide daha zorlaştı. Herkes parmağıyla beni gösterecek diye düşündüm, oysa kimse farkında değildi.

Nasılsa mihraba varabildim. Rahip çok şişmandı ve gittikçe şişmanlıyordu, tıpkı şişirdiğiniz ciklet balonu gibi. Sonunda "Gelini öpebilirsin" dediği ana geldik. Yeni kocam bana döndü, ve burada birkaç ihtimal vardı. Bazen kör oluyordu, bazen bir domuz, bazen annem, bazen postanedeki adam ve bir seferinde de içinde hiçbir şey olmayan bir takım elbise. Anneme bunu anlattım ve bana, akşam yemeğinde sardalya yediğim için olduğunu söyledi. Ertesi akşam sosis yedim ama, gene aynı rüyayı gördüm.

Sokağımızda, hepimize bir domuzla evlendiğini söyleyen bir kadın vardı. Ona niye böyle bir şey yaptığını sordum ve bana "İş işten geçmeden asla anlamazsın ki" dedi.

Aynen öyle.

O kadının hayatta, benim rüyalarda keşfetmiş olduğumu keşfettiğine kuşku yok. Farkına varmadan, bir domuzla evlenmiş.

Ondan sonra adamı göz hapsine aldım. Domuz olduğunu söylemek zordu. Akıllıydı ama gözleri birbirine yakındı, teninin rengi de parlak bir pembeydi. Onu giyinik değilken hayal etmeye çalıştım. İğrenç.

Tanıdığım başka adamlar da daha matah değildi. Postaneyi çalıştıran adam keldi, parıldıyordu ve elleri şeker kavanozları için fazla şişmandı. Bana tonton diyordu, anneme göre bu hoş bir şeydi. Bana şeker de veriyordu, ki bir ilerleme sayılır.

Bir gün yeni şekerlemeler gelmişti.

"Tatlı bebeğime tatlı kalpler" dedi ve güldü. O gün öfkeden köpeğimi gırtlaklamama ramak kaldı, çaresiz bir anne tarafından evden sürüklenerek uzaklaştırıldım. Yani tatlı falan değildim. Ama küçük bir kızdım, dolayısıyla tatlıydım, ve işte bu şekerler de bunu kanıtlıyordu. Torbaya baktım. Sarı ve pembe ve gök mavisi ve turuncu ve hepsi de kalp şeklinde, hepsinde de şöyle şeyler yazılı:

Maureen 4 Ken

Jack' n' Jill, Doğru.

Eve dönerken *Maureen 4 Ken*'leri kıtır kıtır yedim. Kafam karışmıştı. Herkes hep uygun adamı bulursun diyordu.

Annem böyle diyordu, ki kafa karıştırıcıydı.

Teyzem böyle diyordu, ki büsbütün kafa karıştırıcıydı.

Postanedeki adam, onu şekerlerin üstünde satıyordu.

Ama domuzla evli kadın ve kızları sırtüstü yatıran sivilceli oğlan sorunu vardı, bir de rüyam.

O öğleden sonra kütüphaneye gittim. Uzun yoldan gittim ki çiftlere rastlamayayım. İnsana acı çekiyorlarmış gibi gelen komik sesler çıkarırlardı ve kızlar hep duvara yapıştırılırdı. Kütüphanede kendimi daha iyi hissettim, kelimelere

güvenebilirsin, anlayana kadar onlara bakabilirsin, insanlar gibi bir cümlenin ortalık yerinde değişmezler, onun için de bir yalanı fark etmek daha kolay olur. Bir masal kitabı buldum ve "Güzel ve Çirkin" adlı masalı okudum.

Domuzla evli kadın bu hikâyeyi okumuş mudur diye merak ettim. Okuduysa büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır. Peki ya Bill Enişteye ne demeli, korkunçtu, kıllıydı ve resme bakacak olursanız, değişim geçiren prenslerin kıllı olması gerekmiyor.

Kitabı yavaşça kapadım. Müthiş bir komploya çattığım açıktı.

Dünyada kadınlar vardır.

Dünyada erkekler vardır.

Ve hayvanlar.

Bir hayvanla evlenirsen ne yapacaksın?

Onları öpmenin her zaman faydası olmuyor.

Sonra hayvanlar kurnazdır. Kılık değiştirip sizin ya da benim gibi görünürler.

"Kırmızı Şapkalı Küçük Kız"daki kurt gibi.

Niye kimse bana söylememişti? Yoksa bu, başka kimsenin bilmediği anlamına mı geliyordu?

Yoksa bu bütün dünyada, kadınların bilmeden hayvanlarla evlendikleri anlamına mı geliyordu?

Kendi kendimi elimden geldiği kadar yatıştırmaya çalıştım. Protestan papaz erkekti ama etek giyiyordu, bu da onu özel biri yapıyordu. Başkaları da olmalıydı, ama yeterli miydi acaba? Kaygı uyandırıcı olan buydu. Birçok kadın vardı, çoğu evleniyordu. Birbirleri ile evlenemiyorlarsa, ki evlenebildiklerini sanmıyordum, bebek yapma meselesi yüzünden, demek ki bazıları kaçınılmaz olarak hayvanlarla evlenme durumundaydı.

Benim ailem de hayli kötü iş çıkarmış, diye düşündüm.

Eğer anlamanın bir yolu olsa, belki de bir karne sistemi

işletebilirdik. Bütün bir sokağın silme hayvanla dolması adilce değildi.

O gece, Böcek oynamak için teyzemlere gitmemiz gerekiyordu. Kilisede takımdaydı ve idman yapması gerekliydi. O kartları dağıtırken, "Neden bu kadar çok erkek aslında hayvan?" diye sordum.

Güldü. "Bunun için çok gençsin."

Enişte kulak misafiri olmuştu. Yanıma geldi ve yüzünü benimkine yaklaştırdı.

"Başka türlü bizi sevmezdiniz" dedi, ve sert kıllı çenesini yüzüme sürdü. Ondan nefret ediyordum.

Teyzem "Kızı rahat bırak, Bill" diye onu itip uzaklaştırdı. "Merak etme canım" diye yatıştırdı beni, "Alışırsın. Ben evlendiğimde bir hafta güldüm, bir ay boyu ağladım, sonra da kadere rıza gösterdim. Sadece farklılar, hepsi bu, kendi küçük yöntemleri var." O sırada spor toto kuponuna gömülmüş olan enişteme baktım.

"Canımı acıttın" diye suçladım.

"Hayır, acıtmadım" diye sırıttı. "Birazcık sevgiydi, hepsi o kadar."

Teyzem, "Hep böyle dersin zaten" diye cevabı yapıştırdı. "Şimdi ya çeneni tut, ya da dışarı çık."

Sessizce yürüyerek çıktı. Kuyruğu olsa pek şaşırmayacaktım.

Teyzem iskambil kâğıtlarını yaydı. "Bir çocuk bulmak için daha çok vaktin var."

"Bir çocuk istediğimi sanmıyorum."

"İstediklerimiz vardır" dedi, bir vale atarak, "ve elde ettiklerimiz, unutma bunu."

Bana hayvanlar meselesini bildiğini mi anlatmaya çalışıyordu? Çok moralim bozuldu, Böcek'in ayaklarını ters taraftan koymaya başladım ve genel olarak her şeyi karman çorman ettim. Sonunda teyzem ayağa kalktı ve içini çekti. "Eve gitsen iyi olur" dedi.

Salonda Johnny Cash'i dinlemekte olan annemi almaya gittim.

"Seninle konuşmak istiyorum, vaktin var mı?"

"Evet" dedi, "Hadi bir portakal yiyelim."

Rüyamı açıklamaya çalıştım ve hayvan teorisini ve Bill Enişteden ne kadar nefret ettiğimi. Ben bunları anlatırken annem "İsa'da Eşsiz Bir Dost Bulduk"u mırıldanıyor ve bana portakal soyuyordu. O soymayı, ben de konuşmayı aynı anda bitirdik. Son bir sorum vardı.

"Niye babamla evlendin?"

Bana şöyle yakından baktı.

"Zevzekleşme."

"Zevzekleşmiyorum."

"Senin için birşeyler yapmamız gerekiyordu, ve ayrıca, iyi adamdır, girgin olmadığını biliyorum ama iyi adamdır. Hem üzülme, sen Efendimiz'e adanmışsın, alır almaz seni misyoner okuluna kaydettirdim. Jane Eyre ve St John Rivers'ı hatırla." Gözlerine dalgın bir bakış geldi.

Hatırlıyordum ama annemin bilmediği onun hikâyenin sonunu yeniden yazmış olduğunu artık bildiğimdi. Jane Eyre onun İncil dışındaki favori kitabıydı ve ben çok küçükken bana defalarca okumuştu. Ben okuyamıyordum ama, sayfaların nerede çevrildiğini biliyordum. Daha sonra, okur-yazar ve meraklı biri olunca, kendi kendime okumaya karar vermiştim. Bir tür nostaljik hac yolculuğu. Kütüphanenin arka köşesindeki o dehşet verici günde, Jane'in hiç de St John'la evlenmediğini, Mr Rochester'a döndüğünü öğrendim. Bir iskambil destesi ararken evlat edinilme kâğıtlarımı bulduğum gün gibiydi. O günden beri asla iskambil oynamadım ve asla Jane Eyre'i okumadım.

Yürüyüşümüzü sessizlik içinde sürdürdük. O benim tatmin olduğumu sandı, bense onun hakkında meraka kapılmıştım, öğrenmek istediğimi öğrenebilmek için nereye gi-

debilirim diye de bir meraka kapılmıştım.

Çamaşır günü gelince, kadınların neler dediğini duymak için çöp tenekesinde saklandım. Nellie ipiyle geldi ve ipi arka sokak boyunca çividen çiviye astı. Satın aldıklarıyla ıkına sıkına tepeyi tırmanmaya çalışan Doreen'e el salladı, ona bir fincan çay ile sohbet ikram etti. Ash Wednesday'de* Doreen özel indirimli kıyma için kasapta kuyruğa girerdi. Hep de keyfi kaçardı çünkü İşçi Partisi üyesiydi ve eşit pay ile eşit hakka inanırdı. Nellie'ye onun önündeki, biftek alan kadını anlatmaya başladı. Nellie küçük ve kıvırcık kafasını salladı ve Bert öldü öleli hayatının hiç de kolay geçmediğini söyledi.

"Bert" diye tükürürcesine konuştu Doreen, "onu mezara koyduklarından on yıl önce ölmüştü." Sonra Nellie'ye şaraplı bir ciklet ikram etti.

Nellie, tedirgin, "Ölüler hakkında kötü konuşmak istemem" dedi. "neme lazım."

Doreen burnundan soludu ve ıstırapla arka merdivene çömeldi. Eteği çok dardı ama o hep eteği çekmiş gibi davranırdı.

"Yaşayanlar hakkında kötü konuşmaya ne dersin? Frank'im gene azdı."

Nellie derin bir nefes ve bir şaraplı ciklet daha aldı. Pub'da börekle bezelye servisi yapan kadın mı diye sordu; Doreen bilmiyordu ama, şimdi düşünüyordu da belki bu Frank'in eve her geç gelişinde neden salça koktuğunu açıklardı.

"Onunla asla evlenmemeliydin" diye azarladı Nellie.

"Onunla evlendiğimde ne mal olduğunu bilmiyordum, değil mi?" dedi Doreen ve Nellie'ye savaştan bahsetti, babasının Frank'i nasıl sevdiğinden ve her şeyin ne kadar akla yakın göründüğünden. "Aslında anlamalıydım, seninle flört etmeye gelip onun yerine babanla kafa çekmeye başlayan

(*) Roman Katoliklerde Lent'in ilk çarşambası - ç.n.

adamdan ne hayır gelir ki? Ben de süslenmiş püslenmiş oturur, annesiyle ve annesinin arkadaşlarından biriyle iskambil oynardım."

"Seni hiçbir yere götürmez miydi yani?"

"Ah evet" dedi Doreen, "her cumartesi öğleden sonra köpek yarışlarına giderdik."

Bir süre sessizlik içinde oturdular, sonra Doreen devam etti. "Tabii, çocukların faydası oldu. Onu on beş yıl boyunca yoksaydım."

"Gene de" diye Nellie yatıştırdı onu, "yolun karşısındaki Hilda kadar berbat durumda değilsin. Onunki parasının son kuruşuna kadar içiyor, Hilda da polise gitmeye cesaret edemiyor."

"Benimki bana elini sürse onu hapse attırırım" dedi Doreen, haşin haşin.

"Attırır mısın?"

Doreen duraksadı ve ayakkabısıyla toprağı kazıdı.

"Hadi bir sigara içelim," diye teklif etti Nellie, "Sen de bana Jane'den söz et."

Jane, Doreen'in henüz on yedi yaşına basmış, çok çalışkan kızıydı.

"Kendine bir sevgili bulmazsa millet laf edecek. Bütün vaktini Susan'da ev ödevi yaparak harcıyor, ya da bana öyle diyor."

Nellie, Jane'in, kendine Susanlardaymış süsü vererek gizliden gizliye bir oğlanla buluşabileceğini düşünüyordu. Doreen başını salladı. "Orada, eminim, Susan'ın annesinden kontrol ettim. Eğer dikkat etmezlerse, insanlar onların gazete bayiindeki o ikisi gibi olduğunu sanacak."

Nellie kararlı bir şekilde, "Ben o ikisini seviyorum" dedi, "hem bir şey yaptıklarını kim söyleyebilir ki?"

"Sokağın karşısındaki Mrs Fergeson onları yeni bir yatak alırken görmüş, çift kişilik bir yatak."

"Bu neyi kanıtlar ki? Bert'le benim de bir yatağımız vardı ama içinde hiçbir şey yapmazdık."

Doreen bundan bir şey çıkmayacağını, ama iki kadının farklı olduğunu söyledi.

Neden farklı? diye merak ettim çöp tenekesinin içinden.

"Eh, senin Jane'in üniversiteye gidip buradan uzaklaşabilir, akıllıdır."

"Frank buna razı olmaz, o torun istiyor ve eğer ben harekete geçmezsem yemeği hazır olmayacak ve o da *pub*da börekle bezelyenin yanına dönecek. Bahane yaratmak istemiyorum."

Nellie çamaşırları asarken o da zorlukla ayağa kalktı. El ayak çekilince çöp tenekesinden sürünerek çıktım, her zamanki gibi kafam karışık ve kuruma bulanmış halde.

Kaderimin misyonerlik olması iyi bir şeydi. Bundan sonra bir süre erkekler sorununu bir yana bıraktım ve İncil okumak üzerinde yoğunlaştım. Sonunda, herkes gibi ben de âşık olurum diye düşündüm. Derken, birkaç yıl sonra, neredeyse yanlışlıkla, oldum da.

Annem şehre ineceğimizi söyledi.

"Ben gelmiyorum."

"Giy şu yağmurluğu."

"Gelmiyorum, yağmur yağıyor."

"Biliyorum ve tek başıma ıslanacak değilim." Yağmurluğu bana fırlattı ve eşarbını düzeltmek için aynaya döndü. Köpeği bir tekmede kutusundan çıkardım, tasmasını takmaya çalıştım. Annem bir casus gibi bana bakıyordu. "Bırak onu, ayak altında dolaşmaktan başka işe yaramaz."

"Ama..."

"Bırak dedim!" Ve bir eliyle alışveriş torbasını, ötekiyle

de beni tuttuğu gibi otobüse doğru sürükledi, yol boyu da nankörlükten şikâyet etti. Otobüse binince May ile Ida'yı gördük, şu malûm gazete bayiini işleten ve yerel takımda bowling oynayan kadınlardan biri.

May neşeyle "Bak hele, Louie ile velet" dedi.

"Artık velet değil" dedi Ida, "En azından on dördünde olmuştur. Bu hindistan cevizli badem kurabiyelerinden bir tane alsana." Ve kırış kırış bir torba çıkardı.

"Teşekkürler" dedi annem, bir tane aldı.

""Şehre mi?" diye sordu May.

Annem başını salladı.

"Eh, haberin olsun, meyve istiyorsan ucuz bir halt yok, sadece İspanya'dan gelme süprüntüler."

Annem, para çantasının üstüne kapanarak "Kıyma alacağız" dedi. Paradan söz etmekten hoşlanmazdı.

"Eh, haberin olsun, hiçbir halt yok" diye tekrarladı May. "Ama bak, ne diyeceğim." Öne eğildi, saçımı göğsüyle koltuğun arasına yapıştırdı.

"May" dedim, soluğum kesilerek.

Annem "May Teyze" diye lafı ağzıma tıkadı.

"Saat üçte Trickett's'de buluşup bir bardak Horlicks içelim." Ve kendinden memnun, arkasına yaslandı, kafa derimi serbest bıraktı.

"Bak, Louie, bu çocuğun saçları dökülüyor." May annemi dürttü ve ceketine yapışmış saç tellerimi salladı.

"O yaşta olur" diye lafa karıştı Ida. "Önemi yok."

Otobüs, Bulvar'a girdi. (Annem, Paris anıları şerefine, oraya hep böyle derdi.) May ve Ida işkembe tezgâhına gittiler, annem de gazete bayiine, ama orada *Umut Kuşağı* dergisini ayırmayı unuttuklarını öğrendi. Ben de bana yeni bir yağmurluk alabilir miyiz diye sorma budalalığında bulundum.

Cevap, "O yağmurluk babandan uzun ömürlü olur"du.

Sonra pazara gittik. Annem kıymayı hep ucuza alırdı,

çünkü kasap bir vakitler sevgilisiydi. Onun şeytanın teki olduğunu söylerdi ama gene de kıymayı alırdı. Kasap kıymayı sararken, yağmurluğum bir et kancasına takıldı ve kolumun yeni yırtıldı.

"Anne" diye mızıldandım, kolu ona sallayarak.

"Kahretsin" diye bağırdı. Ve sonra bir rulo seloteyp alarak kolumun çevresine sarmaya koyuldu. O anda şarkı dersleri veren ve Marks and Spencer'dan alışveriş eden Mrs Clifton'ı gördük.

"Jeanette'in koluna bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Sadece kolunun yeni" dedi annem, mümkün mertebe itinayla konuşarak.

"Ah, ama bence yeni bir yağmurluğa ihtiyacı var, değil mi?"

Annem pazar torbasını oradan oraya geçirdi.

"Hayır, bence yok" diye aradan çıktım, düdük gibi bir sesle. "Aslında bunu seviyorum ben."

Kadın nahoş bir ifadeyle baktı bana.

"Bana kalırsa..."

Annem kararlı bir şekilde "Bugün yeni bir tane alıyoruz" dedi. "Hoşçakalın." Beni alıp uzaklaştı, Mrs Clifton'ı domuz eti parçasının yanında tek başına bıraktı.

İlk fırsatta da, "Sen bir yüz karasısın" diye tısladı. "Büyükbaban olsa ne derdi?"

"O öldü."

"Mesele bu değil."

"O kadın kendini beğenmişin biri, ondan hoşlanmıyorum."

"Sus bakalım, güzel bir evi var."

Daha fazla itiraz edemeden beni ıvır zıvır ve elden düşme şeyler satan bir dükkâna soktu.

Biraz rahatlamış halde, etrafı kolaçan ederek, "Yağmurlukları yok işte" dedim.

"Ah, evet, var" dedi annem, muzaffer bir tavırla.

Kenarında damgalı koyun gibi SERİ SONU yazan bir mukavva kutu yığınının ardında birşeyler aranıyordu.

"Şunu dene."

Giydim.

Koskocamandı.

"Bak, şapkası da var."

Elimin olacağını tahmin ettiği yere biçimsiz bir plastik parçası bıraktı.

"Ne tarafı önü?" Kendimi kapana kısılmış hissediyordum.

"Önü neresi olursa olsun, seni kuru tutacak."

Vaktiyle gördüğüm *Demir Maskeli Adam* adlı filmi hatırladım.

"Biraz büyük" diye hamle edecek oldum.

"Büyüyünce üstüne oturur."

"Ama anne..."

"Alıyoruz."

"Ama anne."

Parlak pembeydi.

Sessizlik içinde balık tezgâhına yürüdük.

Ondan nefret ediyordum.

Karideslere baktım.

Onlar da pespembeydi.

Yanımda bir Battenburg pastası taşıyan bir kadın vardı.

Pastanın pembe kreması ve küçük pembe gülleri vardı.

Midem bulandı.

Sonra biri kustu. Küçük bir oğlan. Annesi ona vurdu.

Hain hain "Oh olsun" diye geçirdim aklından.

Acaba şapkamı içine düşürsem mi diye düşündüm, ama annemin o şapkayı bana gene de giydireceğini biliyordum.

Kendimi bedbaht hissettim. Keats kendini bedbaht hissedince hep temiz bir gömlek giyerdi.

Ama o bir şairdi.

Akvaryuma bakmak için tezgâhın öbür yanına geçmesem, Melanie'yi fark etmeyecektim..

Büyük mermer bir taş üzerinde ringa balığı ayıklıyordu. Lekeli, ince bir bıçak kullanıyordu, bağırsakları da teneke bir kovaya atıyordu. Temiz balıkları yağlı kâğıda koyuyordu ve her dördüncü balığı bir tutam maydanozla süslüyordu.

"Ben de yapmak isterdim" dedim.

Gülümsedi ve işine devam etti.

"Bu iş hoşuna gidiyor mu?"

Gene cevap vermedi, ve ben de, pembe plastik yağmurluklu biri dikkati üstüne ne kadar çekmeyebilirse o kadar çekmemeye çalışarak fıçının öbür tarafına kaydım. Gözlerimin üzerine düşen kapüşon yüzünden pek iyi göremiyordum.

"Biraz balık yemi alabilir miyim?" diye sordum.

Başını kaldırıp baktı ve gözlerinin çok hoş gri bir tonda olduğunu fark ettim, tıpkı Kapı Komşu'daki kedi gibi.

"İş yerime arkadaşlarımın gelmemesi gerekiyor."

Kabaca, "Ama ben senin arkadaşın değilim" diye dikkatini çektim.

"Hayır, ama öylesin sanacaklar" diye cevap verdi.

"Öyleyse, olalım bari" diye önerdim.

Bir an bana baktı, sonra arkasını döndü.

"Yürü bakalım" diye sıkıştırdı annem, birden deniz salyangozu tepsisinin ardından belirerek.

"Akvaryumum için yeni bir balık alabilir miyim?"

"Başka bir boğaz olmadan da, elimizdekini güçbela doyuruyoruz. O kahrolası köpek yeterince pahalıya mal oluyor."

"Sadece küçük bir tane, bir yelpaze kuyruk."

"Hayır dedim." Ve Trickett's'e doğru yürüdü.

Kendimi haksızlığa uğramış hissettim. Bana da diğer çocuklara öğretildiği şekilde okuma öğretse, böyle saplantıla-

rım olmazdı. Ben de evde beslediğim bir tavşanla, belki de bir böcecikle mutlu olurdum.

Arkama baktım.

Ama Melanie gitmişti.

Trickett's'e gittiğimizde May ile İda bizden önce gelmişti.

İda spor toto kuponunu dolduruyor ve ağaç çileğiyle krema yiyordu.

Biz içeri girince May'i dürttü. "Bak, geldiler.."

Annem iskemleye çöktü.

"Bittim ben."

May garsona "Buraya biraz Horlicks getir" diye bağırdı, kadın sigarasını bırakıp kambur kambur geldi. Gözlüklerinin garip bir açısı vardı ve bir yara plasteriyle tutturulmuşlardı.

"Ne yaptın?" diye sordu May. "Az önce böyle değildin."

"Mona yeni biftek burger teslimatını gözlüğümün üstüne koydu" diye hırçın hırçın cevap verdi kadın, sırtını duvara yaslayarak.

"Bugünlerde bifteği tuğla gibi donduruyorlar."

Masanın üstünden, üstünkörü bir bulaşık bezi geçirdi.

"Tıpkı tuğla gibi, doğal değil bu."

Kül tablasını sildi.

"Yani, buzdolabına düşkün olmanın kötü bir yanı yok ama, fazla ileri gitmek diye de bir şey var."

"Var ya" diye doğruladı May. "Var."

Garson kadın, "Sabah o Mrs Clifton geldi" diye devam etti. "Eh işte, alelade biri ama, kendini fasulye gibi nimetten sayıyor." (Annem kızardı.)

"Dedim ki ona, 'Doreen' dedim, 'Marks and Sparks'da ödediğini burada yarı fiyatına alırsın.'"

İda mırıldanarak onayladı.

"Peki, bana ne dedi, biliyor musun?"

May bilmediğini ama tahmin edebileceğini söyledi.

"Dedi ki, hem de kurum kurum kurularak, buzdolabımı

iyi olduğunu bildiğim şeylerle doldurmak isterim, Mrs Grimsditch."

"Vay canına, esaslıymış ha" diye çığlık attı May. "Sana Mrs Grimsditch dedi, ha? Betty'nin nesi varmış, peki?"

"Tabii ya" diye katıldı Ida, "Betty'nin nesi varmış?"

Ve hepsi bir ağızdan söylenmeye başladı.

Annem gittikçe daha çok çaresizliğe kapılıyordu.

"Mrs Grimsditch..." diye başladı.

"Betty'nin nesi varmış?" diye dik dik baktı garson kadın, geri dönerek.

Annem Ida'ya bakarak ondan medet umdu ama Ida kuponuyla meşguldu.

"Rovers'a karşı Liverpool" dedi May'e. "Ne dersin?"

"Berabere" dedi Betty, araya girerek. "Şimdi, ne istiyorsunuz bakalım? Bütün gün vaktim yok, yıkanacak onca bardak varken."

Annemin gözle görünür şekilde canı sıkılmıştı.

"İnsanlar içlerine tükürüyor falan, mideni döndürmeye yeter."

Bana baktı.

"Cumartesileri çalışacak bir iş ister misin?"

Annem keyiflendi.

"Evet, istiyor."

"Eh, hemen başlayabilir, değil mi Betty?" diye sordu Ida, spor toto kuponunun ardından.

"Evet" dedi Betty, "Yıkanacak bir sürü bardak var."

Ben de annem ve Ida ve May kuponu doldurup Horlicks içerken çalışmaya başladım. İşe itirazım yoktu, bardaklarda da o kadar tükürük yoktu, üstelik bana balık tezgâhını ve Melanie'yi düşünecek vakit sağlıyordu.

Ardı ardınca birkaç hafta oraya gittim, sadece gözetlemek için.

Sonra bir hafta, orada yoktu.

Elimden bir şey gelmezdi, gözümü dikip deniz salyangozlarına baktım.

Deniz salyangozları garip ve rahatlatıcıdır.

Cemaat hayatı hakkında zerrece fikirleri yoktur ve pek sessizce ürerler.

Ama güçlü bir şahsi vakar duygusuna sahiptirler.

Sirke dolu bir tepside yüzükoyun yatarken bile, bir deniz salyangozunun asil bir yanı vardır.

Ki herkes için aynı şey söylenemez.

"Neden böyle şeyler hissediyorum?" diye düşündüm. Derken, tam dönüp gidecek ve teselli bulmak için kendime közde pişirilmiş patates alacakken, Melanie'nin tezgâha doğru yürüdüğünü gördüm. Dosdoğru yanına gittim. Biraz şaşırmış göründü.

"Merhaba, işten ayrıldın sandım."

"Ayrıldım, şimdi kütüphanede çalışıyorum, sadece cumartesi sabahları."

Ne diyebilirdim? Gitmemesini nasıl sağlardım?

Son bir umutla, "Közde pişirilmiş patates ister misin?" dedim.

Gülümsedi, istediğini söyledi ve patateslerimizi yemek için Woolworth's'ün dışındaki banka oturduk. Çok sinirliydim, benim patatesimin çoğunu güvercinler yedi. Havadan ve annesinden, babası olmadığından söz etti. Kendini daha iyi hissetsin diye "Benim de yok" dedim, "yani, pek var sayılmaz."

Sonra kilisemizi ve annemle benim Efendimiz'e adanmış olduğumuzu izah etmem gerekti. Bir an kulağa tuhaf gelir gibi oldu, ama kendimi sinirli hissettiğimdendi bu, biliyordum. Ona kiliseye gidip gitmediğini sordum, gittiğini söy-

ledi, ama pek hareketli bir kilise değilmiş. Elbette ben de onu ertesi gün için bizim kiliseye davet ettim. Sonunda cesaretimi toplayıp, "Melanie" dedim, "niye böyle komik bir adın var?"

Kızardı. "Doğduğumda kavuna benziyormuşum."

"Üzülme" diye onu yatıştırdım, "artık benzemiyorsun."

Melanie'nin kilisemize ilk gelişi başarılı olmadı. Bölgesel turuna çıkan Rahip Finch'in ziyaretini unutmuştum. Bir tarafına dehşete düşmüş lanetlilerin, bir tarafına da cennet sakinlerinin boyanmış olduğu eski bir Bedford otobüsle geldi. Arka kapılara ve ön kaportaya yeşil harflerle CENNET Mİ; CEHENNEM Mİ? TERCİH SİZİN yazdırmıştı. Otobüsüyle iftihar ediyordu, onun içinde ve dışında birçok mucizenin vuku bulduğunu anlattı. İçeride, korosu da onunla birlikte seyahat edebilsin diye altı koltuk vardı, böylece müzik aletlerine ve cin-ifrit takımı birilerini yakacak olursa diye el altında bulundurulan büyük bir ilk yardım çantasına da yer kalıyordu.

"Alevleri nasıl hallediyorsunuz?" diye sorduk.

"Bir yangın söndürme cihazım var" diye açıkladı.

Çok etkilenmiştik.

Arka kapılara takılabilen katlanır bir haçı ve her harekâtın ardından rahip ellerini yıkayabilsin diye küçücük bir lavabosu da vardı.

"Su, aslidir" diye uyardı bizi. "İsa nasıl domuzlara denize atlamalarını emrettiyse, ben de cin-ifriti bu musluğun altında yıkıyorum."

Hepimiz otobüse yeterli bir süreyle hayran kaldıktan sonra Rahip Finch önümüze düşüp bizi kiliseye soktu ve korosundan son bestesini söylemelerini istedi. "Tam Sandbach Otoyol Servisi'nden çıkıyordum ki, bana Efendimiz tarafından malüm oldu bu beste." Parçanın adı, *Ruh Sendeyse Eğer, Alkole İhtiyacın Olmaz*"dı, ilk dörtlük şöyleydi:

Bazı erkek viski içer, bazı kadın da cin
Ama ruhu içmekten vecde getiricisi yoktur insan için.
Bazı erkek bira sever, bazısı da şarap,
Ama kendini iyi hissetmek istersen, ağzını Ruha aç."

Koro bunu ve diğer altı dörtlüğü söyledi, Rahip Finch'in bongolarla eşlik ettiği nakarat kısmı için bizim de elimizde nota vardı.

Nakarat şöyleydi:

Ne sek cin, ne rom ve koko, ne de malt viski,
Brandi fiz de değil, Ruhsal bir yınlama yakar ateşimi.

Harikulade vakit geçirdik. Danny gitarını çıkartıp akor bastı, sonra May tefini çalmaya başladı. Az sonra, hepimiz sıraya girmiş, nakaratı üstüste söyleyerek, saat istikametinde, kiliseyi boydan boya dolanıyorduk.

Rahip Finch, avuçlarıyla bongoları şamarlayarak, "Efendimiz kudretini gösteriyor" diye soludu. "Tanrı'ya hamdolsun."

Piyanoda umutsuzca ona ayak uydurmaya çalışan Mrs Finch, "Roy, kendini bu kadar yıpratma" diye üzerine düştü onun. "Biri şu bongoları elinden alsın." Ama kimse almadı ve ancak, Mrs Rothwell yere düşünce durduk.

Melanie'nin bize katılmamış olduğunu işte o vakit fark ettim.

"Şimdi de sıra vaazda" diye feryat etti Rahip Finch. Hoşça vakit geçirmek için yerlerimize yerleştik. Turne sırasında neler yaptığını, kaç ruhu selamete eriştirdiğini, cin-ifrit baskısı altındaki kaç iyi ruhun yeniden huzura kavuştuğunu anlattı.

"Ben övünmekten hoşlanan biri değilim" diye uyardı bizi. "Ama Efendimiz bana büyük bir armağan verdi." Onayımızı mırıldandık. Sonra da, şimdi bile kuzeybatıda yayılmakta olan cin-ifrit salgınını tasvir ettiğinde, şok geçirdik. Bu salgın özellikle Lancashire ve Cheshire'da hissedilmişti;

daha bir gün önce kendisi, Cheadle Hulme'da bütün bir aileyi temizlemişti.

"Cinlenmişlerdi, hem de nasıl." Gözleri, sus pus olmuş cemaat üzerinde gezindi. "Evet, cinlenmişlerdi, neden biliyor musunuz?" Geriye doğru bir adım attı. Gıkımız çıkmadı. "Yapay İhtiras".

Topluluk, bir titremeyle sarsıldı. Gerçi ne demek istediğinden hepimiz emin değildik ama, bunun korkunç bir şey olduğunu biliyorduk. Melanie'ye bir göz attım. Kustu kusacak gibiydi.

"Ruh olmalı" diye düşündüm ve hafifçe elini sıktım. Zıpladı ve gözlerini bana dikti. Evet, hiç şüphe yok, Ruh. Bu çok güzel vaazın sonunda Rahip Finch, içten bir istekte bulundu, içimizdeki günahkârları, ellerini kaldırıp hemen oracıkta bağışlanmayı dilemeye davet etti. Başımızı eğip dua etmeye başladık, arada bir de, etkili olup olmadığını görmek için yan gözle bakıyorduk. Birden elimin üstünde bir el hissetim. Melanie'ydi.

"Yapacağım" diye fısıldadı ve diğer kolunu havaya kaldırdı.

"Evet, elini görüyorum" diye fark ettiğini belirtti Rahip Finch.

Kilisede bir sevinç dalgası dolaştı. Başka kimse yoktu, onun için Melanie ayinin sonunda hayli ilgi gördü. İstediğinden değil. "Kendimi çok kötü hissediyorum" diye itirafta bulundu.

"Kaygılanma" diye atıldı yanımızdan geçen Alice, "bitkiyle tedavi gibi".

Zavallı Melanie, bunların hiçbirinden bir şey anlamadı, sadece İsa'ya ihtiyacı olduğunu biliyordu. Sonra benden, danışmanı olmamı istedi ve ben de, annesi çalıştığı kulüpteyken her pazartesi onların evine gitmeye razı oldum. Birlikte ayrıldık oradan, ben bir bulut üzerinde, o da Ruh'un armağanları üzerine risaleler ve dine yeni dönenler için tav-

siyelerle dolu bir çantayla. Belediye binasına geldiğimizde, Rahip Finch, İncil radyosu sonuna kadar açılmış, pencereler de ardına kadar fayrap ve otobüsünün tepesinde zaferle dalgalanan bir bayrakla yıldırım gibi yanımızdan geçti. "Bu onun Halâs Bayrağı" dedim Melanie'ye, "birinin ruhu kurtulunca, bayrağını asar."

Melanie çaresiz, "Otobüse binelim" diye cevap verdi. Böylece onu izleyen her pazartesi Melanie'lere gittim ve birlikte İncil okuduk, genellikle dua ederek yarım saat geçirdik. Sevinçten uçuyordum. Benim arkadaşımdı ve Elsie dışında, buna alışkın değildim. Ne var ki, bu ondan da farklıydı. Evde hep Melanie'den söz ediyordum ve annem hiç cevap vermiyordu. Sonra bir gün beni mutfağa iteledi ve ciddi konuşmamız gerektiğini söyledi. "Kilisede, senin ilgi duyduğunu sandığım bir çocuk var." "Ne?" dedim, şaşkına dönmüş halde. Graham'ı kastediyordu, kentimize Stockport'tan gelen, dine yeni dönmüş sayılabilecek biri. Ona gitar çalmasını öğretiyor ve düzenli İncil çalışmanın önemini kavratmaya uğraşıyordum. Fevkalade ciddi, "Artık" diye devam etti, "Pierre ve benim nasıl olup da az daha başımızı derde sokacağımızı sana anlatmamın vakti geldi." Sonra ikimize de birer fincan çay koydu ve bir kutu Royal Scot açtı. Nutkum tutulmuştu. "Gurur duyduğum bir şey değil, onun için bir tek kez anlatacağım." Annem başına buyruktu ve o devirde çok cüretkârca sayılan bir şey yapıp Paris'te öğretmenlik işi bulmuştu. Rue St. Germain'ın ilerisinde oturuyordu, *croissant* yiyor ve temiz bir yaşantı sürdürüyordu. O sıralar Efendimiz'le birlikte değildi, ama yüksek standartlara sahipti. Güneşli bir gün, durup dururken Pierre'le karşılaştığında, daha doğrusu, Pierre bisikletinden atlayıp ona soğanlarını ikram ettiğinde ve dünyanın en güzel kadını diye hitap ettiğinde, nehre doğru yürüyordu. "Elbette, bu iltifat hoşuma gitti." Birbirlerine adreslerini verdiler, sonra da

flört etmeye başladılar. İşte o sırada, annem daha önce tatmadığı bir duyguyu tattı; bir fışırtı, bir vızıltı ve bir tür baş dönmesi hissetmeye başladı. Yalnızca Pierre'le olduğu zaman da değil, her yerde, her zaman. "Eh, ben de, aşk olsa gerek diye düşündüm." Ama buna da hayret etti, çünkü Pierre pek akıllı değildi, annemin ne kadar güzel olduğunu haykırmak dışında söyleyecek pek fazla lafı yoktu. Yoksa yakışıklı mıydı? Ama hayır, dergilere bakınca onun yakışıklı da olmadığının farkına varıyordu. Gene de bu duygudan kurtulamıyordu. Derken sessiz bir akşam, sessiz bir yemekten sonra Pierre ona sarıldı ve o gece kendisiyle kalması için yalvardı. Pierre sıkı sıkı sarıldığında fışırtı başladı ve annem artık başka birini hiç sevmeyeceğinden emin oldu ve evet, kalacak, ve ondan sonra da evleneceklerdi. "Tanrı beni affetsin, ama yaptım." Annem, duyguları galebe çalınca, durdu. Royal Scot ikram ederek, hikâyeyi bitirmesi için yalvardım. "Meğer beterin de beteri varmış." O bisküvisini gevelerken, ben beterin beterinin ne olacağı konusunda tahmin yürütmeye çalıştım. Belki de ben Tanrı'nın çocuğu değil, bir Fransız'ın kızıydım. Bundan birkaç gün sonra, annem suçlu bir endişeyle, doktora gitti. Doktor midesine ve göğsüne âletler batırdı, başının dönüp dönmediğini, bir tür köpürme hissedip etmediğini sordu. Annem mahçup, âşık olduğunu ve kendini garip hissettiğini, ama doktora geliş nedeninin bu olmadığını izah etti. "Âşık olabilirsin" dedi doktor, "ama aynı zamanda mide ülserin var." Annemin duyduğu dehşeti tahayyül edin. Her şeyini bir hastalık uğruna vermişti. Tabletleri aldı, perhize uydu ve Pierre'in onu ziyaret etme ricalarını geri çevirdi. Bir daha sefere, gene tesadüfen karşılaştıklarında hiçbir şey, ama hiçbir şey hissetmediğini söylemeye gerek yok, ondan kaçınmak için kısa süre sonra ülkeyi terk etti. "Öyleyse ben..." diye başladım. Hemen "Zürriyeti yoktu" dedi. Bir an sessiz kaldık, sonra

annem dedi ki: "Onun için ayağını denk at, kalp sandığın şey başka bir uzuv olabilir." Olabilir anne, olabilir, diye düşündüm. Ayağa kalktı ve bana gidip yapacak bir şey bulmamı söyledi. Gidip Melanie'yi görmeye karar verdim, ama tam kapıya varmıştım ki bir uyarı cümlesiyle beni geri çağırdı. "Kimsenin burana, Aşağı'ya dokunmasına izin verme" dedi ve önlük cebinin hizalarında bir yer gösterdi. Uysal uysal, "Vermem, anne" dedim ve kaçtım.

Melanie'lere vardığımda hava kararıyordu. Oraya varmak için kilisenin bahçesinden kestirme gider ve bazen yeni mezarlardan ona bir demet çiçek çalardım. Bu her zaman hoşuna giderdi, ama nereden geldiğini söylemezdim elbette. Annesi evde olmadığı, kendisi de yalnız kalmaktan hoşlanmadığı için, gece kalmak ister miyim diye sordu. Komşulardan birine telefon edeceğimi söyledim ve epey uğraştıktan sonra, yeşil salatalarının başından kopartılıp getirilen annemi razı etmeyi başardım. Melanie'yle her zamanki gibi İncil okuduk, sonra birbirimize Efendimiz ikimizi bir araya getirdiği için ne kadar memnun olduğumuzu söyledik. Uzun süre başımı okşadı ve sonra kucaklaştık, boğuluyorum sandım. Sonra korktum, ama duramadım. Karnımda birşeyler sürünüyordu. İçimde bir ahtapot vardı. Sonra akşam oldu ve sonra sabah; bir başka gün. Ondan sonra her şeyi birlikte yaptık ve mümkün olduğu kadar birlikte kaldık. Annem, Graham'la daha az görüştüğüm için rahatlamışa benziyordu ve bir müddet, Melanie ile ne kadar çok vakit geçirdiğimden söz etmedi. Bir keresinde Melanie'ye, "Sence bu Yapay İhtiras mı?" diye sordum. "Pek benzemiyor. Rahip Finch'e bakılırsa, o korkunç bir şeymiş." Haklı olmalı, diye düşündüm. Melanie ve ben, Hasat Şenliği Şöleni'ni düzenlemek

için gönüllü olmuştuk, gün boyunca kilisede adamakıllı çalıştık. Herkes gelip, patates böreği servisi başlayınca, balkonda durup aşağı, onlara baktık. Ailemiz. Emniyetteydik.

İşte ziyafet için hazırlanmış bir masa, konuklar kazı en iyi pişirme şekli üzerinde tartışıyor. Arada bir, bir ürpeti şamdanı sarsıyor ve şerbete minik sıva parçacıkları dökülüyor. Konuklar, ürkerek bakmaktan çok, ilgiyle bakıyor. Soğuk burası, çok soğuk. Soğuğun acısını en fazla kadınlar çekiyor. Omuzları lop yumurta gibi, çıplak kalmış ve beyaz. Dışarıda, kar altında, nehir mumyalanmış gibi uzanıyor. Bunlar seçkin kişiler, holde bir ordu, samanlar üzerinde uyuyor.

Dışarıda meşaleliler koşuşturuyor.

Kahkahalar hole süzülüyor. Seçkinler hep böyle olagelmiştir.

Yaşlanırlar, ölürler, yeniden başlarlar. Fark etmeksizin.

Baba ve Oğul. Baba ve Oğul.

Hep böyle olagelmiştir, hiçbir şey araya giremez.

Baba Oğul ve Kutsal Hayalet.

Dışarıda, asiler Kış Sarayı'na hücum ediyor.

Tensiye
Yasanın son kitabı

Zaman bütün hisleri köreltir. İnsanlar unutur, sıkılır, yaşlanır, başını alıp gider. Vaktiyle İngiltere'de herkesin ahşap tekneler yapıp Türk'e karşı yelken açmaya kafayı taktığı bir dönem vardı. Bu iş ilginç olmayı yitirince, geriye kalan köylüleı topallayarak karaya döndü ve geriye kalan soylular birbirine karşı kumpas kurdu.

Tabii hikâyenin hepsi bundan ibaret değil ama, hikâyeler de böyledir işte; onları istediğimiz hale getiririz. Evreni açıklarken açıklanmamış bırakmanın bir yoludur bu; onu zamanın içine tıkıştırmadan tümüyle canlı tutmanın bir yoludur. Bir hikâyeyi anlatan herkes farklı anlatır, herkesin onu farklı şekilde gördüğünü bize hatırlatmak için. Bazıları bulunacak hakiki şeyler vardır derken, kimisi de her şeyin kanıtlanabileceğini söyler. Onlara inanmıyorum. Kesin olan tek şey hepsinin ne kadar karmaşık olduğu, düğüm düğüm sicimler gibi. Oracıktadır ama başını bulmak zordur, sonuna varmak da imkânsız. Olsa olsa iki elin parmakları arasındaki sicimle yapılmış o kedi beşiğine hayran kalır ve belki biraz daha düğümlersiniz. Tarih sallanmak için bir ha-

mak, oynanacak bir oyun olmalı, kedilerin oynadığı gibi. Pençe at ona, çiğne, yeniden düzenle ve yatma vakti geldiğinde hâlâ düğüm düğüm bir sicim yumağı olsun. Kimse aldırmamalı. Bazıları bu işten bir araba para kazanıyor. Yayımcılar bunu becerir, çocuklar ise zeki anlarında başarılı olabilir. Çok amaçlı bir yağmurlu gün meşgalesidir, tarih denen bu hikâyeleri indirgeme işi.

İnsanlar, bir olgu olmayan hikâye anlatma işini, olgu olan tarihten ayırmayı sever. Bunu yaparlar ki, neye inanıp neye inanmayacaklarını bilsinler. Doğrusu, acaiptir. Yunus peygamber her gün balinayı yutarken, nasıl olur da kimse balinanın Yunus peygamberi yuttuğuna inanmaz? Onları görüyor gibiyim, balık hikâyelerinin en alıklarını alıp kabulleniyorlar ve niye? Çünkü tarih de ondan. Neye inanacağını bilmenin avantajları olmuştur. Bu inanç kendine bir imparatorluk inşa etti ve insanları ait oldukları yerde tuttu, cüzdanın parlak diyarında...

Çoğu kez tarih, geçmişi inkâr etmenin bir aracı olur. Geçmişi inkâr etmek, onun bütünlüğünü tanımayı reddetmek demektir. Onu duruma uydurmak, zorlamak, işletmek, görünmesi gerektiğini düşündüğünüz şekilde görünene kadar onun ruhunu emip çıkarmak. Hepimiz, kendimizce birer tarihçiyiz. Ve Pol Pot, dehşet verici bir şekilde, geri kalan hepimizden daha dürüsttü. Pol Pot, geçmişi tamamen ortadan kaldırmaya karar verdi. Geçmişe tarafsız bir saygıyla muamele etme sahteciliğini ortadan kaldırmaya karar verdi. Kamboçya'da şehirler haritadan silinecekti, haritalar atılacaktı, her şey gidecekti. Belge yok. Hiçbir şey yok. Cesur yeni bir dünya. Eski dünya dehşete kapıldı. Parmağımızla işaret edip suçladık ama büyük pirelerin sırtlarında onları ısıran küçük pireler olur.

Fazlasıyla çetin hale geldiğinde, insanlar asla geçmişi ortadan kaldırmakta sıkıntı çekmemiştir. Etler yanar, fotoğ-

raflar yanar, ya hafıza, nedir o? Unutmanın gerekliliğini anlamayan budalaların abuk sabuk lafları. Ve ortadan kaldıramıyorsak eğer, değiştiririz. Ölüler haykırmaz. Ölü olanın belli bir baştan çıkarıcılığı vardır. Canlılara ilişkin o yorucu karmaşıklıktan hiç eser olmaksızın, hayatın bütün hayran kalınacak niteliklerini muhafaza ederler. Saçmalıklar ve şikâyetler ve sevgi ihtiyacı. Müzayedeye çıkartabilirsin, müzeye koyabilirsin, koleksiyonunu yapabilirsin. Tuhaf şeyler koleksiyoncusu olmak çok daha emindir, çünkü tuhaf şeylerin kendisine meraklıysanız, öylece oturup durmanız ve neler olduğunu görmeniz gerekir. Hava soğuyana kadar kumsalda beklemelisiniz, kamış oltadan daha pahalı olan ve sizi doğa kuvvetlerinin yoluna çıkaracak cam zeminli bir tekneye yatırım yapmalısınız. Tuhaf şeylere meraklı olanlar, hep bir ölçüde tehlikededir. Meraklıysanız eğer, asla eve dönmeyebilirsiniz, tıpkı şimdi denizin dibinde denizkızlarıyla yaşayan bütün o erkekler gibi.

Ya da Atlantis'i bulan insanlar gibi.

Mayflower'la Amerika'ya gelenler yelken açtıklarında, onların deli olduğuna inananların sayısı hiç de az değildi. Tarih şimdi bunun aksine karar vermiş durumda. Kâşif olan meraklı insanlar geriye mutlaka bir anı ya da hikâyeden fazla bir şey getirmelidir, eve patates ya da tütün getirmelidir, ya da, en iyisi, altın.

Ama mutluluk, patates değildir.

Ve El Dorado da İspanyol altınından ibaret değildi, zaten onun için varlığını sürdüremedi. Eve dönenler, hiçbir anlamı olmayan bir hayalle akıllarını kaçırmışlardı. Bu yüzden de tuhaf şeylerin koleksiyonunu yapan kişi, aklı başında olduğu için kendisini ölü şeylerle çevreler ve bunların yaşadığı, hareket ettiği, bir benliğe sahip oldukları geçmişi düşünür. Tuhaf şeyler koleksiyonu yapan kişi, çeşitli trenlerin videolarıyla birlikte, metrûk bir tren istasyonunda yaşar.

Esas yaşayan ölü odur.

Bu yüzden de geçmiş, geçmiş olduğu için, vaktiyle esnekken şimdi sadece şekil verilebilir haldedir. Vaktiyle fikrini değiştirebilirdi, şimdi sadece değişiklik geçirebilir. Adeseler boyanabilir, meyilli hale getirilebilir, kırılabilir. Önemli olan düzenin hüküm sürdüğünün görülmesidir... ve eğer biz, arabamız Alpler'de paldır küldür giderken perdeleri çeken on sekizinci yüzyıl centilmenleriysek, ne yaptığımızı bilmemiz gerekir, var olmayan bir düzen varmış gibi davranmalıyız ki, var olmayan bir güvence sağlansın.

Hikâyelerde bir düzen ve denge bulunabilir.

Tarih, Aziz George'dur.

Ve ben bir tarih kitabına baktığımda, ve bu sızıp akan dünyayı iki kapak arasına tipoyla sıkıştırmakla sonuçlanan hayal gücü dolu çabayı düşündüğümde, şaşıp kalırım. Belki de bu olayın yıkılmaz bir gerçeği vardır. Tanrı onu gördü. Tanrı bilir. Ama ben Tanrı değilim. Bunun için de birileri bana ne duyduğunu ya da ne gördüğünü söylerse onlara inanırım, ve gene gören ama farklı şekilde gören arkadaşlarına da inanırım ve bu söylenenleri bir araya getirebilirim ve elimde dikişsiz bir harika olmasa da kendi hardalımla tatlandırılmış bir sandviç olur.

Uygarlığın bağırsaklarda guruldayan tuzlu bifteği. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kabızlık ciddi bir sorun haline gelmişti. Rejimde yeterince bağırsak çalıştıran madde yok, haddinden fazla inceltilmiş yiyecekler. Hep dışarıda yemek yerseniz, neyin içeri geldiğinden asla emin olamazsınız, ve alınan bilgi de kimsenin alıştırması değildir.

Çürüyen ve çürümekte.

İşte size bir tavsiye. Eğer dişlerinizi muhafaza etmek istiyorsanız, kendi sandviçinizi kendiniz yapın...

"İşte" dedi annem, elektrik süpürgesini elinden bırakıp, "Burada suçluluk hissetmeden bir tabut bile saklayabilirsin, tozun zerresi yok."

Mrs White bir bulaşık bezini sallayarak holden çıktı. "Bütün o süpürgelikleri yaptım ama sırtım artık eskisi gibi değil."

"Hayır" diye cevapladı annem, başını sallayarak, "bunlar bizi sınamak için gönderilmiş şeyler."

Mrs White, "Eh, hiç değilse kutsal olduklarını biliyoruz" dedi.

Salon sahiden de çok temizdi. Kapıdan başımı uzatıp baktım ve bütün koltuk örtülerinin değiştirilip yerine en iyi örtülerimizin konduğunu fark ettim, annemin en iyi örtüleri, Fransa'daki arkadaşlarının hediyesi. Pirinçler pırıl pırıl parlıyordu, Rahip Spratt'in timsah ceviz kırıcısı ise şöminenin üstündeki şeref mevkiindeydi.

"Bütün bu telaş niye acaba?" diye merak ettim. Gidip takvime baktım, ama görebildiğim kadarıyla evde toplantı yoktu, Pazar günü konuk bir vaiz de gelmiyordu. Mrs

White'ın berbat bir pasta yaptığı mutfağa gittim, kuş üzümlü, üstüne yağ sürülmüş yuvarlak yassı bir hamur.

Bir an beni fark etmedi.

"Merhaba" dedim. "Neler oluyor?"

Mrs White döndü ve küçük bir çığlık kopardı. "Sen keman çalışmasında olmalıydın."

"İptal edildi. Kimse var mı?"

"Annen dışarı çıktı." Sesi biraz endişeli çıkıyordu ama, genellikle öyledir zaten.

"Köpeği dışarı çıkarayım öyleyse" diye karar verdim.

Mrs White, arka kapıdan çıkıp kaybolarak "Ben tuvalete kadar gidiyorum" dedi.

"Kâğıt yok..." diye başladım ama, iş işten geçmişti.

Tepeye tırmanarak yola koyulduk, kasaba aşağıda yamyassı kalana kadar tırmandık da tırmandık. Köpek koşup bir hendeğe girdi, ben de oradan dişçi ve Rechabite Binası gibi çeşitli nirengi noktalarını saptamaya çalıştım. O gece gidip Melanie'yi görsem diye düşündüm. Anneme söyleyebildiğim kadarını söylemiştim, ama her şeyi değil. Gerçekten anlayamazmış gibi bir hisse kapılmıştım. Üstelik ben kendim bile neler olup bittiğinden pek emin değildim, bu benim hayatımda ikinci sefer belirsizliği yaşayışımdı.

Benim için belirsizlik, başkaları için Aardvark neyse oydu. Benim hiçbir fikrim olmayan ama ikinci elden illüstrasyonlardan tanıdığım tuhaf bir şey. Şimdi kafamda ve karnımdaki duygu, o Korkunç Olay'dakinin eşiydi ve o sefer dua odasında çay semaverinin yanında dururken Miss Jewsbury "Tabii" demişti, "ağır bir belirsizlik duygusuna kapılmış olmalı." Çok üzülmüştüm. Belirsizlik Kâfirlere mahsustu, bense Tanrı tarafından seçilmiştim.

O Korkunç Olay, doğal annemin beni geri istemeye gelişiydi. Doğum koşullarımın tuhaf bir yanı olduğunu düşünmüştüm aslında ve bir keresinde de, tatil çekmecesindeki fa-

nila yığınının altına saklanmış olan vaftiz kâğıtlarımı bulmuştum. Annem elini sallayıp beni uzaklaştırarak "Formalite" demişti. "Sen hep benimdin, ben seni Efendimiz'den aldım." Bir cumartesi günü kapı vurulana kadar bu konuyu bir daha hiç düşünmedim. Annem kapıya benden önce ulaştı, çünkü salonda dua ediyordu. Hol boyunca onu izledim.

"Kim, anne?"

Cevap vermedi.

"Kim dedim?"

"Ben sana söyleyene kadar içeride bekle."

Ya Yehova Şahitleri, ya da İşçi Partisi'nden gelen adam sanıp sıvıştım. Çok geçmeden sesler geldi kulağıma, öfkeli sesler; annem gelen her kimse onu içeri almışa benziyordu ki, bu garipti. Kâfirleri evin içine sokmaktan hoşlanmazdı. "Kötü bir atmosfer bırakıyor" derdi hep.

Çiftleşme olayında Mrs White'ın yaptığını gördüğüm bir şeyi hatırladım. Savaş Dolabı'nın ta gerilerine, kurumuş yumurtaların arkasına uzanarak, bir şarap kadehi buldum ve duvara dayadım. İşe yaradı. Her kelimeyi duyabiliyordum. Beş dakika sonra kadehi kaldırdım, köpeğimizi kucağıma aldım, ağladım, ağladım, ağladım.

Sonunda annem içeri girdi.

"Gitti."

"Kim olduğunu biliyorum, niye bana söylemedin?"

"Seninle hiç ilgisi yok."

"O benim annem."

Daha bunu söylediğim anda başımı bandaj gibi saran bir darbe hissettim. Muşambaya yatıp yüzüne baktım.

Usulca "Senin annem benim" dedi. "O, bir taşıma olayıydı."

"Onu görmek istiyordum."

"Gitti ve bir daha asla gelmeyecek." Annem dönüp gitti, kendini mutfağa kilitledi. Düşünemiyordum, soluk alamı-

yordum, ben de koşmaya başladım. Altında kasabanın, üstünde tepenin durduğu uzunca sokağımız boyunca yukarı doğru koştum. Paskalya'ydı, tepedeki çarmıh koskocaman ve siyah görünüyordu. Boyalı tahtaya "Niye bana söylemedin?" diye bağırdım ve ellerim kendiliklerinden düşene kadar onlarla tahtaya vurdum. Yukarıdan kasabaya baktığımda hiçbir şey değişmemişti. Minicik şekiller aşağı yukarı hareket ediyordu, fabrika bacaları her zamanki sakin duman sinyallerini veriyorlardı. Ellison'ın arazisinde panayırı kurmuşlardı. Nasıl olurdu? Bu aşina şeyleri göreceğime yeni bir buzul çağına bakmayı tercih ederdim.

O gün sonunda eve gittiğimde, annem televizyon izliyordu. Olup bitenlerin asla sözünü etmedi, ben de etmedim.

Melanie'yi tanımak çok daha mutluluk verici bir şeydi, peki öyleyse niye kendimi bu kadar rahatsız hissetmeye başlamıştım? Ve niye anneme gece nerede kaldığımı her zaman söylemedim? Kilisemiz mensuplarının birbirlerinin evlerinde, günlerce ve gecelerce kalması âdettendi. Elsie hastalığındığında ben onunla çok kalmıştım ve eve gelmediğim gecelerde de nerede olduğumu biliyordu sanırım. Melanie ve ben bazen orada birlikte kalırdık, ışık pencereyi doldurana kadar uykusuz geçen ve Elsie'nin bize kahve getirdiği uzun geceler.

Biz esneyip el yordamıyla kahvaltı ederken, "Siz ne konuşuyorsunuz, kuzum?" diye azarlardı. "Hoş ben de böyleydim ya."

Şimdi Elsie hastanede olduğu için daha dikkatli davranmamız gerekiyordu. Bir keresinde Melanie bizde kaldı, annem büyük bir itinayla odama bir kamp yatağı serdi.

"İhtiyacımız yok" dedim ona.

"Evet, var" dedi.

Sabah erkenden, saat iki civarında, Dünya Ayini sona erdiğinde, onun merdivenlerden yavaşça yukarı çıktığını duyduk. Çabuk hareket etmeyi öğrenmiştim. Birkaç saniye kapımın yanında durdu, sonra birden itip açtı. Sadece sabahlığının altındaki örgüyü görüyordum. Kimse kıpırdamadı ve gitti. Bütün gece ışığını yanık tuttu. Kısa süre sonra ona neler hissettiğimi anlatmaya karar verdim. Melanie ile birlikte olmayı ne kadar istediğimi açıkladım, onunla nasıl konuşabildiğimi, böyle bir arkadaşa nasıl ihtiyacım olduğunu. Ve... Ve... Ama asla söyleyemedim ve... Annem çok sessizdi, arada, bir kısmını anladığını düşüneyim diye başını sallıyordu. Konuşmam bitince ona küçük bir öpücük verdim, şaşırdı sanırım; Öfkeli olmadığımız zaman birbirimize neredeyse hiç dokunmazdık. İncil'ini eline alarak, "Şimdi git yat" dedi.

O günden beri pek konuşmamıştık. Kafası bir şeye takılmış görünüyordu, benim de kendimce kaygılarım vardı. Bugün ilk kez yine eski benliğine dönmüştü, işi başından aşkındı ve Mrs White etrafta olduğuna göre belli ki yanında birileri olsun istiyordu. Onu neyin neşelendirdiğini bilmek istiyordum, bu yüzden de köpeğimiz ardımda daireler çizerken, tepe aşağı indim.

Ayaklarımı paspasa silerek "Selam" diye bağırdım. Ev hayli sessizdi. Annem az önce oradaymış, çünkü salondaki sehpanın üzerinde onun İncil'i ile Vaat Kutusu duruyordu. Vaatlerden birini de içinden çıkarmıştı. Kıvrılmış kâğıt parçasına baktım. "Efendimiz sizin gücünüz ve kalkanınızdır." Mrs White'ın paltosu gitmişti ama bulaşık bezini iskemlenin üstünde bırakmıştı. Onu mutfağa götürdüm. Dolabın üzerinde bir not vardı. "Mrs White'ta kalmaya gidiyorum. Sabahleyin kiliseye gel."

İş için Wigan'a gitmesi hariç, annem asla başkalarının evinde kalmazdı. Gene de, işime geldi; şimdi ben de gidip Melanie'de kalabilirdim. Köpeğimize yemek verdim, yıkandım ve yola koyuldum. Otobüs bileti param olmayınca sık sık yaptığım gibi, mezarlıktan geçip santralin arkasından dönerek iki millik yolu yürüdüm.

Melanie bahçeyle uğraşıyordu.

"Annenin bu gece için planları ne?" dedim.

"Kulübe gidiyor, sonra da İrene Teyze'de kalacak."

"Sen ne yapmak istiyorsun?" diye devam ettim, birkaç yabani ot yolarak.

O güzelim kedi grisi gözlerle bana gülümsedi ve kauçuk eldivenlerini çekiştirdi.

"Çaydanlığı ateşe koyayım, büyot için."

O gece uzun uzun planlarımızdan söz ettik. Melanie gerçekten misyoner olmak istiyordu, benim ise kaderimdi bu.

"Bu fikir niye hoşuna gitmiyor?" diye bilmek istedi.

"Sıcak yerleri sevmem de ondan, geçen yıl Paignton'da başıma güneş geçti."

Suskun kaldık, ben elimle onun harika kemiklerinin ve karnındaki kas üçgeninin izini sürdüm. Mahremiyetimizi bunca rahatsız hale getiren nedir ki?

Ertesi sabah kahvaltıda bana, ilahiyat okumak için üniversiteye gitmeye niyetlendiğini söyledi. Bence iyi bir fikir değil, modern sapkınlıklar yüzünden. O ise, başkalarının dünyayı nasıl gördüğünü anlaması gerek diye düşünüyordu.

"Ama haksız olduklarını biliyorsun" diye ısrar ettim.

"Evet ama ilginç olabilir, yürü hadi, kiliseye geç kalacağız. Sen vaaz vermiyorsun, değil mi?"

"Hayır" dedim. "Verecektim ama, değiştirdiler."

Mutfaktan dışarı koştuk, onu öpmek için merdivenlerde durdum.

"Seni de neredeyse Efendimiz'i sevdiğim kadar seviyorum" diye güldüm.

Bana baktı, bir an gözleri bulutlandı. "Bilmiyorum" dedi.

Kiliseye gittiğimizde ilk ilahi başlamıştı bile. Annem gözlerinden şimşekler çakarak baktı bana, ben de üzgün görünmeye çalıştım. Miss Jewsbury'nin yanına kaymıştık, o da bana soğukkanlı olmamı söyledi.

"Ne demek istiyorsun?" diye fısıldadım.

"Daha sonra gel konuş benimle" diye tısladı. "Ama gözden uzaklaştıktan sonra."

Aklını kaçırdığına karar verdim. Kilise her zamanki gibi doluydu ve biriyle her gözgöze gelişimde gülümsüyor ya da evet dercesine başlarını sallıyorlardı. Beni mutlu etti. Dünyada daha fazla olmak istediğim bir yer yoktu. İlahi bitince Melanie'ye daha da sokuldum ve dikkatimi Efendimiz üzerinde toplamaya çalıştım. "Gene de" diye düşündüm, "Melanie Efendimiz'in bir armağanıdır, kıymetini bilmemek nankörlük olur." Rahatsız edici bir şey olduğunu fark ettiğimde bu düşüncelere derinlemesine dalmıştım. Kilise çok sessizleşmişti ve rahip, yanında annemle daha alçak platformda duruyordu. Annem ağlıyordu. Parmağımın boğumunda yakıcı bir acı hissettim; Melanie'nin yüzüğüydü. Derken Miss Jewsbury "Sakin ol, sakin ol" diyerek beni ayağa kaldırıyordu, ben de Melanie'yle birlikte öne doğru yürüyordum. Ona bir bakış attım. Yüzü solmuştu.

"Tanrı'nın bu çocukları" diye başladı rahip, "Şeytan'ın büyüsüne kapıldılar."

Eli sıcaktı, ensemde ağırlığını hissediyordum. Cemaatte herkes balmumundan yapılmışa benziyordu.

"Tanrı'nın bu çocukları, şehvetlerine esir düştüler."

"Bir dakika..." diye başladım, ama aldırmadı bile.

"Bu çocuklar ifritin etkisi altında."

Kilisede bir dehşet çığlığı dolaştı.

"Ben değilim" diye haykırdım, "o da değil."

"Şeytan'ın sesine kulak verin" dedi rahip kilisedekilere, eliyle beni işaret ederek. "En iyiler nasıl da en kötü olabiliyor."

"Ne diyorsun sen?" diye sordum, umutsuzca.

"Bu kadını, karı-kocaya ayrılmış bir aşkla sevdiğini inkâr mı ediyorsun?"

"Hayır, evet, yani elbette seviyorum."

Rahip, "Size Aziz Paul'un sözlerini okuyacağım" dedi ve okudu, gayri tabii ihtiraslar ve ifritin işaretine ilişkin başka şeyler de okudu.

"Saf olana her şey saf gelir" diye haykırdım yüzüne karşı. "Sensin, biz değiliz."

Melanie'ye döndü.

"Bundan vazgeçip seni bağışlaması için Tanrı'ya yalvarmaya söz veriyor musun?"

"Evet." Kontrolsüz bir şekilde titriyordu. Ne dediğini güçlükle duyuyordum.

"Öyleyse Mrs White'la dua odasına git, görevlilerimiz gelip senin için dua edecek. Gerçekten pişman olanlar için çok geç değil."

Bana döndü.

"Onu seviyorum."

"Öyleyse Efendimiz'i sevmiyorsun."

"Evet, ikisini de seviyorum."

"Sevemezsin."

"Seviyorum, seviyorum, bırak beni." Ama o kolumu yakaladı ve sıkı sıkı tuttu.

"Kilise ıstırap çekmeni izlemeyecek, eve git ve sana yardım etmemizi bekle."

 Istıraptan çılgın halde sokağa koştum. Miss Jewsbury beni bekliyordu.

"Hadi" dedi kısaca, "gidip kahve içelim, ne yapacağına karar verelim." Onunla birlikte gittim, aklımda Melanie'den ve onun güzelliğinden başka bir şey yoktu.

Miss Jewsbury'nin evine vardığımızda, çaydanlığı gazocağına çarparcasına oturttu ve beni ateşin yakınına itti. Dişlerim takırdıyordu, konuşamıyordum.

"Seni yıllardır tanırım, hep başına buyruk biri olmuşsundur, niye daha dikkatli davranmadın?"

Gözlerimi dikip öylece ateşe baktım.

"Annen olacak kadına açıklamaya çalışmasaydın, hiç kimse bir şey anlamazdı."

Mekanik bir şekilde "O iyidir" diye mırıldandım.

Miss Jewsbury çok emin bir şekilde "Deli" diye cevap verdi.

"Ona her şeyi söylemedim."

"O görmüş geçirmiş bir kadın, bana asla itiraf etmeyecek olsa da. Duygulardan anlar, hele kadınların duygularından."

Bu üzerinde durmak istediğim bir konu değildi.

Aniden, "Sana neler olup bittiğini kim söyledi?" dedim.

"Elsie" dedi.

"Elsie mi?" Bu kadarı da çok fazlaydı.

"Seni korumaya çalıştı ve son kez hasta olduğunda bana söyledi."

"Neden?"

"Benim başımda da aynı dert var da ondan."

O anda ifritin gelip beni götüreceğini sandım. Başım dönüyordu.

Neler diyordu bu kadın? Melanie ve ben özeldik.

"İç şunu." Bana bir bardak verdi. "Konyak."

Güçsüz güçsüz "Galiba uzanacağım" dedim.

Ne kadar uyudum, bilmiyorum, perdeler çekilmişti ve omuzlarım çok ağırlaşmıştı. Önce başımın niye bu kadar acıdığını hatırlayamadım, sonra karnımdaki panik netleşirken, sabahın olaylarını düşünmeye koyuldum.

Miss Jewsbury içeri girdi.

"Kendini daha iyi hissediyor musun?"

"Pek sayılmaz" diye içimi çektim.

"Belki bunun yararı olur." Ve başımla omuzlarımı ovmaya başladı. Sırtıma da uzanabilsin diye dönüp yüzükoyun yattım. Eli gittikçe aşağı doğru süzüldü. Üzerime eğildi; ensemde nefesini duyabiliyordum. Birden döndüm ve onu öptüm. Seviştik ve nefret ettim, nefret ettim, ama durmadım.

Evden içeri süzüldüğümde sabahtı. Dosdoğru okula gitmeyi planlamıştım, kimsenin fark etmeyeceğini umuyordum. Annemin yatakta olacağını bekliyordum. Yanılmışım. Salondan güçlü bir kahve kokusu ve sesler geliyordu. Ayaklarımın ucuna basarak geçerken, bir dua toplantısı yaptıklarını fark ettim. Ötemi berimi hazırladım, her şeyimi topladım. Çıkışta beni yakaladılar.

Mütevelli heyetinden biri, beni salona sürükleyerek, "Jeanette" diye bağırdı. "Dualarımız kabul oldu."

Annem somurtkan bir ifadeyle, "Dün gece nerede kaldın?" diye sordu.

"Hatırlamıyorum."

"Bahse girerim o Miss Jewsbury'dedir."

"Hayır" dedim, hepsine birden. "Orada değildim."

"Ne fark eder ki?" diye üsteledi rahip. "Şimdi burada ve çok geç değil."

"Okula gitmem gerek."

"Yok öyle şey" diye gülümsedi rahip. "Gel de otur."

Annem dalgın dalgın bana bir tabak bisküvi uzattı. Saat sabah 8.30'du.

Aynı gün görevliler akşam eve gittiklerinde saat 10'u geçiyordu. Bütün günü tepemde dua ederek, ellerini üstüme koyarak, Efendimiz'in huzurunda günahlarıma nadim olmam için beni zorlayarak geçirmişlerdi. Rahip boyuna "Vazgeç ondan, vazgeç ondan" diyordu. "İfritin ta kendisi."

Annem fincanlar dolusu kahve yaptı ve kirlileri yıkamayı unuttu. Salon fincan doluydu. Mrs White birinin üzerine oturup kendini kesti, birisi kendi kahvesini döktü, ama durmadılar. Hâlâ düşünemiyordum, sadece Melanie'nin yüzünü ve Melanie'nin vücudunu görüyordum, arada bir de üzerime eğilen Miss Jewsbury'nin anahatlarını.

Akşam 10'da rahip derin derin içini çekti ve bana son bir şans verdi.

"Yapamam" dedim, "yapamam."

"Öbür gün geliriz" diye sır verdi anneme. "Bu arada onu bu odadan çıkarma, yemek verme. Kuvvetine yeniden kavuşana kadar bu kuvveti yitirmesi gerek."

Annem evet anlamına başını salladı, salladı ve beni odaya kilitledi. Battaniye verdi ama ampulü aldı. Ondan sonra otuz altı saat boyunca ifriti düşündüm, onun yanı sıra başka şeyleri de.

Cin-ifritin zayıf nokta buldukları yerden girdiklerini biliyordum. Eğer benim ifritlik bir zayıf noktam varsa o da Melanie'ydi ama güzeldi, iyiydi ve beni sevmişti.

Sevgi sahiden de cin-ifrite ait olabilir mi?

Ne tür bir cin? Kulağı tıngırdatan kahverengi cin mi? Denizci havasıyla oynayan kırmızı cin mi? Hastalığa yol açan suyumtrak cin mi? Akıl çelen turuncu cin mi? Tıpkı kedilerin pireleri gibi herkesin de bir cini vardır.

"Yanlış yere bakıyorlar" diye düşündüm. "Cinimi yakalamak istiyorlarsa, önce beni yakalamaları gerek."

William Blake'i düşündüm.

"Eğer cinlerimi almalarına izin verirsem, bulduğum şeyden vazgeçmek zorunda kalacağım."

Dirseğimin dibinde bir ses, "Bunu yapamazsın" dedi.

Sehpaya, turuncu cin dayanmıştı.

"Aklımı kaçırdım" diye düşündüm.

Cin, sükûnetle, "Olabilir, tabii" dedi. "Öyleyse tadını çıkar."

Lap diye kanepeye çöktüm. "Ne istiyorsun?"

"Ne istediğine karar vermene yardımcı olmak istiyorum." Ve yaratık şöminenin üstüne atlayıp, Rahip Spratt'ın pirinç timsahına oturdu.

Şey, "Senin de doğru bir şekilde gözlemlediğin gibi" diye başladı söze, "herkesin bir cini vardır. Ama bunu herkes bilmez. Herkes, bundan nasıl yararlanılacağını da bilmez."

"Cinler şeytanidir, değil mi?" diye sordum, kaygıyla.

"Pek sayılmaz, sadece farklıdırlar, ve de zor. Bir insanın atmosferinin ne demek olduğunu biliyorsun, değil mi?"

Evet anlamına başımı salladım. "Eh işte, insanın cini, atmosferinin rengine bağlıdır, seninki turuncu olduğu için beni aldın. Anneninki kahverengi, onun için bu kadar garip, Mrs White'ınkine ise cin bile denmez hani. Biz sizi tek parça halinde tutmak için buradayız, bizi yok sayarsanız, büyük ihtimalle iki parça olursunuz, ya da bir sürü parça, ki hepsi paradoksun bir parçası."

"Ama İncil'de sizi boyuna çıkartıyorlar, dışarı sürüp atıyorlar."

"Her okuduğuna inanma."

Kendimi yeniden hasta hissetmeye başlamıştım, ben de çoraplarımı çıkardım ve rahatlayayım diye ayak parmaklarımı ağzıma soktum. Hazma yarayan bisküviler gibi tatları vardı. Sonra da pencereye gittim ve pıt sesini duymak için birazcık sardunya tomurcuğu patlattım. Oturduğumda cin pırıl pırıl ışık saçıyor ve mendiliyle timsahı parlatıyordu.

"Cinsiyetin ne senin?"

"Ne fark eder ki? Sonuçta bu senin sorunun."

"Seni yanımda tutarsam ne olur?"

"Zor, farklı günler geçirirsin."

"Değer mi?"

"Sana kalmış."

"Peki, Melanie yanımda kalacak mı?"

Ama cin ortadan kaybolmuştu.

Rahip ile görevliler geri döndüğünde sakindim, neşeliydim, kabul etmeye hazırdım.

Onlar salona girer girmez, "Nedamet getireceğim" dedim. Rahip şaşırmış göründü.

"Emin misin?"

"Eminim." Bir an önce olup bitsin istiyordum; ayrıca, iki gündür yemek yememiştim. Bütün görevliler diz çöküp dua etmeye başladı, ben de onların yanına diz çöktüm. Bir tanesi başka dillerden konuşmaya başladı ve tam o sırada ensemde bir karıncalanma hissettim.

"Git burdan" diye tısladım. "Seni görecekler." Kontrol etmek için gözümün birini açtım.

"Onlar mı?" dedi Cin. "Onlar çok konuşur ama hiçbir şey görmez."

"Seni başımdan atmıyorum, aklıma gelen en iyi yöntem buydu."

"Tamam canım" diye sesini titretti cin. "Geçiyordum, uğradım."

Artık bütün görevliler "İsa'da Eşsiz Bir Dost Bulduk"u söylemeye başlamışlardı, katılmanın akıllıca olacağını düşündüm. Sahiden de çok çabuk bitti, annem fırına bir but koydu.

Rahip, bana sarılarak, "Umarım Pazar'a tanıklık edersin" dedi.

"Evet" dedim, pestil gibi ezilmiş halde. "Melanie ne yapacak?"

"O bir süre buradan gitti" diye cevap verdi Mrs White. "kendine gelmek için. Birkaç hafta içinde ne kadar iyi olduğunu göreceksin."

"Nereye gitti?" diye sordum.

"Üzülme sen" diye teskin etti papaz. "Efendimiz'in yanında emniyette olur."

Onlar gider gitmez, doğru Miss Jewsbury'ye gittim.

"Nerede olduğunu biliyor musun?"

Kapıyı ardına kadar açtı. "Sana birazdan söylerim."

Melanie Halifax'taki akrabalarının yanında kalıyordu. Anneme geceyi kilisede geçireceğimi söyledim. Anlamış görünüyordu, ben de Miss Jewsbury'yi kandırıp beni arabasıyla yirmi beş mil uzağa, olmaya ihtiyaç duyduğum yere götürmesini sağladım.

"Beni sabah 7'de alırsın, değil mi?"

Başını salladı, dudağını ısırdı.

"Bliyorsun, onu görmem gerek, güvencede olduğundan emin olmalıyım."

Gölgeler iner inmez, kapı zilini çaldım.

"Melanie burada mı?" diye sordum kadına. "Ben okuldan arkadaşıyım."

"Evet, içeri gelsene."

"Yok, gelmem, sağolun. Dışarı çıkarsa, ona bir mesaj vereceğim sadece." Melanie kapıya geldi. Beni görünce kapatmaya çalıştı.

"Seninle konuşmam gerek" diye yalvardım. "Yarım saat sonra yukarı gel. Ben şimdi çıkıp seni bekleyeceğim." Başıyla evetledi, yanından kayıp geçmeme izin verdi. Çok yüksek sesle "güle güle" dediğini ve kapıyı örttüğünü duydum. Kimse şüphelenmedi.

Bir bunalım ânıydı, ben de gene uykuya daldım.

Önümde taştan büyük bir arena vardı, bazı yerleri ufalanıyordu, ama hâlâ yuvarlaktı besbelli. Öbür ucunda kamyonlar dolusu erkek ve kadın çimenlerin üstüne boşaltılıyordu; çoğunun kolu bacağı kesilmişti, hepsinin boyunlarında numaralar vardı ve bir muhafızın "Burası yeni adresi-

niz" dediğini duydum. Mahpuslar çok sessizdi, muazzam bir taş kuleye doğru direnmeden uygun adım yürüyorlardı. Kulede, mahpusların boyunlarındaki sayıların benzerleri yazılı küçük girintiler vardı. Kulenin ortasında demir bir merdiven helezonlar çizerek yukarı, daha yukarı çıkıyordu; ben de diğerleriyle birlikte çıkmaya başladım, ama girintilerden birinin yanından her geçişimizde, oradaki kişi bizi aşağı itmeye çalışıyordu. Merdiven cam bir kapının önünde sona erdiğinde orada kalmış tek kişi bendim. Kapıda, KİTAPÇI : AÇIK yazıyordu. İçeri girdim, tezgâhta bir kadın, kitap alan ve öylesine dolaşıp kitaplara bakan birkaç kişi ile Beowulf'u tercüme eden bir genç kadın ekibi vardı.

"Selam" diye seslendi tezgâhtar. "Niye sen de kitaplara bakan biri olarak başlayıp sonra da yer değiştirme zamanı gelince kızlardan birinin işini devralmıyorsun?"

"Neredeyim?"

"Nihai kararı veremeyen herkesin olduğu yerde, burası Kayıp Şanslar Şehri, ve burası da Son Hayalkırıklığı Odası. Anlıyorsun ya, istediğin kadar yükseğe tırmanabilirsin, ama Temel Hata'yı zaten işlemişsen eğer, sonunda kendini burada, bu odada bulursun. Rolünü değiştirebilirsin ama durumunu değiştiremezsin. Artık bunun için çok geç, geçmiş olsun, ben alıcı olmak üzereyim."

"Jeanette" dedi Melanie, "sanırım ateşin var."

Yanıma oturmuş, bir fincan çay içiyordu. Eski havayla dolu bir balon kadar yorgun ve buruşuk görünüyordu. Yanağına dokundum ama yüzünü buruşturup geri çekildi.

"Sana ne yaptılar?" diye sordum.

"Hiç, nedamet getirdim, onlar da bana bir hafta uzaklaşmaya çalışmam gerektiğini söylediler. Birbirimizi göremeyiz, yanlış bu." Yorganı çekiştirmeye başladı, daha fazla dayanamadım. Sanırım ağlayarak birbirimizi uyuttuk ama gecenin bir ânında ona uzandım, onu öptüm, öptüm ve so-

nunda ikimiz de, birbirine karışmış bedenler ve şişmiş yüzlerle terliyor ve ağlıyorduk. Miss Jewsbury'nin klakson çaldığını duyduğumda o hâlâ uyuyordu.

Hemen sonra da öpüşme hummasına tutuldum, lenf bezlerim şişti.

"Beden salgıları" diye bildirdi annem.

Müminler gerçekten de Tanrı'nın beni bütün cinlerimden temizlediğine inanıyordu ve iyileşir iyileşmez yeniden sürüye memnuniyetle buyur edileceğim konusunda hiç şüphe yoktu.

"Efendimiz bağışlar ve unutur" dedi rahip.

Belki de Efendimiz öyle yapıyordur, ama annem yapmıyordu. Ben salonda titreyerek yatarken, odamı iğneden ipliğe taradı, benim bütün mektuplarımı, bütün kartlarımı, çiziktirdiğim her şeyi buldu ve onları bir gece arka bahçede yaktı. Hainliğin farklı türleri vardır, ama ihanet nerede olursa olsun ihanettir. O gece arka bahçede mektuplardan çok daha fazlasını yaktı. Bildiğini sanmıyorum. Kafasında hâlâ kraliçeydi ama artık benim kraliçem değildi, artık Beyaz Kraliçe değildi. Duvarlar korur ve duvarlar kısıtlar. Duvarların yıkılması tabiatları icabıdır. Duvarların yıkılması, kendinizi methetmenin sonucudur.

Yasak Şehir şimdi yağmalanmış halde, tepesiz kulelerinin hepsi gitti. Kara Prens ile Amiens'in arasında şimdi sadece bir taş atımı mesafe var ve bugün bir çakıltaşı, bir savaşçıyı yıkabilir. O sıraların herhangi birinde salyaları akarak bir araya tıkışmış yaşlı adamlar size sevgililerinin evinin vak-

tiyle nerede durduğunu söyler, size onun bahçesini nasıl yetiştirdiğini söylerler ve nasıl her gün onun kapısına gelip dayandıklarını da.

Taştan bir kalbi vardı.

İlk taşı kim atacak?

Doğu'da dünyanın sona erdiği yerde karşınıza taştan bir aslan çıkar, Batı'da ise taştan yapılmış bir grifon. Kuzey köşesinde taş bir kule sizi şaşırtır, ve Güney'de de ayaklarınız için sert, iri taneli bir kumsal vardır. Korkmayın. Bunlar kadim şeyler. Onca güçlük atlatmış olsalar ve bilge olsalar da, onlara saygı duyun ama ebedi madde onlar değil. Ruhu olan bir beden, tek gerçek tanrı.

Kemiğe dönüşmek, taşın tabiatı icabıdır.

Er geç bir seçme durumu doğacak: Siz ya da duvar.

Duvara bindi uzandı.

Humpty Dumpty yuvarlandı.

Kayıp Şanslar Şehri, duvarı seçenlerle doludur.

Kralın bütün atlılarıyla bütün askerleri.

Humpty'yi bir daha getiremez geri.

Öyleyse ülkede korumasız olarak dolaşmak gerekli midir?

Tebeşir dairesini taş duvardan ayırt etmek gereklidir.

Evsiz yaşamak gerekli midir?

Fiziği metafizikten ayırt etmek gereklidir.

Buna rağmen ilkelerin çoğu aynıdır.

Evet ama, iç dünyanın şehirlerinde, her şey değişir.

Beden yerine bir duvar, ruh yerine bir daire.

"İşte" dedi annem, böğrümü şiddetle dürterek. "Al sana meyve. Gene uykunda ipsiz sapsız konuşuyordun."

Bir kâse portakaldı.

En büyük olanını alıp soymaya çalıştım. Kabuğu inatla

yapıştı, çok geçmeden soluk soluğa, öfkeli ve yenik, orada yatıyordum. Ya üzümlerle muzlar? Sonunda dış kabuğunu çıkardım ve iki elimle kavrayarak meyveyi parçaladım.

"Kendini daha iyi hissediyor musun?" Portakalın ortasında turuncu cin oturuyordu.

"Öleceğim."

"Sen değil, aslında iyileşiyorsun, birkaç küçük halüsinasyon dışında, hem unutma, seçimini yaptın, artık geri dönüş yok."

"Ne diyorsun sen? Seçim filan yapmadım." Doğrulup oturmaya çabalıyordum.

"Tut" diye seslendi cin ve yok oldu. Elimde pürüzlü kahverengi bir çakıltaşı vardı.

O yaz yine eski benliğime kavuştum. Melanie üniversiteye başlamadan önce oradan ayrılmıştı, ben de Blackpool'da planladığımız bir çadır misyonu için vaazlarımı hazırlıyordum. Kimse Olay'dan söz etmedi, Miss Jewsbury'nin obuasını alıp gittiğini kimse fark etmemiş gibi göründü. Annem vaktinin çoğunu *Kasnakları Getirirken*'i söyleyip Hasat Şenliği için konserve tenekeleri toplamakla geçirmişti. Büyük Kıyım nedeniyle, bozulabilecek şeyleri onaylamıyordu ve dua odasının altına saklı dev bir Savaş Dolabı için katkıda bulunsunlar diye öbür kilise kadınlarını ikna etmeyi kendine kampanya edinmişti. Hep, "Vakti gelince bana teşekkür edecekler" derdi.

Böylece güneşli bir cumartesi günü otobüse doluştuk ve Blackpool'a gitmek üzere yola koyulduk.

Mrs Rothwell "Keşke Elsie de akordiyonuyla yanımızda olsaydı" diye içini çekti.

Annem, hayli sertçe, "Olduğu yerde daha iyi" dedi.

Eskiden olsa böyle lafların benim için hiç anlamı olmazdı, ama şimdi o kadar da kolay değildi. Çoğu kez onu sorgulamayı, bana dünyayı nasıl gördüğünü anlatması için uğraşmayı düşünmüştüm. Her şeyi aynı şekilde gördüğümüzü hayal ederdim, ama hep ayrı gezegenlerdeydik. Toto kuponunu doldurmasına yardım etmek için arkaya, May'in yanına oturdum. Annem belli ki benim ayrılmamla kendini hiçe sayılmış hissetti ve Umut Kuşağı dergisine gömüldü.

May ekşi ekşi "Ne tuhaf yaratık bu böyle" dedi.

Artık ben de hak verme eğilimi gösteriyordum.

O gece ilk toplantımız çok başarılıydı. Ben vaaz veriyordum ve her zaman olduğu gibi birçok kişi Efendimiz'i buldu.

"Yeteneklerinin hiçbirini kaybetmemiş, değil mi?" May anneme sırıttı.

Annem sadece, "Ona vaktinde el koydum da ondan" dedi, sonra da gerisingeri dönüp konukevine girdi. O ve diğerlerinden birkaçı gidince, geri kalanlarımız Efendimiz'i birlikte kutlama kararı aldık. Teflerimizi ve koro notalarımızı çıkardık, gecenin ileri saatlerine kadar övgüler düzdük. Gece saat 11 sıralarında çadırın kapakçığı dalgalandı ve dışarıdaki tarlada büyük bir gürültü duyduk.

May "Kutsal Ruh" diye bağırdı.

Mrs White "Bana hiç de kutsalmış gibi gelmiyor" dedi.

Aramıza yeni katılanlardan biri bana "Ne yapacağız?" diye fısıldadı. Ona sarıldım. Çok yumuşaktı. "Gidip bakacağım" diye temin ettim herkesi.

Ben çadırın kapakçığından geçip yok olurken May "Efendimiz ise bakma" diye ısrar etti.

Efendimiz değildi, yakınlardaki pansiyondan beş öfkeli

adamdı. Ellerinde bana doğru salladıkları fenerler ve birkaç parça kâğıt vardı.

"Başlarındaki sen misin?"

"Evet, öyle denebilir. Dua toplantısına ben önderlik ediyorum, gelin." Arkamdan çadıra girdiler.

Bir tanesi, "Bizim dua toplantısına falan aldırdığımız yok..." diye başladı.

Henüz uyanmış Mrs Rothwell, "Efendimiz çarpsın seni" dedi, tükürürcesine.

Adam bize gözlerinden ateşler saçıp bakarak "Aldırdığımız şey" dedi, "doğru dürüst insanların gece doğru dürüst bir uyku uyuyabilmesi. Biz tatilimizde buraya geldik ve ben kutsalım diye ölüleri ayağa kaldıracak kadar bam bam vurup haykıran insanlar istemiyoruz."

May küçümseyerek, "Son gün ölüler yürüyecek, siz de keçilerle birlikte olacaksınız" dedi.

"Dinlesenize." Ötekilerden biri elindeki kâğıdı onu dürtecekmiş gibi uzatarak öne çıktı. "Burada diyor ki, bu pansiyon kurallarında, saat onbirden sonra şamata olmaz. Siz de pansiyonun alanındasınız."

"Gelin bize katılın" diye önerdim.

"Bak, biz bütün yıl Allahın belası Wakefield'deki İngiliz İp Fabrikası'nda çalışıyoruz ve buraya biraz kafamızı dinlemek için geliyoruz, onun için ya susun ya da polis çağırırız." Bir an sessizlik oldu, sonra,

"Hadi çocuklar, gelin, Allahın belası yataklarımıza gidelim."

"Eh" diye soludu Mrs White.

"Anlamı yok" dedim. "Yarın yeniden başlayabiliriz, hadi toplanalım." Böylece Müminler neşeli gürültülerini kestiler, beni ve dinimizi yeni kabul eden Katy'yi lambaları üfleyip söndürelim diye bıraktılar.

Annemle ikimizin kaldığı konukevine gittiğimde, yastıklara dayanmış, Rahip Pratt'tan gelen yeni kitabını okuyor-

du. Bu seferkinin adı *Beyaz Adamın Adım Atmaya Korktuğu Yerde*'ydi.

"Biliyor musun" dedi, "beyaz farelere kızılderililerin yediği yemekleri vermişler, hepsi ölmüş."

"Yani?"

"Yani Efendimiz'in Hıristiyan ülkeleri kolladığını gösteriyor."

"Patatesli soğanlı güveçle varlıklarını sürdürme şansları daha fazla olmazdı bence."

"Bak hele, Efendimiz'e iyiliği için şükret, şimdi uyumak istiyorum" ve küçük ışığını söndürüp horlamaya koyuldu.

Bana gelince, düşünecek başka şeylerim vardı.

Ertesi gün hepimiz, önümüzdeki akşamın toplantısı için risaleler dağıtmak üzere kulenin altında buluşacaktık. May üzerinde HAZIR BULUNABİLİRKEN EFENDİMİZ'İ ARAYIN yazan önlü arkalı tabelasını takmıştı. Herkese iftiharla "Bu metinde benim adım var" diyordu, "onun için de bunu taşımak görevim." Bir risale seansına göre bayağı başarılıydık, sokakta ayaküstü üç kişiyi dinimize kazandırdık ve birkaç kişi de gece gelme sözü verdi. Rahip herkese "Öğleden sonra serbest" dedi.

May şen bir edayla "Hayvanat bahçesine ne dersin?" diye sordu. "O küçük maymunları görmek istiyorum."

Annem kaskatı "O benimle kuleye geliyor" diye ilan etti, "büyük film yıldızlarının sergisi var."

"Ben piyasa yapılan caddede yürüyüşe çıkıyorum" dedim ikisine de ve yola koyuldum.

Katy bir şezlongda oturuyordu ve Katy güneşe bakıyordu.

Katy bir dondurma yiyordu ve Katy eğlenceli görünüyordu.

"Selam." Yanına oturdum. "Buralarda mı kalıyorsun?"

"Hayır, tramvayla geldim, bu gece vaktinde gelsem iyi olur diye düşündüm."

"Ama evde, kilisemizden uzakta oturmuyorsun, değil mi?"

"Hayır, Oswaldtwistle'dayım, bir otobüslük yol."

"Eh, birbirimizi gene göreceğiz öyleyse."

Bir an bana baktı, ve ben en iyisinin içeri gidip İncil-i Şerif çadırını incelemek olduğunu düşündüm...

Şanlı şerefli bir haftaydı. Efendimiz'i bulmuş olanların çoğu ana kilisemizin yakınında oturuyordu, uzaktan gelenlere ise en yakınlarındaki toplantı evlerinden sunuş mektupları verilmişti. Kampanyamızın son gününde, kumsalda açık havada bir şükran töreni düzenledik ki, eğer Mrs Rothwell kendi başına Ruh'la hasbıhal etmeye gitmese her şeyi mükemmel biçimde sona erdirecekti. Yaşlıydı ve sağırdı, öyle dalmıştı ki denizin med-cezirle yükseldiğini fark bile etmedi.

"Hepimiz burada mıyız?" Rahip sırayla otobüse binerken bizi saydı. "Bayrak kimde?"

"Bende" diye bağırdı May, tekerleğin yanından.

"Tamam mı yani?" diye sordu kiralık şoförümüz Fred.

"Mrs Rothwell hariç." Alice, parmağıyla boş koltuğu gösterdi.

Etrafımıza bakındık, o dalgalar altında yok olurken Mrs Rothwell'in sallanan kolunun gözümüze çarpması sadece bir mucize eseriydi.

May merakla "El mi sallıyor?" dedi.

Fred, ceketiyle kravatını çıkararak, "Boğuluyor demek daha doğru" diye bağırdı. "Üzülmeyin, gençliğimde bütün madalyaları almıştım." Ve dalgaların arasına efece daldı. Rahip hemen herkese önderlik ederek duayı başlattı ve Mrs White da, "Denize Atacak Bir Demirimiz Var"ı söylemeye koyuldu. Daha üçüncü satıra gelmemiştik ki, Fred, omuzlarında Mrs Rothwell'i taşıyarak göründü.

Annem, "Fred, çamaşırı görünüyor" diye ayıplayarak, elinden geldiğince çekiştirdi.

"Çamaşırmış, peki ya benim mavi süet ayakkabılarım ne olacak?"

Mahvolmuşlardı.

Rahip sabırsızlıkla "Hâlâ bizimle mi?" diye araya girdi.

"Ah iyiyim, iyiyim" diye inildedi Mrs Rothwell, Fred'in omurgasının ortalarında bir yerden. "Bu kez cennetin izzetine kavuşurum diye düşünmüştüm."

"Ama yardım çağırıyordun."

"Hayır veda etmek için el sallıyordum."

"Size el sallıyor demiştim."

Rahip, "Biri ona bir havlu versin" diye susturdu onları, "ve bırakın da bu zavallı adam bizi evlerimize götürsün."

Fred, tazminat ve ne halt etmeye ilgilendiği konusunda birşeyler mırıldanarak şap şap arabaya yürüdü ve ani bir egzos patlamasıyla hareket ettik.

Hasat Şenliği geldi geçti, annem Savaş Dolabı için öyle çok konserve topladı ki, sonradan yoksullara dağıtmak için de bol bol kaldı. Herkes tatmin olmadı.

Babam ona alışveriş torbasını götürdüğü zaman kör Nellie "Dört teneke vişne konservesini ne yapayım, bir de bu salamura su kestanelerini?" diye homurdandı. "Eskiden ekmekle meyve ve birkaç parça güzel sebze alırdık. Bu düpedüz uyduruk bir yeni moda, başka bir şey değil."

Annem bunu duyunca gazaba geldi ve Nellie'yi dua listesinden kesti. Bunun üzerine babam kendi dua listesine koydu ki, yoksun kalmasın. Sonra da rüzgâr şiddetlenip geceler uzamaya başlayınca, İsa'nın doğumunu ve Noel mesajlarını en iyi ne şekilde açıklayacağımızı düşünmeye

başladık. Her zaman olduğu gibi, belediye binasındaki kutlamaya katılacak ve noel ilahileri söylemek için Kâfirlerin çamı altında toplanacaktık. Yani Selamet Ordusu ile düzenli prova yapacaktık ki bu daima sorun olurdu, çünkü tefçilerimiz her seferinde tempoyu kaçırırdı. Bu yıl General, acaba sadece söylemekle yetinemez miyiz diye merak ediyordu.

May onu "Neşeli bir ses çıkarın diyor" diye uyardı.

General bu mezmurun kelimesi kelimesine denmeyecek bir yorumunu önerme cesaretini gösterince, kıyamet koptu. Her şeyden önce inançlarımızdan sapmak demekti. Sonra, kabaydı. Sonra da sürümüz arasında ihtilaf anlamına geliyordu. Kimimiz buna bir anlam verirken, kimimiz öfkeleniyorduk. Çay ve bisküviler gelene kadar tartıştık, sonra da General kendi kararını verdi. Tef çalmak isteyenler kendi kiliselerinde çalabilirdi ama onun provalarında çalamazlardı, ilahi söylerken de.

"Gideyim öyleyse" dedi May.

Birbirimize baktık.

"Hepimiz gidiyoruz" dedim General'e. "Çay için teşekkürler."

Quaker Toplantı Odaları'nın verandasında May'i ağlarken bulduk.

"Hadi canım, yapma." Biri kolunu ona doladı.

"Boşver."

"Onca çalışmamdan sonra" diye hıçkırdı May.

"Buyrun işte size Selametçiler, onlara ihtiyacımız yok."

Mrs White "Hadi, evime gidelim" dedi, "plan yapalım."

O gece Mrs White'ta Efendimiz'in bize rehberlik ettiğinden emindik, Kızkardeşlik Korosu ile Erkek Sesi Korosu güçlerini birleştirecekti, biz de belediye binasında yerimizi alacak ve hatta belki yollara bile dökülecektik. Hepsi May'den ders almış dört tefçimiz vardı, benim gitarım ve

mandolin ve hava çok soğuk olmazsa da belki annemin harmonyumu.

"O trompetlere ihtiyacımız yok zaten."

Sonraki sorun ise, İsa'nın doğumu oyununu kimin yazacağıydı. Oybirliğiyle annem olmasına karar verdik, eğitimi nedeniyle.

May hayranlıkla, "Rakamlardan bu kadar anlayan birini görmemişsinizdir" dedi.

Annem kızardı, yapamam dedi ve kabul etti. Daktilo kâğıdı ile yeni bir sözlük aldı ve babamla bana başımızın çaresine bakmamızı söyledi. O Efendimiz'in işini yapacaktı. Ertesi gün boyunca, çevresinde peynirli sandviçler ve Beytüllahim'i yazın gösteren resimlerle, salonda çiziktirdi ve iç geçirdi. Saat dörtte elime şişman bir zarf tutuşturup uçakla göndermemi söyledi.

"Rahip Spratt için son postalama günü." Sonra da gitti.

İncil sınıfıma doktrin öğretmekle öyle meşguldüm ki anneme pek dikkat edemedim. Katy, yazın dinimizi kabul ettiğinden beri kiliseye geliyordu ve canlı bir katkı olduğunu kanıtlamıştı. Özellikle bana yardımı dokunuyordu, bölgesel bültende yer almaları gerekiyorsa çoğu kez vaazlarımı daktiloyla yazıyordu. Turuncu cini asırlardır görmemiştim, onun için de hayatım normale dönmüş olmalı duygusu içindeydim.

İsa'nın doğumu oyununun sahneleneceği Pazar günü çabuk geldi. Çocuklar haftalardır prova yapıyordu, babam dekoru inşa etmişti. Annem yeni bir şapka takmıştı, ben de Katy'nin yanında oturmuş suflе metinlerini tutuyordum. Kilise, çocuklarının oynamasını görmeye gelmiş Kâfirlerle doluydu. Hatta haşarat dükkânındaki Mrs Arkwright bile oradaydı. "Küçük Eşek" iyi gitti ve ilk sahne "Handa Yer Yok" devam etmekteydi ki, yan kapı açıldı ve sessiz olmaya çalışarak, biri içeri süzüldü. Karanlıkta gözlerimi kıstım; aşina görünüyordu.

"Ah Yusuf, ahırda uyumak zorunda kalacağız."

Oturuşunda bir şey vardı sanki...

"Üzülme, Meryem, başkaları da güçlük çekti." (Telaffuz konusunda pek dikkatliydi.)

Çobanlar fenerleriyle seğirttikçe, Meyem'in halesi daha da görünür bir hal alıyordu.

O akşam duyduğum son şey, "Korkma, sana çok güzel haberler getireceğim" oldu. Kilisenin arka sıralarında Melanie oturuyordu.

Ayin biter bitmez annemi zaferiyle başbaşa bırakıp eve gittim. Korkudan titriyordum. Melanie benim gözümde ölüydü. Kimse ondan söz etmiyordu, annesi de kiliseye asla gelmediği için hatırlamak gerekmiyordu. Saat dokuzda kapı vuruldu. Kim olduğunu biliyordum ama ilahi söyleyenler olsa diye dua ederek ve inançla birkaç meteliği de hazır bulundurarak açtım.

"Selam" dedi. "İçeri gelebilir miyim?"

Kenara çekilip ona yol verdim. Biraz kilo almıştı, hayli dingin görünüyordu. Sonraki yarım saat boyunca kursu, dostları, tatil planları konusunda çene çaldı. Bir gün onunla yürüyüşe çıkmak ister miydim?

Hayır.

Annesinin zaten çok geçmeden uzaklara, aşağı güneye taşınmaya niyetli olduğunu söyledi. Bu Melanie'nin santralin arkasındaki evde son günleri olacaktı. Gelip annesine "güle güle" demeliydim.

Hayır.

Sonunda eldivenleri ile beresini taktı ve veda ederken beni çok hafifçe öptü. Hiçbir şey hissetmedim. Ama o gittikten sonra dizlerimi çenemin altına çektim ve Efendimiz'e beni serbest bıraksın diye yalvardım.

Neyse ki çok faal bir dönemdi. Ertesi gün belediye binasında ilahilerimizi söylememiz gerekiyordu, Selamet Ordu-

su izin verirse. Önce çok iyi vakit geçirdik. May tefine yeni kurdeleler almıştı, annem de Hıristiyan Olta Balıkçıları Birliği'nin ödünç verdiği muazzam yeşil bir balıkçı şemsiyesi altında harmonyumunu çalıyordu.

"*Kutsal ve Sarmaşık*'a ne dersin?"

"Çok putperestçe."

"Peki ya *Biz Üç Kral*?"

"Öyleyse sen başla."

Ve başladık. O gün çok seyirci çektik. Bazıları gülmeye geldi ama çoğu tenekeye para atıp katkıda bulundu ve bildikleri ilahilere katıldı. Melanie'yi bir ökseotu demetiyle dururken gördüm. İnsanların başları üzerinden el salladı, görmemiş gibi yaptım. Derken Selamet Ordusu geldi ve nota sehpalarını yerleştirmeye başladılar. Davulu getirmişlerdi. İnsanlar gözledi ve bekledi ve elbette, on dakika içinde, iki baştan var güçle ilahi söylemeye başlanmıştı. Annem elinden geldiğince gayretle çaldı ve May de öyle hızla vurdu ki tefi patlattı. Balıkpazarında laternanın yanında duran bütün insanlar ne olduğunu görmek için koşarak geldi. Sonra birisi bir fotoğraf çekti.

"O kahrolası davul" diye hırıldadı May. "Baskın çıkamayacağız." Birazcık mırıldandık ve nihayet hepimiz ısınmak için Trickett's'e gitmeye karar verdik. Sırayla içeri girerken Mrs Clifton'ı önünde bir çaydanlıkla tek başına otururken gördük.

May taburelerden birine çöküvererek ""Oturmamın bir mahzuru var mı?" diye soludu.

Mrs Clifton, Marks and Spencers torbalarını toparlayarak, "Gidiyordum zaten" dedi. "Gel, Toto." O ve Pekin kırması köpeği tırısı tutturdular.

"Kendini beğenmiş" diye burnunu çekti May. "Ey Betty, gel de bize Horlicks ver ve şu kahrolası şeyi tamir etmek için biraz da yapışkan bant." Hasarlı tefini salladı.

Biz minik kafeyi doldururken Betty incinmiş bir tavırla, "Sakin bir öğleden sonra geçiriyordum" dedi. "Hepinize çay servisi yapacağım, ama yemek veremem."

Annem şemsiyesi ve harmonyumuyla gelince, en iyisi gitmek diye düşündüm. Otobüs durağına giderken omuzumda bir el hissettim, hâlâ dingin ve mütebessim, benimle aynı otobüsü yakalamaya hazır Melanie oradaydı.

İstikrarlı bir sessizlik içinde birbirimize yakın otururken "Portakal ister misin?" diye ikram etti. Soymaya kalkıştı. Kolunu tuttum.

"Hayır, bunu yapma. Yani biraz sonra çay içeceğim. Ziyan etme."

Yeniden gülümsedi, şundan bundan söz etti ve nihayet benim durağımıza geldiğimizde, onunkine daha miller vardı. Yerimden zıpladım, aşağı zıpladım, elimden geldiği kadar hızla koştum, bu arada Melanie de otobüsün üst katından şefkatle bakıyordu.

Ani sinirliliğime ve yeniden hastalanıyorum yolundaki kaygıma rağmen o gece İncil çalışmasının başında olmam gerekiyordu. Katy oradaydı, dertli yüzümü gördü, yardım etmek istedi. "Bu haftasonu bende kal" diye teklif etti. "Karavanda uyumak zorunda kalırız ama soğuk olmaz." Uzun süredir başkalarında kalmamıştım. Bana iyi gelir diye düşündüm.

Fırat'ın kıyısında duvarlarla kurnazca çevrilmiş gizli bir bahçe bulun. Bir girişi var ama girişi korurlar. İçeri giremezsiniz. İçeride bir hedef tahtası gibi dairevi şekilde büyüyen bütün bitkileri bulursunuz. Göbeğe yakın yerde bir güneş saati vardır, tam göbeğinde de bir portakal ağacı. Başka meyveler atletlerin yaralarını ondurmuşken, bu meyve onları tö-

kezletmiştir. Bütün gerçek arayışlar, yarılmış meyvelerin kan salıverdiği ve yarıya bölünmüş bir meyvenin bütün gezginlerle hacılar için ağzına kadar dolu bir kâse oluşturduğu bu bahçede son bulur. Meyveden yemek bahçeyi terk etmek demektir, çünkü meyve başka şeylerden, başka özlemlerden söz eder. Bu yüzden de akşamın alacakaranlığında sevdiğiniz yere veda edersiniz, bir daha dönüp dönemeyeceğinizi bilmeyerek, bir daha asla bu şekilde dönemeyeceğinizi bilerek. Belki de bir başka gün tesadüfen bir kapı açacaksınız ve kendinizi yine duvarın öbür yanında bulacaksınız.

"Tüp gazı içeri getireyim ki" dedi Katy, "üşümeyelim."

Üşümedik, ne o gece ne de daha sonraki yıllarda birlikte geçirdiğimiz gecelerin herhangi birinde. Karmaşıklıktan en uzak aşk maceramdı ve onu bunun için severdim. Hiçbir kaygısı yok gibiydi ve hâlâ inkâr ediyor olsa bile, sanırım karavan işini o planladı.

Durmaya zerrece niyetim olmadan, "İstediğinin bu olduğundan emin misin?" diye mırıldandım.

"Ah evet" diye haykırdı, "evet."

Bu konuda konuşmayı kestik, çünk diyalog fazla mahcup edici bir hal alıyordu. Cennetteymişçesine bir mutluluktu. Hep ön sırada oturduğu halde, vaaz verirken asla ona bakmamaya özen gösterdim. Gerçekten ruhsal bir boyutumuz vardı. Ona çok şey öğrettim ve o da, benimle ilgisi olmayan bir şekilde, kiliseye gitmek için elinden gelen çabayı harcadı. Güzel günlerdi. Saf olanlara her şey saf gelir...

Melaine'nin Paskalya'sı ve benim hastalığımdan beri bir yıl geçmişti. Gene Paskalya gelmişti. Anglikan Kilisesi tepe yukarı yola koyulmuş, çarmıhını taşıyordu. Paskalya Yortusu'ndan önceki pazar günü, Melanie geri döndü, önemli bir

haberle ağzı kulaklarına varmıştı. O sonbahar ordudan biriyle evlenecekti. Adil olmak gerekirse, adam iyi Savaş için kötü savaşı terk etmişti ama bana kalırsa iğrençti. Erkeklerle hiç kavga etmem. O sırada etmem için bir neden de yoktu. Kilisemizdeki kadınlar güçlü ve örgütlüydü. İş iktidara gelirse eğer, bende Mussolini'yi tatmin edecek kadar iktidar vardı. Bu yüzden de Melanie'nin evlenmesine değil, *onunla* evlenmesine karşı çıktım. Ve dingindi, uyuşukluk derecesinde bir dinginlik. O kadar kızmıştım ki onunla bu konuda konuşmaya çalıştım ama beynini Bangor'da bırakmıştı. Bana ne yaptığımı sordu.

"Nasıl ne yapıyorum?"

Kıpkırmızı oldu. Ne ona ne de başkasına Katy ile aramda neler olup bittiğini anlatmaya hiç niyetim yoktu. Gerçi doğuştan ketum sayılmam, suçluluk duygusu da çekmem ama bu açıklamanın nerelere uzanacağını bilecek kadar hafızam vardı. Ertesi gün o adamla ve onun anne babasıyla kalmak üzere gitti. Tam onun korkunç Demir Perde motosikletiyle giderlerken, adam kolumu okşadı, bildiğini ve ikimizi de bağışladığını söyledi. Yapabileceğim tek bir şey vardı; ben de, tükrüğümü toplayabildiğim kadar toplayarak, onu yaptım.

Yargıçlar

"Sonra söylemedi deme" diye haykırdı Kraliçe, konuşurken ayağıyla yere vurarak. "Ya sen ya da kellen gidecek."

Annem benim evden çıkmamı istiyordu, rahip ile cemaatin büyük kısmı da onu destekliyordu, ya da o öyle diyordu. Onu hasta ediyordum, evi hasta ediyordum, kiliseye şer getiriyordum. Bu sefer kaçış yoktu. Başım dertteydi. İncil'imi aldım, tepe, o sırada gidecek tek yer gibi göründü. Tepenin en üstünde, rüzgâr eserse arkasına saklanabilinecek taş bir tümsek vardı. Köpek işi çözememişti; tümseği işemek ya da benimle saklambaç oynamak için kullanırdı ama ben, ikimizi de ısıtacak şekilde onu ceketimin içine tıkana kadar, kulaklar yassı ve gözler sulanmış, oracıkta dururdu. Köpek minicik ve gözüpek bir Lancashire cinsiydi (heeler), dişiydi, kahverengi ve siyahtı, sivri kulakları vardı. Bir Alsas sepetinde uyurdu ki, sorunu bu olabilir. Aslında boyunun posunun ne kadar olduğunu bildiğini göstermezdi, karşısına

çıkan her köpekle dövüşür, geçen insanlara dişlerini geçirirdi. Bir seferinde muazzam bir buz saçağına erişmeye çalışırken bir taş ocağı çukuruna düşmüş, yukarı tırmanamamıştım; toprak ufalanıp gidiyordu. Havlamış, söylenmiş, sonra da bana yardım etmek için koşup gitmişti. Şimdi, buradaydık işte, farklı bir çukur kenarında.

Her şey benim yanlış türde insanları sevdiğim olgusu etrafında dönüyordu. Bu hariç her yönden doğru türde insanlar; başka bir kadına karşı romantik sevgi günahtı.

Annem, tiksintiyle, "Erkekleri maymun gibi taklit etmek" demişti.

Şimdi, erkekleri maymun gibi taklit ediyorduysam eğer, tiksinmekte tamamen haklı sayılırdı. Oysa benim gözümde erkekler evde bulundurulan cinsten bir şeydi, öyle aman aman ilginç değillerdi, ama hayli de zararsız sayılırlardı. Onlar için en ufak bir şey hissetmemiştim ve asla etek giymemem dışında, aramızda başka hiçbir ortak nokta göremiyordum. Sonra erkek arkadaşıyla kilisemize gelen adamın yol açtığı meşhur olayı hatırladım. Hiç değilse onlar elele tutuşmuştu. "O kadın olmalıymış, o adam" diye fikir beyan etmişti annem.

Bu besbelli doğru değildi. O noktada cinsel politika konusunda hiçbir fikrim yoktu ama bir eşcinselin bir kadına, bir gergedan kadar bile benzemediğini biliyordum. Şimdi cinsel politika hakkında birkaç fikrim var ve bu ilk gözlemim de hâlâ geçerli. Anlam tonlamaları olabilir ama bir erkek, nerede olursa olsun, bir erkektir. Annem bana her zaman sorun çıkarmıştır, çünkü aynı zamanda hem aydınlanmış biri, hem de gerici. Determinizme ve İhmal'e inanmazdı, kişinin insanları ve kendini nasıl istiyorsa o hale getirdiğine inanırdı. Herkes kurtarılabilirdi ve herkes Şeytan'ın pençesine düşebilirdi, onların seçimiydi bu. Kilisemizdekilerin bazıları beni elimde olmadığı şeklindeki doğrusu hayli şüpheli bir gerek-

çeyle bağışladığı halde (Havelock Ellis'i okumuşlardı ve Tersinme hakkında bilgileri vardı), annem bunu benim, ruhumu satmak için istekli bir edimim olarak gördü. Önceleri, benim için, bir kazaydı. O kaza beni kendi içgüdülerim ve başkalarının üzerinde daha da dikkatle düşünmeye zorladı. Aforoz edildikten sonra, dünyamın yerine tıpkı onun gibi bir başka dünya koymaya çalışmıştım, ama koyamamıştım. Tanrı'yı seviyordum, kiliseyi de seviyordum ama bu bana git gide daha karmaşık gibi görünmeye başlamıştı. Misyoner olmaya niyetim olmaması da işi kolaylaştırmıyordu.

"Ama sen bunun için eğitildin" diye ağlayıp inlemişti annem.

"Burada da aynı vaazları verebilirim."

"Ah, evleneceksin ve o hayata bağlanacaksın." Buruklaşmıştı.

Garip tabii, evlenmeyeceğim açık olduğuna göre. Önce memnun olur sanmıştım. Annemin, evet, karmaşık bir zihni vardı.

Arthur'un şövalyelerinden en genci olan Sir Parsifal, sonunda Camelot'tan yola çıktı. Kral ona gitmesin diye yalvarmıştı; bunun sıradan bir arayış olmadığını biliyordu. Bir şölen gününde Kutsal Kadeh ziyaretinden beri, hava değişmişti. Kardeştiler, Sir Gawain'e ve onun yeşil şövalyenin diyarındaki yiğitliklerine gülmüşlerdi, cesurdular, hepsi, ve krala sadık... Sadık oldukları, kraldı. Yuvarlak Masa ve yüksek duvarlı şato, artık neredeyse sembol haline gelmişti. Bir vakitler et ve içkiydiler. Ama Launcelot ve Bors için, ihanet hem geçmişte, hem de gelecekteydi. Ağır şeylerin çıldırttığı Launcelot gitmişti. O da bir yerlerde araştırıyordu; krala raporlar ulaşıyordu, çorbadan farksız, anlaşılmaz, onları getiren adamlar gibi paçavra halinde. Hol boş. Çok geçmeden düş-

man gelecek. İçinde parlak bir kılıç olan bir taş vardı ve hiç kimse kılıcı çekemezdi, çünkü kafalarını taşa takmışlardı.

Arthur geniş basamaklarda oturuyor. Yuvarlak Masa, tıpkı bir hedef gibi dairevi şekilde büyüyen her tür bitkiyle süslenmiş. Ortasına doğru bir güneş saati var, tam ortasında da dikenli bir taç. Artık tozlanmış, ama her şey toza dönüşür zaten.

Arthur öncesini düşünüyor, ışıklar ve tebessümler olan devri.

Bir kadın vardı, onu hatırlıyor. Ama ah, Sir Parsifal, gel ve yeniden çarkı çevir.

Katy ve ben birlikte bir haftalığına yakınlarının yasını tutanlara mahsus Morecambe konukevine gitmiştik. Ölü sezondu, onun için de yasta olsun olmasın herkes gidebiliyordu, oysa kışın çok kılı kırk yararlar. Katy'nin ailesi, yakınlardaki karavanlarında tatildeydi, onun için de emniyette sayılırdık. Cumartesi görev dolabıma mektup bırakmamaya dikkat etmiştim ve gördüğüm kadarıyla her türlü şüphenin üstündeydik. Buna rağmen, tatildeki o ilk gecemizde dikkatsizlik ettik. Başbaşa koca bir haftamız olduğu düşüncesi bizi fazla heveslendirdi, kapıyı kilitlemeyi unuttum. Beni üzerine, yatağa çekmişti ki, yatağın yanındaki halıyı lekeleyen ince bir ışık okunun farkına vardım. Ensem karıncalandı, ağzım kurudu. Kapıda biri duruyordu. Kıpırdamadık, bir an sonra ışık yok oldu. Katy'nin yanına yığıldım, sıkı sıkı elini tuttum ve ona bir şey düşünürüz diye söz verdim.

Düşündük. Plan, parlak meslek hayatımın en fantezi planıydı ve onun açısından mükemmelen işledi. Benim için umut yoktu.

Kahvaltı vakti, annemin eski ahbabı ve vaktiyle Kayıplar

Derneği'nin veznedarı olan kadının bürosuna çağırıldık.

İkimize de bakmadan, "Gerçeği istiyorum" dedi, "ve beni kandırabileceğinizi de sanmayın."

Ona Melanie ile ilişkimin asla tam olarak sona ermediğini anlattım. Melanie'nin aylarca bana yazdığını ve sonunda, kendim de aşktan parmparça halde, Katy'den bana bir buluşma ayarlamak için yardımcı olmasını istediğimi söyledim.

Ağlaya ağlaya ona "Burası emniyette olacağımızı düşündüğüm tek yerdi" dedim.

Bana inandı. İnanmak istedi. Katy'nin ailesine durumu anlatmaktan hoşlanmayacağını biliyordum, annemi mümkün mertebe üzmek isteyeceğini de. Bütün kabahati benim üstüme atmak bunu sağlardı. Benden eşyalarımı toplamamı, sabah orayı terk etmeye hazır olmamı istedi. Mektubunun, ben varmadan önce eve ulaşmasını istiyordu. Katy emniyetteydi, önemli olan da buydu. Benim gibi inatçı ve öfkeliydi ama benim aksime kilisemizin karanlık yanıyla başa çıkamazdı. Bu karanlığı tekmeliyişini daha önce görmüştüm, tekmeleyişini ve ağlayışını.. Cin-ifrit meselesini onun üzerinde uygulamaya kalkışmamaları konusunda kararlıydım. Hesapça Melanie gittiğine göre, ben de günün geri kalanını sözde dua ederek geçirecektim. Ben, yatakta Katy ile geçirdim. Ertesi sabah erken saatlerde koluma girmiş kumsalda yürürken "Ne yapacaksın?" diye sordu.

Kumlar, med-cezir onları geride bıraktığı için soluksuz kalmış küçük ringa balıklarıyla doluydu. Katy'yi geride bıraktığımda ağlıyordu. Ne bekleyeceğimi bilmiyordum ama artık böyle bir şeyi yeniden yaşamamam gerektiğini biliyordum. Ellerim ceplerimde, pürüzlü kahverengi bir çakıltaşıyla oynadım.

Tabii evdeki sahne inanılmazdı. Annem küçük mutfaktaki her bardağı kırdı.

Kocası gece vardiyasından gelince de ona "Yemek yok" dedi. "Yemek koyup yiyecek bir şey yok." O da balık-patates dükkânına gitti ve onları tezgâhta yedi.

"Ah ben ne aptallık ettim" diye gürledi annem. "Seni bunca uzun süre tuttum, daha da fazla sınavlardan geçmene izin verdim ve ne için?" Beni tutup silkeledi. "Ne için?" Geriye çekildim.

"Beni rahat bırak."

"Yakında pek rahat kalacaksın zaten." Sonra rahibi aramak için telefon kulübesine gitti.

Geri geldiğinde yatağa gitmemi buyurdu, itaat etmek en iyisi gibi geldi. Yatağım dardı. Kendimi bağışlamaktan aciz, onu bağışlamaktan aciz, yatağımda yattım. Onun düzenli aralıklarla bir işaret göndersin diye Efendimiz'e çağrıda bulunuşunu duyuyordum. Sonunda elbette rahip geldi ama, buna sevinse bile sanırım daha gözalıcı bir şeyi tercih ederdi, örneğin evin geri kalanı kurtulurken benim ve yatakodamın tutuşup alev alev yanması gibi. Aşağıda uzun süre kısık sesle konuştular. Arkasında heyulâ gibi dikilen annemle birlikte rahip göründüğünde uyudu uyuyacak haldeydim. Sanki bulaşıcı hastalığım varmış gibi emin bir mesafede durdu. Aklıma yapacak başka bir şey gelmediği için başımı yastığımın altına soktum. Rahip yastığı çekip aldı ve bana, elinden geldiğince sakin bir şekilde, büyük bir melanetin kurbanı olduğumu anlattı. Bana musallat olduklarını, baskı altında kaldığımı, sürüyü aldattığımı. Çok yavaş yavaş "İfrit," diye ilan etti, "yedi katıyla döndü."

Annem ufak bir çığlık attı ve sonra yeniden öfkelendi. Hepsi benim kabahatimdi. Benim sapkınlığım. Benim talihsiz bir kurban mı yoksa melun biri mi olduğum konusunu aralarında tartışmaya koyuldular. Bir süre dinledim; ikisi de

pek ikna edici değildi, ve üstelik pencere pervazına az önce yedi olgun portakal düşmüştü.

Sohbet olsun diye, "Portakal alın" dedim. İkisi birden çıldırmışım gibi bana baktılar. "Orada işte." Elimle pencereyi işaret ettim.

"Hezeyan içinde" dedi annem, buna inanamayarak. (Delilerden nefret ederdi.)

Rahip olanca ciddiyetiyle, "Efendisi konuşuyor" dedi. "Ona aldırma, ben bu olayı konseye götüreceğim, benim için çok çetin. Gözünü üstünden ayırma ama kiliseye gitmesine izin ver."

Annem hıçkırarak ve dudağını ısırarak, başıyla pekiledi. Beni kendi halime bıraktılar. Uzun bir süre yatarak sadece portakalları seyrettim. Güzeldiler ama pek faydaları yoktu. Bu sorunu aşmak için bir ikondan fazlasına ihtiyacım olacaktı.

Ertesi gün Kızkardeşlik toplantısına gittim. Uzun süre hastanede kalan Elsie de bu toplantıyla ilk kez kiliseye gelmiş oluyordu. Neler olduğunu biliyordu ama gene de bana sıkı sıkı sarıldı ve aptallık etmememi söyledi. "Bu iş bittikten sonra bir fincan kahve içmeye gel" diye karar verdi. "Ama ötekilere söyleme."

Neredeyse isterik bir toplantıydı, ne yapacaklarını bilemez haldeydiler. Mrs White hep yanlış notalara vurdu, Alice beni ona bakarken yakalayınca mesajını şaşırdı. Saat dokuz olup toplantı sona erince hepimiz şükran duyduk. Kimse bana çaylar ikram edilmeden önce niye gittiğimi sormadı, Elsie'nin ise yorgun olduğunu düşünmüş olmalılar, yoksa onu durdurmaya çalışırlardı, eminim. Elsie'nin evine gittiğimde, ilk kez birisi bana Miss Jewsbury'den söz etmiş oldu.

Elsie bana "Leeds'de oturuyor" dedi, "o özel okullardan birinde müzik dersi veriyor. Tek başına yaşamıyor." Kurnaz bir bakış attı. "Ona senden söz eden bendim."

Şaşırdım. Elsie'nin bildiğine inanmıyordum aslında. Farkına varmış olduğunu söyledi, öylesine.

"Ben buralarda olsam bütün bunlar olmazdı zaten. İkinizi de idare ederdim ama o kahrolası hastaneye gire çıka..."

Ayağa kalkıp ona sarıldım, eskisi gibi ateşin başında oturduk, pek konuşmadan. O meseleden konuşmadık, doğrudan yanlıştan ya da başka herhangi bir şeyden. Bana en çok ihtiyacım olan şeyi vererek göz-kulak oldu, bir dostla sıradan birliktelik dakikaları.

"Artık gitmem gerek, Elsie" dedim. Saat tiktak ederken üzgün üzgün ayağa kalktım.

"Eh, ihtiyacın olunca gene gel."

Ben sokakta ilerleyip epeyce uzaklaşana kadar kapıda durdu, sonra da ben el sallamak için dönünce içeri girip gözden kayboldu. Viyadük ve halı dükkânı, sonra da Fabrika Altı'na giden kestirme yol boyunca ağır ağır yürüdüm. Metelik etmez insanların gittiği Horoz ve Düdük adlı *pub*dan sendeleyerek çıkan Mrs Arkwright'a rastladım. Bana sırıtarak baktı, "Selam, velet", sonra da yuvarlanarak yoluna devam etti. Okulun ve Metodist Şapeli'nin yanından geçtim, sonra da birisinin kafasının kesildiği Black Abbey Sokağı'ndan. Bir an duvara yaslandım, taş ılıktı, pencereden ateşin çevresindeki bir aileyi görebiliyordum. Çay masasından kalkmışlardı, iskemleler, masa ve doğru sayıda fincan. Camın ardından ateşin titreşmesini izledim, sonra birisi perdeyi kapatmak için kalktı.

İçeri girmeden önce kendi ön kapımın önünde birkaç dakika oyalandım. Hâlâ ne yapacağımı bilemiyordum, seçeneklerin ya da çelişkilerin ne olduğundan da pek emin değildim; başkaları için bunlar açıktı, ama benim için değildi

ve anlaşılan kimsenin de açıklayacağı yoktu. Annem beni bekliyordu. Gecikmiştim ama ona Elsie'den söz etmedim, anlayacağına güvenmiyordum.

Günler bir tür uyuşukluk içinde yavaş yavaş geçti, ben kilise karantinasındaydım, onlar ise bir korku ve bekleme halindeydi. Pazar günü konseyden rahibe cevap geldi. Esas sorun, Aziz Paul'un öğretilerine karşı çıkarak kilisede kadın iktidarına izin verilmesiymiş anlaşılan. Bizim kilise kolumuz bu konuyu asla düşünmemişti, hep güçlü kadınlarımız olmuştu, her şeyi kadınlar örgütlemişti. Bazılarımız vaaz verebiliyorduk ve hayli basit bir şekilde, benim örneğimde, kilise bu sayede doluyordu. Önce bir patırtı koptu, sonra da tuhaf bir şey oldu. Annem kalkıp bunun doğru olduğuna inandığını söyledi: Kadınların kilise hizmeti için belirgin yerler vardı, Pazar Okulu bunlardan biriydi, Kızkardeşlik de bir başkası, ama mesaj erkeklere aitti. Bu âna kadar hayatımın hâlâ, şöyle ya da böyle bir anlamı vardı. Şimdi ise hiçbir şey ifade etmiyordu artık. Annem misyoner çalışmalarının bir kadın için önemi, benim besbelli bu yapıda bir kadın olduğum, buna karşılık ev cephesinde güçlü olabilmek için bana düşen işi geri çevirdiğim yolunda monoton bir sesle konuştu durdu. Sözlerine de, başka şekillerde erkek dünyasını benimseyerek Tanrı'nın yasasını hiçe saydığım ve bunu cinsel olarak da yapmaya çalıştığımı söyleyerek son verdi. Bu öylesine içten gelerek yapılmış bir konuşma değildi. O ve rahip zaten bunun üstünde durmuşlardı. Her şey onun vaizlik konusundaki zaafından doğmuştu. Rahip Spratt'a aylar önce söylediğinden şüphe yok. Çevreme baktım. İyi insanlar, basit insanlar, şimdi onlara ne olacaktı? Annemin kendime kabahat bulacağını umduğunu biliyordum, ama bulmuyordum. Şimdi kabahatin kimde olduğunu biliyordum. Ruhsal zina diye bir şey varsa eğer, annem bir orospuydu.

İşte böyle, vaiz kürsüsündeki başarım düşüş nedenim olmuştu. Şeytan bana en zayıf noktamdan saldırmıştı: Cinsiyetimin kısıtlamalarını anlayamayışım.

Geriden bir ses, "Bunlar zırva" dedi. "Şimdi, bu çocuğa yardım ediyor muyuz, etmiyor muyuz?" Elsie'ydi. Birisi onu oturtmaya çalıştı ama o mücadele etmeyi sürdürdü, öksürmeye başladı ve sonra da düştü.

"Elsie" Arkaya doğru koştum ama geriye çektiler.

"Sensiz de idare edebilir." Ben çaresiz durmuş titrerken, ötekiler çevresinde toplandı.

"Sıcak tutacak bir palto getirin, onu eve götürelim." Sonra da onu dışarı, verandaya bir çıkın gibi taşıdılar.

Bunlar olurken rahip yanıma geldi ve Efendimiz'e yeni itaatimin bir işareti olarak vaazları, İncil çalışma sınıflarını ve onun "etkileyici temas" dediği şeyin her biçimini bırakacağımı söyledi. Bunu kabul eder etmez daha güçlü bir şeytan çıkarma seansı ayarlayacaktı ve sonra da on beş günlüğüne annemle Morecambe konukevine tatile gidecektim.

Yorgunluğumu bahane ederek, "Sabah size söylerim" diye söz verdim.

Sir Parsifal artık pek çok gündür ormandaydı. Zırhının parıltısı gitmişti, atı yorulmuştu. Yediği son yemek, yaşlı bir kadının ona verdiği bir kâse ekmekle süttü. Diğer şövalyeler bu yoldan geçmişti, izlerini görebiliyordu, umutsuzluklarını, hatta birinin kemiklerini bile. Harap bir şapelden söz edildiğini duymuştu, ya da eski bir kilise, kimse emin değildi, sadece onun kullanılmadan ve kutsal halde, meraklı gözlerden uzakta olduğundan emindiler. Belki de orada bulacaktı. Bir önceki gece Sir Pervecal ona doğru hareket eden bir güneş ışınının üzerindeki Kutsal Kadeh'i rüyasında gör-

müştü. Ağlayarak uzanmıştı ama elleri dikenlerle doluydu ve uyanmıştı. Bu gece, acılaşmış ve örselenmiş, Arthur'un sarayını rüyasında görüyor, kendisinin el üstünde tutulduğu, gözdesi olduğu sarayı. Tazılarını ve şahinini görüyor rüyasında, ahırını ve sadık dostlarını. Dostları artık ölü. Ölü ya da ölüm halinde. Rüyasında başını elleri arasına alınış geniş taş bir basamakta oturan Arthur'u görüyor. Sir Parsifal efendisini elleriyle sarmak için dizüstü çöküyor, ama efendisi sarmaşıklarla kaplı bir ağaç. Yüzü yaşlarla pırıl pırıl, uyanıyor.

Ertesi sabah rahip geldiğinde kendimi daha iyi hissediyordum. Üçümüz birer fincan çay içtik; sanırım annem bir espri yaptı. Mesele hallolmuştu.

"Öyleyse tatil için sizin adınıza rezervasyon yapayım mı?" diye sordu rahip, ajandasını karıştırarak. "Sizi bekliyor ama, nezaket icabı."

"Elsie nasıl?" Bu mesele beni rahatsız ediyordu.

Rahip kaşlarını çattı ve dün gecenin onu farkına vardıklarından daha fazla üzdüğünü söyledi. Kontrol için yeniden hastaneye dönmüştü.

"İyileşecek mi?"

Annem bu kararın Efendimiz'e ait olduğuna işaret etti, bizim düşünecek başka şeylerimiz vardı. Rahip tatlı tatlı gülümsedi ve yeniden, ne vakit gitmek istediğimizi sordu.

"Ben gitmiyorum."

Bana o mücadeleden sonra dinlenmeye ihtiyacım olacağını söyledi. Annemin dinlenmeye ihtiyacı olduğunu.

"O gidebilir. Ben kiliseden ayrılıyorum, onun için geri kalanını unutun."

İkisinin de nutku tutuldu. Küçük kahverengi çakıltaşını

sıkı sıkı tuttum ve giderler diye umut ettim. Gitmediler. Akıl yürüttüler, yalvardılar, esip kükrediler, sonra mola verip yeniden geldiler. Hatta, denetim altında olsa bile, bana İncil sınıfımı bile yeniden önerdiler. Sonunda rahip başını salladı ve beni, İbranilerdeki, hakikatı anlatmanın imkânsız olduğu halklardan biri ilan etti. Bana son bir kez sordu:

"Nedamet getirecek misin?"

"Hayır." Ve gözlerini kaçırana kadar ona gözümü dikip baktım. Annemi salona götürdü, yarım saat kaldılar. Orada ne yaptılar bilmiyorum, ama önemi yoktu; annem beyaz gülleri kırmızıya boyamıştı, şimdi de zaten öyle yetişmiş olduklarını iddia ediyordu.

"Gitmen gerekecek" dedi. "Burada cin ifrit istemem."

Nereye gidebilirdim ki? Elsie'ye olmazdı, çok hastaydı, kilisede kimse de aslında bu rizikoya girmezdi. Katylere gidersem bu sefer onun için sorun çıkacaktı, ve çoğu akraba gibi benim akrabalarım da iğrençti.

Arkasından mutfağa giderek "Gidecek yerim yok" diye tartışma kapısı açtım.

Beni dışarı iterek cevabı yapıştırdı: "Şeytan kendinden olanlara göz-kulak olur."

Başa çıkamayacağımı biliyordum, onun için de denemedim. Duyguları daha sonra dışarı vuracaktım, emniyetli olunca. Şimdilik, sert ve beyaz olmam gerekiyordu. Don olan günlerde, kışın, yerler beyazdır, sonra güneş çıkar ve don erir...

"Öyleyse karar verildi." Cesaretten çok bir cesaret gösterisi ile rüzgâr misali annemin odasına girdim. "Perşembeye taşınıyorum."

"Nereye?" Şüphelenmişti.

"Sana söylemeyeceğim, nasıl gideceğine bakacağım."

"Paran yok."

"Hem hafta sonları, hem akşamları çalışırım."

Aslında korkudan ölüyordum ve olan bitenlere biraz ilgi duyan bir öğretmenle kalacaktım. Cumartesileri bir dondurma kamyonetinin şoförlüğünü yapıyordum; şimdi pazarları da çalışacak, kadına elimden geldiğince ödeme yapmaya çabalayacaktım. Kasvetli, ama orada kalmak kadar kasvetli değil. Köpeği istiyordum, ama vermeyeceğini biliyordum, ben de kitaplarımı ve çay kutusundaki öteberimi aldım, en tepede İncilim vardı. Beni kaygılandıran şey, bir meyva tezgâhında çalışmaktı. İspanyol Washington'ları, Sulu Yafalar, Olgun Seville'ler.

"Yapmam" diye teselli ettim kendimi. "İşkembeciye girerim, daha iyi."

Evdeki son sabahımda yatağımı özenle düzelttim, çöp kutusunu boşalttım, köpeği uzun bir yürüyüşe çıkarıp peşisıra yürüdüm. Bowling çimenliğindeki oğlanla birlikte koşup gitti. O sırada başıma neler geleceğini hayal bile edemiyordum, aldırmıyordum da. Mahşer Günü değildi, sadece başka bir sabahtı.

Ruth

Evvel zaman içinde, krallık düdüklü tencere gibi ayrı ayrı kompartmanlara bölünmüşken, insanlar seyahati şimdikinden çok daha ciddiye alıyorlardı. Aşikâr sorunlar vardı elbette: Yanına ne kadar yiyecek alırsın? Ne tür canavarlarla karşılaşırsın? Barış için yedek mavi tüniğini mi alsan, yoksa barış olmaması ihtimaliyle yedek kırmızı tüniğini mi? Ve çok-da-aşikâr-olmayan sorunlar, yani gözünü üstünüzden ayırmak istemeyen bir büyücüye ne yaparsınız gibi.

O günlerde büyü önemliydi ve bölge, her şeyden önce, kendinizi doğanın güçleri ve benzerlerinden korumak için çevrenize çizdiğiniz tebeşir dairesinin bir uzanımıydı sadece. Artık modası geçti, ki çok yazık, çünkü kendinizi tehdit altında hissettiğiniz vakit bir tebeşir dairesi içinde oturmak, gaz fırınında oturmaktan çok daha iyidir. İnsanlar size güler tabii, ama insanlar birçok şeye güler, bu yüzden de bunu kişisel olarak almaya gerek yok. Niye işe yarar? Yarar çünkü kişisel uzam ilkesi daima aynıdır, ister bir doğa gü-

cünü, ister birinin kötü ruh halini püskürtüyor olun. Çevrenizde bir güç alanıdır ve hayal gücümüz zayıf olduğu sürece, bizi uyaracak fiziksel bir şeye sahip olmak yararlıdır.

Büyücülerin eğitilmesi çok zor iştir. Büyücüler, onsuz idare edebilene kadar yıllarını bir tebeşir dairesinde durarak geçirmek zorundadırlar. Güçlerini parça parça dışarı çıkarırlar, önce kendi kalplerinin içinde, sonra bedenlerinin içinde, sonra hemen çevrelerindeki dairenin içinde. Kendi soluk alma uzamınızın efendisi olmadan önce dışınızı kontrol etmek imkânsızdır. Değiştirmek istediğiniz maddeyi anlayana kadar bir şeyi değiştirmek mümkün değildir. İnsanlar bedeni parçalar ve farklılaştırırlar tabii ama bunlar düşmüş güçlerdir ve bilmediğiniz bir şeyi değiştirmek, şerrin gerçek doğasıdır.

Winnet bir süredir garip bir kuşun onu izlediğinin farkındaydı, muazzam kanatları olan siyah bir şey; sonra kuş bütün bir öğleden sonra ortadan kayboldu. Büyücüyü o öğleden sonra gördü. Büyücü karşısında duruyordu, hızla akan bir derenin öbür yanında. Kız kılığını tanıdı ve eğer o şahıs suların gümbürtüsü üzerinden ona seslenmiş olmasaydı kaçıp giderdi.

"Adını biliyorum." Ve böylece durdu, korkmuştu. Bu doğruysa eğer, kapana kısılmış demekti. Ad vermek, güç demektir. Adem hayvanların hepsine ad vermişti ve hepsi o çağırınca geliyordu.

Cevaben "Sana inanmıyorum" diye bağırdı. Sonra büyücü gülümsedi ve onu dereyi geçmeye davet etti ki, kulağına fısıldayabilsin. Kız başını iki yana salladı; büyücünün bölgesi derenin öbür yanında olmalıydı; burada hiç değilse emniyetteydi.

O çamurun içinden doğru yolu tutunca adam "Bu ormandan bensiz asla çıkamazsın" diye uyardı. Winnet cevap verme zahmetine katlanmadı. Bir gece daha oldu, bu sefer ağaçların arasından şiddetle esen ve onun barınağını yıkan

yağmuru da beraberinde getirdi. Sonra bir su karıncaları ordusunun saldırısına uğradı, onu daha da karanlığa, ormanın daha derinliklerine sürdüler. Şafakta tükenmişti. Taştan yiyecek kavanozu ve kuru giysileri kaybolmuştu, nehrin dönemecinde de neredeyse hiç yol almamış olduğunu fark etti. Nehrin öbür yanında, şefkatle gülümseyen büyücüyü gördü.

"Sana demiştim."

Bu Winnet'in duymak istediği şey değildi. Hasırotları arasında oturup somurttu.

Diğer yandan büyücü ateş yaktı ve bir tencere çıkardı. Winnet havayı kokladı, bacaklarını daha da bitiştirdi. Hava güvercin kokuyordu.

Onun yüzünü gözleyerek, "Ben vejetaryenim" diye bağırdı.

"Ah, ben de" dedi adam, memnun bir tonla. "Aduki fasulyeleri ile hamurişi yapıyorum, bol bol var."

Winnet dehşete kapılmıştı. Nasıl bilebilirdi ki? Büyükannesinin anıları ona doğru akarak geldi; meşhur aduki fasulyesi yahnisi; erkekler ava gidince ateşin çevresinde o şarkı söylemeler. Burnunu ceketine gömdü ve nefes almamaya çalıştı.

Büyücü "Seninkinde kişniş ister misin?" diye seslendi yeniden. "Tazedir."

"Evet" diye bağırdı Winnet, sesi kısık ve kafası karışık, "Ama yemiyorum çünkü beni zehirleyeceksin."

"Yavrum!" Büyücü sahiden şok geçirmiş gibi görünüyordu.

"Sana güvenebileceğimi nereden bileyim?" (Winnet'in karnı guruldamaya başlamıştı.)

"Çünkü adını bilmiyorum. Bilseydim, seni çoktan buraya kaçırmıştım. Tek başına yemek yemek öyle moral bozucu ki, değil mi?"

Winnet birkaç dakika düşündü taşındı, sonra büyücü ile bir anlaşma yaptı. Onun masasını paylaşacaktı, sonra adam ona ne istediğini söyleyecekti, karar vermek için bir yarış-

ma yapacaklardı. Bir akit olarak büyücü ona, suyu geçerken içine girebilsin diye minicik bir aralığı olan bir tebeşir dairesi çizdi. Sonra tebeşiri diğer tarafa, ona attı. Pürüzlü kahverengi bir çakıltaşıydı, kız onu sıkı sıkı tutarak basamak taşlarının üstünden yalpalayarak karşıya geçti, dairenin içine atladı ve arkasından kapattı.

Büyücü ona uzerinden dumanlar tutan bir kâse verirken "Fransız ekmeği mi, buğday mı?" diye sordu.

On beş dakika dostça bir sessizlik içinde çiğnediler, sonra büyücü içini çekti, bir ekmek parçası daha kopardı ve kalan suya bandı. "Korkarım puding yok. Krema yapayım diyordum ama buralarda süt bulmak zor. Gene de kahvem var ve sana ne istediğimi söyleyeceğim."

Winnet'in ekmeği boğazına takıldı. Boğulacak gibi öksürmeye koyuldu, büyücünün sırtına vurmasına izin vermek zorunda kaldı. Belki de onu parça parça kesmek istiyordu, ya da bir hayvana dönüştürmek, belki de onu kendisiyle evlenmeye zorlayacaktı. Kahvesini aldığında, dehşetten kaskatı kesilmişti.

Büyücü, "İstediğim" diye başladı söze, "benim çırağım olman. Sihir sanatları ölüyor; sayımız ne kadar çok olursa, o kadar iyi. Yeteneklerin var, biliyorum, mesajı henüz doğru dürüst bir tebeşir dairesi çizmeyi bile bilmedikleri yerlere götürebilirsin. Sana her şeyi öğreteceğim, ama seni zorlayamam ve önce bana adını söylemelisin." Arkasına yaslandı ve Winnet'e baktı. "Ha, bir de küçük bir şey var; eğer bana adını söylemezsen, asla o daireden çıkamazsın, çünkü seni serbest bırakamam, senin de bunu yapacak gücün yok."

Winnet'in hiddetten nutku tutuldu. "Kandırdın beni."

"Eh, benim işim bu, biliyorsun."

Winnet birkaç dakika sonra "Tamam" dedi. "İşte bir anlaşma. Eğer adımı tahmin edersen, senin olurum. Edemezsen, buradan nasıl çıkacağımı göster ve beni rahat bırak."

Büyücü başını yavaş yavaş evet anlamına salladı, Winnet bu arada mücadeleyi karara bağlamak için ne gibi gaddarca oyunlar oynamaları gerektiğini merak ediyordu. Birden büyücü başını kaldırdı.

"Adam Asmaca oynayalım."

Bir parça kâğıtla bir dolmakalem çıkardı. "X" diye başladı.

Winnet küçümseyerek "Hayır" diye cevap verdi. "Bana bir."

Büyücü "Bana bir ipucu vermelisin" dedi. "Nereden baksan, sihir sanatından farklı bir şey bu."

Kız istemeye istemeye "Tamam" diye kabul etti. İşte bir manzume.

"Kimine göre adım bir kuş gibidir sanki
Kimi içinse bir kap, koysun diye çökeleği."

"Benden alacağın da bu kadar."

Büyücü bir süre başının üstünde durdu, manzumeyi üstüste okudu da okudu.

"P" dedi sonunda.

"Bana iki" diye şakıdı Winnet.

Sonra büyücü bağırarak yerinden fırladı. "Adın Gannet Barrel."

"Yanlış" diye cevabı yapıştırdı Winnet "Ve bunun için iki puan alıyorum. Bir tane daha, sonra ilmeği çizerim."

Gece inmek üzereyken Winnet ikisine de birer fincan daha kahve koyuyordu ki, büyücü kıkırdadı. "Buldum."

"Ah, sahi mi?" diye sordu Winnet. "Belki de iki kere daha deneyince özgür kalırım."

"Adın Winnet Stonejar." Ve tebeşir dairesi yok oldu.

"Eh n'apalım" diye düşündü Winnet, ateşi eşeleyip söndürerek. "Hiç değilse iyi yemek yapıyor."

Bir an sonra üç kuzgunun eski bir bayrak direğinden gagalarını uzatmış baktıkları bir şatoda duruyorlardı.

Büyücü "Shadrach, Meshach ve Abednego" diye tanıştır-

dı. "Hangisinin hangisi olduğunu anlarsın zamanla. Şimdi seni kucağımda kapı eşiğinden geçirmem gerekiyor, yoksa uyuyakalırsın. Bu da güvenliğin bir parçası." Ve Winnet'i kucağına aldı, onu bir ucunda koca bir ocağın alev alev yandığı parlak renkli bir odaya getirdi.

Şöminenin iki ucuna tünerlerken ona "Yüksek tavanları sever misin?" diye sordu. "Bu eski binalarda hep aynıdır, ama alışırsın."

Winnet, muhabbet olsun diye "Ne zamandır büyücüsün?" diye sordu.

Büyücü, zarif bir edayla, "Ah, bilemem ki" dedi. "Anlıyorsun ya, ben aynı zamanda gelecekte de olanım, benim için hepsi aynı."

Winnet "Ama olamazsın" diye karşı çıktı, "Zamandan bu şekilde söz etmek mümkün değildir."

"Senin için mümkün olmayabilir ama, yavrum, biz çok farklıyız."

Hiç değilse bu doğruydu, Winnet de dikkatini onun yerine oda üzerinde topladı.

Çok az mobilya ama sayısız dolap vardı. Sağda, pencerenin yanında, kabartmalarla süslenmiş muazzam bir kulak hunisi asılıydı.

"Bununla ne yapıyorsun?"

"Eh, hep şimdi olduğum yaşta olmam, ve daha yaşlıysam eğer, biraz sağırlaşabiliyorum. İşte o, divanda yatarken gece bülbülleri dinleyebileyim diye."

Winnet'in gördüğü kadarıyla ortada divan filan yoktu. "Ne divanı?"

"İşte o" dedi büyücü, şaşkın. Kız tekrar baktı ve divan oradaydı. Bu Winnet'in şatodaki macerasının başlangıcıydı, ama orada kaldıkça garip bir şey oldu. Oraya nasıl geldiğini unuttu, daha önce ne yaptığını da. Başından beri şatoda olduğuna ve büyücünün kızı olduğuna inanıyordu. Büyücü

ona öyle demişti. Annesi yokmuş ama güçlü bir ruh tarafından, onunla ilgilensin diye büyücüye özel olarak emanet edilmiş. Winnet bunun doğru olduğunu hissediyordu ve üstelik başka nerede yaşamak isteyebilirdi ki?

Büyücü, tepelerin altında öbekler halinde yaşayan köylülere iyi davranırdı. Onlara müzik ve matematik öğretmişti, hasatlarına da sağlam bir büyü yapmıştı ki kimse kışın aç kalmasın. Ve elbette onlardan mutlak bağlılık bekliyordu ama onlar da buna çoktan razıydılar. Winnet köylülere kendisi de ders vermeyi öğrendi ve bir gün oralara bir yabancı gelene kadar işler yolunda gitti. Yabancı delikanlı çiftliklerden birinde oturmaya başladı, çok geçmeden de Winnet'le ahbap oldu. Kız büyük şölen gününde onu şatoya davet etti.

Büyük şölen köy için bir geçmişi hatırlama ve kutlama vesilesiydi. Her ev büyücüye bir hediye sunardı, büyücü de onlara hediyeyle karşılık verirdi, en uygun düşeceğini düşündüğü kişilere.

Winnet şölen sabahı "Yabancıya da hediye verecek misin?" diye zorladı babasını.

"Ne yabancısı?"

"Bu işte" diye işaret etti Winnet, onu bir anda görünür hale getirerek. Oğlan şok geçirdi. Bir saniye önce bir ağaca dayanmış dalgın dalgın yukarı, şatoya bakıyordu. Şimdiyse üç kuzgunun yanında tavanları, tavanla gökyüzü birbirine girecek kadar yüksek olan bir holde duruyordu. Büyücü ikisine birden döndü ve ellerini çırptı. "Olacağın önüne geçilmez, sen zaten onun hediyesini kararlaştırmışsın." Sonra giysilerini toplayarak, Winnet'in babası gitti.

"Korkuyorum" dedi oğlan.

"Gerek yok" dedi Winnet, onu öperek.

Günbatımında hol insanlar ve hayvanlarla dolmuştu. Bazı hayvanlar kendi çiftliği için büyücüye hediyeydi, ötekiler öylesine dolaşırken içeri girmişti. Geceyarısı, şarap insanla-

ra o an haricinde her şeyi unutturmuştu ve büyücü artık âdet haline gelen konuşmasını yapıyordu. Bir sonraki yıl gene iyi bir hasat ve dostlarına sağlık vaat etti. O yıl köyden ayrılan delikanlılara bir kalkan ya da bir bıçak ya da yay verdi. Kendi hayatlarını kazanmaya kararlı genç kadınlara da bir şahin, ya da köpek ya da yüzük. "Hepsi hepinizi ihtiyacınıza göre korusun." Çünkü büyücü seyyahlık ne demek, bilirdi. Sonunda, yüzü ağırlaşarak, o diyara musallat olmuş müthiş bir bitki hastalığından söz etti. "Hastalık birinizin içinde" diye uyardı onları, hayretle dalgalanmalarını gözleyerek. "O kişi aranızdan atılmalı." Sonra büyücü elini oğlanın boynuna koydu.

"Bu oğlan kızımı kirletti."

"Hayır" diye haykırdı Winnet, hayretle yerinden fırlayarak. "O benim dostum."

Ama kimse onu dinlemedi. Oğlanı bağlayıp şatonun en derin bölümündeki en karanlık odaya attılar, eğer Winnet kendi marifetleriyle serbest bırakmasa, ebediyen orada yatabilirdi. Meşalesinin karşısında durmuş gözlerini kırpıştıran oğlana "Şimdi ona git" dedi, "Ve beni inkâr et. Canın neyi isterse onun kabahatini bana bul, bana sahip çıkamazsın, çünkü ona karşı çıkamazsın." Oğlan bembeyaz oldu ve ağladı ama Winnet onu merdivenlerden yukarı itti ve sabahleyin de dediklerini yaptığını duydu.

"Kızım, adıma leke sürdün" dedi büyücü, "Ve artık sana ihtiyacım yok. Burayı terk etmelisin."

Winnet masum biri olarak bağışlanmayı isteyemezdi ama kalma isteğini dile getirdi.

"Kalırsan, köyde kalıp keçilere bakarsın. Karar vermeyi sana bırakıyorum." Adam gitmişti. Winnet tam gözyaşlarına boğulacaktı ki omuzunda hafif bir gagalama hissetti. Abednego'ydu, sevdiği kuzgun. Zıplayıp kulağının yanına çıktı.

"Gücünü kaybetmeyeceksin, biliyorsun değil mi, sadece farklı biçimde kullanacaksın, hepsi bu."

"Nerden biliyorsun?" diye burnunu çekti Winnet.

"Büyücüler hediyelerini geriye alamaz, asla, kitapta böyle yazıyor."

"Peki, ya kalırsam?"

"Kederle mahvolduğunu göreceksin. Bildiğin her şey hem çevrende olacak, hem de aynı zamanda senden uzak. Şimdi yeni bir yer bulman daha iyi."

Kuzgun sabırla omuzunda kendini dengelerken, Winnet bu konuda düşündü.

"Benimle gelir misin?"

"Gelemem, buraya bağlanmışım ben, ama bunu al." Kuzgun uçtu ve Winnet'in gördüğü kadarıyla bayraklar üzerine kusmaya başladı. Sonra tüylerini yeniden düzene koydu ve onun eline pürüzlü kahverengi bir çakıltaşı düşürdü.

"Teşekkür ederim" dedi Winnet. "Bu ne?"

"Kalbim."

"Ama taştan."

"Biliyorum" dedi kuzgun üzgün üzgün. "Anlıyorsun ya ben, ah çok önce, kalmayı seçtim ve kalbim üzüntüyle kalınlaştı ve sonunda da böyle kaldı işte. Sana hatırlatır."

Winnet bir an şöminenin ucunda sessizce oturdu. Dili tutulan kuzgun onu, babasının fare kılığında içeri süzüldüğü ve düğmelerinden birinin etrafına görünmez bir iplik bağlamakta olduğu konusunda uyaramadı. Winnet ayağa kalkarken fare de sıvışıp gitti. Kız fark etmedi, sabah geldiğinde de ormanın ucuna ulaşıp nehri geçmişti.

Yeniden cenaze levazımatçısında çalışmaya başlamıştım, ya da kadın ve dostu Joe'nun tercih ettiği ismiyle, cenaze salo-

nu. İyi para veriyorlardu ve eğer daha fazlasına ihtiyacım olursa her zaman fazladan araba yıkayabilirdim. Bazen dondurma kamyonetini arkaya park etmek, ön tarafta birini hazırlamak, sonra da yeniden dondurma turlarıma devam etmek zorunda kalabiliyordum. Joe, hava ısınırsa mevtaları benim dondurucuma bırakacağını söyleyerek şakalaşırdı.

"Bir lokmacık ahududu tadını fark etmezler, değil mi ya?"

Kadın hâlâ çelenk yapıyordu ve Cennetin Çayırları (kuruluşlarına bu adı vermişlerdi) kentin hemen dışındaki lüks huzureviyle anlaştığından beri çok daha mutluydu.

Yeni tasarımlarını göstererek, "Para sahiden de fark ediyor, bak" dedi. "Oradakiler doğru dürüst hatırlanmaktan hoşlanıyor. O kahrolası haçlara rağbet etmiyorlar."

Joe'nun da işleri iyiydi. İki yeni araç almıştı ve sundurmayı bir soğuk hava deposuna dönüştürmekteydi.

"Buraya sıra sıra mevta dizmek istemiyorum" dedi, elinin geniş bir hareketiyle istirahat şapelini göstererek. "Yani insanlar buraya son kez saygı duymak için geliyor; cenazelerinin yanında yaşlı bir hıyarın yatmasını istemezler, değil mi? Birazcık mahremiyet peşinde olmaları doğal."

Kadın "Evet, öyle, öyle" diye aynı fikirde olduğunu belirtti. "Onların sebilhane bardağı gibi sıralanmasını istemezler, değil mi?" Görebildiğim kadarıyla Joe ve kadın birbirlerine verdikleri cevapları mutlaka bir soru ile bitirirlerdi. Joe sapları takar, kadın da tel ve çiçeği zorlayıp birbirinden ayırt edilemez bir bütün haline getirirken saatlerce sürdürürlerdi bunu. İşlerine hayrandılar.

"Güzel, değil mi?" derdi Joe, "Bu pirinç?"

Kadın, "Cennet'in Kapıları gibi, değil mi?" diye cevap verirdi.

Benden de onların arasında oturup bilgece başımı sallayarak onaylamam ve fincanlara çay koymam beklenirdi. Aldırmıyordum, dondurma kamyonetindeki çocuklardan uzakta

olmak hoştu. Küçük Ayıcığın Pikniği'ni çalan bir çanım vardı, bu yüzden de portakallı çubuk ve kornet istiyoruz avazesiyle ne vakit geleceklerini bilirlerdi. Çanın önemli yanı onu kurmaktı, yoksa melodiyi öylesine yavaş bir şekilde inildeyerek çalardı ki Joe bir keresinde onu kendi araçları için satın almayı teklif etmişti. Öte yandan eğer fazla kurarsanız, süvari alayı tepeden aşağı son hızla geldiğinde çaldıkları kovboy filmi müziğini andırırdı. İyi ayarlayamadıysam eğer insanlar "Kahrolasıca Trickett's" derlerdi, "Defol git." Gelgeç gönüllüydüler. Yolun öbür yanına, Birtwistle'a, bir atın çektiği son dondurma arabasına giderlerdi bir koşu. Birtwistle en azından seksen yaşındaydı, atının da beli bükülmüştü. İnsanlar karıştırma kovasına ne konduğunu kimse bilmez derlerdi ve kimse de asla sormazdı. Tadı iyiydi ama. Öyle hayalgücü gerektiren şeyler yapmazdı, sadece çilek şurubuyla kaplı kornet ve kâğıt helvası. Şuruba kan derdi. Ben küçükken hep ondan alışveriş ederdik, çünkü bir ikramiyesi vardı. Biz onun evine dönerken izlediği güzergâhtaydık ve insanlar gün boyu ata şunu bunu yedirmiş olurlardı, bu yüzden de at dumanlar savurarak tepeyi tırmandığı sırada kıçından da bok akıyor olurdu. Annem düdüğü duyar ve bir elime on şilinlik bir banknot, diğerine de bir kürek tutuşturarak beni iki kâğıt helvası, bir kornet ve kaldırımdan ne kazıyabilirsem onu almaya yollardı. Ben dondurmaları aldıktan sonra at ayağını yere vurup burnundan solur ve çoğu kez fazladan bir parça da benim için düşürürdü.

Ben elimdekileri dökmemeye çalışarak holde sendelerken annem, gözlerinin içi gülerek "Harika" derdi. "Git de şunları kıvırcık salatalarımın dibine koy." Sonra da kâğıt helvalarıyla hayatımızdan memnun, otururduk.

Birtwistle'ın bir romantik yanı vardı ki Trickett's buna hiç sahip olmamıştı. Cennetin Çayırları birisi için cenaze yemeği düzenlediğinde, tatlıyı hep Birtwistle'dan alırlardı.

Kadın, "Kalite, değil mi?" derdi.

Cenaze yemekleri çok iyiydi. Daima en iyisi. Huzurevi anlaşmasından beri bir de ön soğuk eklemişlerdi, çoğu kez Loyy'nin Deniz ürünleri'nden karides kokteyli. Ana yemek için hindi rulosu, sığır dilimi ya da sıcak kiş arasından bir tercihte bulunabilirdiniz. Kiş önce biraz cüretkâr bulunmuştu ama sonradan çok popüler oldu.

Menünün baskısı için gittiğimde kadın bana, "İnsanın biraz da fanteziye ihtiyacı var, değil mi ya?" dedi.

Cumartesi günü, dondurma kamyonetini Lower Fold çevresinde sürerken, en uçtaki terasın dışında toplanmış bir kalabalık gördüm. En uçtaki teras, Elsie'nin eviydi. Doğrudan arabayla oraya gitmeye çalıştım ama birisi bir lolipop istedi, sonra birisi de kâğıt helvası, ellerim titriyordu ve dondurma kaşığını kullanamadım.

Şişman bir kadın "Biraz çapaçulsun, ha" diye şikâyet etti.

"Bedava bir frigo al" dedim, ona atarak, ve sonra o elleri kalçalarında, frigosu önlük cebinden dışarı çıkmış, gözlerini bana dikmiş dururken motoru kükrettim ve arnavut kaldırımlı yoldan hoplaya zıplaya indim. Kimse beni fark etmedi, kamyoneti park ederken, ya da çıkarken ya da ite kaka Elsie'nin kapısına varırken. Salonda Mrs White, rahip ve annem vardı. Elsie yoktu.

"Neler oluyor?" diye sordum.

Bana bir göz attılar ama alçak sesle tartışmayı sürdürdüler. "Cenaze merasimi" kelimelerini duydum. Sonra annemi ceketinin kolundan yakaladım.

"Bana neler olduğunu söyler misin?"

Ceketinin kolunu eliyle silkeledi. "Elsie öldü."

Rahip yanıma geldi. "Eve git lütfen, Jeannette." Çok ya-

vaş sesle konuşuyordu.

"Ev nerede dersiniz?" diye yapıştırdım cevabı. Irkilmedi bile, sadece beni kolumdan tutup hole götürdü. "Seninle pek konuştuk sayılmaz, değil mi?"

Cevap vermedim, sadece ağlamak istemeyerek yere baktım.

"Bana güvenmeliydin." Sesi yumuşaktı.

"Neden korkuyorsun?" Birden bilmek istemiştim.

Gülümsedi. "Cehennemden korkuyorum, ebedi lanetten."

"Öyleyse benim korkunç neyim var?"

Sonra kendini kaybetti, ancak yumuşak sesli bir adamın yapabileceği gibi. "Mazur görülemeyecek ahlâksız bir teklifte bulundun."

"Bunun için iki kişi gerek, malûm." Ona hatırlatmanın adil olacağını düşünmüştüm.

"Kafasını karıştırdın, onun üzerindeki gücünü kullandın, bunu yapan o değildi, sendin."

"Beni seviyordu." Bunu söyler söylemez becerebilse beni öldüreceğini hissettim.

"Seni sevmiyordu."

"Böyle mi dedi?"

"Bana kendisi söyledi."

Duvara dayandım, iki elimin ayası yassılmış, soluk verdim. Hainliğin farklı türleri vardır, ama ihanet nerede karşınıza çıkarsa çıksın, ihanettir. Hayır, beni öldürmezdi, yumuşak sesli adamlar öldürmez, akıllıdırlar. Onların şiddet türü, hiçbir görünür işaret bırakmaz. Kapıya kadar beni götürdü ve dondurma kamyonetime doğru giderken sendeledim. "İşte geldi." Bir feryat duydum ve insanların Elsie'nin evinin çevresinde, camın dışında bir kuyruk oluşturmakta olduklarını gördüm. İlki çantasını çıkardı.

"İki kâğıt helvası, canım. O içerdekini tanıyor muydun? Ben sadece karşılaşırdım." Arkadaşına döndü. "Sadece karşılaşırdık, değil mi?" Onlara kâğıt helvalarını verdim.

Daha sonra gelen kadınların hepsi bir aradaydı ve dedikodu yapıyorlardı.

"Hiç acı çekmemiş, gece gidivermiş, iki ahudu ile bir vanilya lütfen canım, Betty henüz karar vermedi ama en iyisi bu, yaşlıydı biliyorsun, artık kendine bakmaktan acizdi."

"Başka bir şey istiyor musunuz?" diye sordum.

"Evet." Betty sesini yükseltti, "bana bir *ninety-nine*, parayı ben vermiyorum." Ve kahkahayı patlattılar. Parayı veren kadın, "Çabuk olun" dedi. "Evde çocuklarım bekliyor."

Sonunda hepsi gitmişti ama, yapışkan kaşıklarımı bulutlu temizleme kavanozuna tıkıştırırken, Mrs White'ın yolu geçip bana doğru geldiğini gördüm. Bir mendilin içine doğru burnunu çekiyordu.

Camdan içeri "Ölülerin sırtından para kazanmak" diye ağlama sesleri çıkardı. "Rahip inanamadı."

"Kutsal değil, değil mi?" dedim.

"Hayır, değil, ama bedelini ödeyeceksin ve bu bedel de bir kornetten fazla olacak."

Gider diye umut ederek "Sanırım" dedim, ama o pencerenin pervazına yaslandı kaldı, öyle çok hıçkırıyordu ki onu bir bulaşık beziyle silmem gerekti.

Muhabbet olsun diye, "Cenaze ne vakit?" dedim.

"Sen gelemezsin, kutsal olanlar için."

"Gelmek istemiyorum, ah, git başımdan." Direksiyonun önüne oturdum ve Mrs White bana doğru birşeyler mırıldandı, sonra da yoldan gerisingeri eve koştu.

Sonra her zamanki gibi, hiç düşünmeden Woodnook Baptist Kilisesi'nin önünden geçtim, sonra da uzun yokuştan yukarı dondurma imalathanesinin olduğu tepeye çıktım. Onlara "Bir-iki gün tatile ihtiyacım var" dedim. "Bir daha olmayacak." Hoşlarına gitmedi, okul tatili faal bir dönemdir, ama sıkı çalışıyordum, iyi para getiriyordum, onun için izin verdiler.

Winnet nehri geçince kendini ormanın aynı görünen fakat farklı kokan bir bölümünde buldu. Nereye gittiği hakkında en ufak bir fikri olmadığı için her yerin aynı olduğunu düşündü ve en aşikâr patikadan yürümeye koyuldu. Sonra yiyeceği ve yedek giysileri bitti, sonra ev hasreti çekmeye başladı ve yürüyecek hali olmadan günlerce yattı. Ormanda seyahat eden bir kadın onun hareketsiz bedenini buldu ve şifalı otlarla ona yeniden can verdi. Bu kadın büyü sanatlarını bilmiyordu ama farklı türlerde kederi ve bunların etkilerini anlıyordu. Winnet onunla birlikte onun köyüne gitti, insanlar onu hoş karşıladı, hayatını kazansın diye bir iş verdiler. Winnet'in babasını duymuşlardı, onun deli ve tehlikeli olduğuna inanıyorlardı, Winnet de kendi güçlerinden hiç söz etmedi, onları hiç kullanmadı da. Kadın Winnet'e kendi dilini öğretmeye çalıştı ve Winnet kelimeleri öğrendi ama dili öğrenmedi. Bazı yapılar kafasını karıştırıyordu, bir tartışmada daima aleyhine kullanılabiliyorlardı, çünkü karşılık vermek için onlardan yararlanamıyordu. Ama çoğu kez böyle bir şeye gerek olmazdı. Köylüler basit ve iyi kalpli insanlardı, dünyayı sorgulamazlardı. Winnet'in pek fazla konuşmasını da beklemezlerdi. Winnet konuşmak istiyordu. Okulunu ve müritlerini çok uzaklarda bırakmıştı, dünyanın tabiatı, neden orada olduğu, hepimizin dünya üzerinde ne yaptığı hakkında konuşmak istiyordu. Öte yandan da eski dünyasının hatalı pek çok yanı olduğunu biliyordu. Hakkında iyi de kötü de konuşsa onu deli sanacaklardı ve o zaman kimsesi olmayacaktı. Onlardan biriymiş gibi davranmak zorunda kaldı, bir hata yaptığında gülümsüyor ve yabancı olduğunu hatırlıyorlardı. Winnet çok uzaklarda binaları göklere kadar uzanan güzel bir şehir olduğunu duy-

muştu. Antik bir şehirdi, kaplanlar tarafından korunurdu. Köyünden hiç kimse oraya gitmemişti, ama hepsi biliyordu ve çoğu da huşu içinde ondan söz ediyorlardı. Şehirde yaşayanlar ne çiftçilik yapıyor ne de çalışıyordu, dünya hakkında düşünüyorlardı. Winnet çoğu geceyi, böyle bir yerin aslında nasıl olacağını hayal etmeye çalışarak uyanık geçirdi. Oraya bir gidebilse emniyette olacağından emindi. Köylülere planından söz edince güldüler ve ona başka şeyler düşünmesini söylediler ama Winnet başka hiçbir şey düşünemiyordu ve kafasını bunu gerçekleştirmeye taktı.

Kasabada ertesi sabah Joe'yu gördüm. El salladı ve hızla bana doğru geldi.

"Salonda seninkilerden biri var. Git de bir bak." Elsie'den söz ettiğini biliyordum. Bu son şansımdı. Kiliseden kimse benim Cennetin Çayırları'ndakilere yardım ettiğimi hatırlamazdı. Bu arada yazacak bir mektubum vardı, onun için kasabanın öbür ucuna yürümek için akşamı bekledim, zaten o gece kilisede dua toplantısı da olurdu, yani birisine rastlamam pek mümkün görünmüyordu.

"Ah, sensin, öyle mi?" Kadın ben gelince başını kaldırıp baktı. "Joe orada mı?"

"Evet, benim, ve hayır, Joe oreda değil, bahçede yok mu?"

"Ah, evet, cenaze yemeği için sebzeleri kazıp çıkarıyor. Unuttum." Kadın bir haça eğrelti otuyla sümbül örüyordu. "Bak onlara ne yapıyorum, bir lanet olası haç daha." Öfkeye kapılıp bir vuruşta onu yere çaktı. "Hadi, çay içelim." Küçük mutfağa giderken yolumun üstünde olan Elsie'nin tabutu önünden geçtim ama içine bakmadım, onlar eve gidene kadar beklemek istiyordum. Gene de bir huzur duygusu vardı.

"Onlara Bourbon ver" diye bağırdı kadın.

Yarım saat kadar güneşte oturup sıcaklığın ve çayın keyfini çıkardık.

Kadın Bourbon'unu ısırarak "Fransa'dan çıkan en iyi şey" dedi.

"Ya kiş?" diye hatırlattım ona.

"Doğru, bu da doğru", başını salladı. "Yemekten anlıyorlar, değil mi? Ve bana kütüphanedeki bir kitapta gördüğü birtakım yemek tariflerinden söz etmeye koyuldu ve Manş Denizi'ni geçip Dieppe'e gidişinden. Gene gitmezdi, hayır, çok uzaktı, ama Eyfel Kulesi'ni görmek isterdi. Akrobatlar tarafından yapıldığını duymuştu, son en yüksek kirişleri de eğitimli bir maymunlar trupu yerine koymuştu. Kendi büyükannesi bunun bir resmini görmüştü, bir de Büyük Sergide küçük ölçekte bir modelini. Onda büyükannesinin Eyfel'in bir resmini görürkenki resmi vardı. Seyahat etmek ister miydim? Hayır, istemezdim, eh bunu anlayabilirdi, evde yapacak bu kadar iş olunca. Sonra da bunun reenkarnasyonunuza bağlı olduğunu düşündüğünü söyledi. Böyle düşündüğünü kimseye söylemeyecektim. Bana emanet edilmiş bir sırdı. Çoğu kez neden bazı şeyleri yapmak istediğini, bazılarını da hiç yapmak istemediğini merak ettiğini söyledi. Eh, bazı şeylerde besbelliydi ama, diğerlerinde hiçbir neden olmuyordu. Bunu çözmek için uzun süre geçirmişti, sonra da geçmiş bir hayatta yaptığınızı yeniden yapmanıza gerek olmadığını düşünmüştü; gelecekte yapacağınız için de şimdi hazır olmuyordunuz.

"Yapı taşı gibi, ha?"

Ona göre, bu benim neden seyahat etmek istemediğimi açıklıyordu. Tam o sırada Joe arabayla geldi ve kadın da taze çay yapmaya gitti. Joe arabanın arkasını açtı.

"Kapları getirdim, pancar, domates ve kıvırcık salata, biraz da o kabuklu bezelyelerden. Bence yetmeli. Daha sonra da hindi ruloyla vanilyalı dondurma yiyecekler."

"Ne vakit?"

"Yarın on ikide. Ama en iyisi önce arabayı süpürelim. Gideceği yerde zaten yeterince toprak var, değil mi?"

Kadın çayla çıkageldi. Canı sıkılmıştı çünkü Joe o gece Gary Cooper'ı görmek için onu sinemaya götürme sözü vermişti. Şimdi ise arabayı yıkamaktan bahsediyordu. Onun çayını fincanın tabağına döktü ve Bourbon paketini eğrelti otunun altına sakladı. Kendini kötü hissetmesini istemiyordum, bu yüzden de arabayı temizleyip cilalamayı önerdim.

"Garaja da koyabilir misin?" diye sordu Joe, şüpheyle.

"Elbette koyar" diye cevabı yapıştırdı kadın, "O lanet olası dondurma kamyonetini yeterince sürüyor."

Jim başını salladı ve saatine baktı.

"Peki öyleyse, hadi banyo için seni eve götürelim." Kadın kaskını almak için ayağa kalktı -Joe kask takmıyordu- sonra da küçük motosiklete binip yoldan aşağı doğru kıvrılarak gittiler. Biraz bekledim, sonra yavaşça kova ile güderiyi buldum, arabayı temizledim. Elsie için en iyisi olsun istiyordum. Garaja çektiğimde hava kararmıştı. Ellerimi yıkadım ve salona girdim; birkaç ışık yanıyordu, Elsie'yi görmek için yeterli. Yabanlık Pazar elbiseleriyle yatırılmıştı, ilahi kitabı yanında duruyordu. Elsie'nin işaretleriyle doluydu, hangi perdeden çalacağını söyleyen işaretler. Akordiyonuna ne yaptılar acaba diye merak ettim. Tabutlara bakmak için bir tabure vardı, ayakta durmak zorunda kalınmayacak yükseklikte. Joe böyle şeyler konusunda hep hassastı, isterseniz gece boyu kalmanıza da izin verirdi ama bu olağan bir uygulama değildi.

Elsie'ye uzun bir süre neler hissettiğimi ve yazdığım mektubu anlattım. Eve gitmeden önce şafak sökmüştü.

Aşağıda telefon çalıyordu. Ben uykuda kalmak istiyordum ama telefon çalmayı sürdürüyordu. Joe'ydu. Paniğe

kapılmıştı. Gelip de yemeği halleder, pişirir ve servis yapar mıydım? Onun aracı kullanması ve tabutla ilgilenmesi gerekiyordu. Gary Cooper filminden eve dönerken kadın motosikletten düşmüştü. Hiçbir yeri kırılmamıştı ama birkaç gün yatakta kalması gerekiyordu. Ancak çelengi bitirebilmişti. Joe'ya ben cenazede görünürsem neler olacağını anlatmaya çalıştım.

"Mesele yok" dedi, "Onların işini özlemem, bir daha sefere kasvetli Alf'e gidebilirler." Alf, fiks fiyatlar ve fiks gömülerle çok farklı türde bir işletme çalıştırıyordu.

"Lanet olası bir Çin paket servisi gibi" diye alay etti Joe.

Ben de kabul ettim, değişmek için biraz giysi aldım ve yirmi kişilik hindili rulo pişirmeye gittim.

Kortej yola çıkana kadar gözden uzak kaldım sonra masayı kurmaya koştum. Karides kokteyllerini yerlerine koyup, birer tabak hindi aldıktan sonra kendi sebzelerinin servisini onlara bırakırım diye düşündüm. Kırkbeş dakika sonra gelmişlerdi, ben de dumanı tüten üstü kapaklı sıcacık sebze kâseleriyle mutfaktan koşarak çıktım ve onları masa boyunca dizdim. Şimdi Joe tabakları verebilirdi, ve işi yüzümüze gözümüze bulaştırmadan halledebilirdik. Her şey yolunda gitti, dondurmaya kadar. Porsiyonlar tepsinin üstünde duruyordu; Joe onları taşıma sözü vermişti, sonra da herkesi salonda kahve ve kek için masadan kaldıracaktı, ben de toplayacaktım. Birden mezarlıktaki Anglikan papaz ayağa kalktı ve eliyle Joe'ya kapıya gelmesini işaret etti. Joe paniğe kapılmış gibi göründü, sonra benim yanıma, mutfak penceresinin arkasından salonu gözlediğim yere geldi.

"Dondurmayı sen halledeceksin. Benimle konuşmak istiyor."

"Ama Joe..." Dehşete kapılmıştım ve o gitmişti bile.

İlk tepsiyi alıp yüzümü farklı bir görünüme sokmaya çalışım.

"Vanilya?" diye sordum Mrs White'a, önüne pat diye bırakarak.

"Vanilya, Rahip?" diye sordum, bir kısmını dökerek.

"Vanilya May? Vanilya Alice?" Bütün sırayı vanilyalayarak anneme geldim. Gözlerini dikmiş bana bakıyordu, ağzı da birazcık açıktı.

"Sen?" Ve incileri boğazının üstünde titreşti.

"Ben. Vanilya?"

Elsie'nin Morecambe'dan gelen akrabaları delirdik sandılar.

Rahip ayağa kalktı.

"Mr Ramsbottom nerede? Bu sapık bir şaka mı?"

"Kadın hasta" diye açıkladım, "Ben yardım ediyorum."

"Hiç utanmıyor musun?"

"Pek sayılmaz."

Rahip eliyle sürüye işaret etti. "Burada daha fazla kalıp alay konusu olacak değiliz."

Mrs White rahibin koluna tutunarak "Ah, o bir ifrit, senin kızın" diye inildedi.

Annem "O benim kızım falan değil" diye cevabı yapıştırdı ve başı dik, ötekilerin önüne düşüp dışarı çıktı.

Ve gittiler, böylece Morecambe'dan gelen akrabalar her şeyden birer porsiyon daha yedi, iki parça da Battenburg aldılar. Joe geri geldiğinde başını sallamakla yetindi, hepsinin deli olduğunu, benim iyi ki bundan kurtulduğumu söyledi. Haklıydı, ama yalnızdım. Mutfakta bunu düşünerek bulaşık yıkarken birinin arkamda durduğunu hissettim.

Miss Jewsbury'ydi.

Aklıma sadece "Yemekte değildin" demek geldi.

"Hayır, bunu istemedim. Sadece Elsie'yi uğurlamak istemiştim, o kadar. Morecambe'dan kuzenini tanıyordum." Cevap vermedim ve o da elini ayağını nereye koyacağını bilemiyor göründü. "Nasılsın, peki?"

"Ah, iyiyim" dedim ona, "Biraz para kazanabiliyorum, önümüzdeki yıl için de bir planım var."

Elsie hariç, açıldığım ilk kişi oydu. Memnun göründü, bana iyi bir fikir olduğunu, kendisinin de böyle yapmış olması gerektiğini söyledi. "Araya birşeyler giriyor" dedi, "hayatın hüzünlü yanı bu." Sonra birden, "Gelip evimde beni görür müsün?" dedi.

"Hayır" dedim, ağır ağır. "Bunu yapamam."

Torbalarıyla eldivenlerini topladı. "Eh, fikrini değiştirirsen, ya da paraya ihtiyacın olursa, beni telefon rehberinden bulabilirsin." Dönüp gitti, uzun süre topuklarının sesini duydum. Ona niye teşekkür etmedim, hatta veda bile etmedim, bilemiyorum.

Bu Cennetin Çayırları'yla düzenli olarak son çalışmam oldu. Okulu bitirmiştim, akıl hastalıkları hastanesinde tam gün iş bulmuştum. Normalde seçeceğim bir şey değildi ama diğer işlere göre belirgin bir avantajı vardı, çünkü orada oturabilirdim. Hiç değilse, kendime ait bir oda.

"Hoşuna gitmedi, değil mi?" dedi kadın Joe'ya.

"Nasıl gider ki?" diye cevap verdi Joe. "Hepsi kaçık."

Ama ben buna rağmen gittim, kendimi planımla teselli ederek.

Winnet şehrin nasıl bir şey olacağını hayal etmeye çalıştı. Köyden bazıları kristalden olduğunu söylüyordu, diğerleri de bir ağdan dokunduğunu. Kimine göre saçmalıktı, ona orayı bulmayı becerse de gene mutsuz olacağını söylediler. O herkesin nasıl güçlü ve sağlıklı olması gerektiğini düşündü. Merhametlerini ve bilgeliklerini düşündü. Hakikatin önemi olan bir yerde kimse ona ihanet etmezdi, böylece cesareti arttı ve onunla birlikte azmi de. Bir süpürge sapına

sarılmış bir harita buldu; harita ormanı gösteriyordu ve kasabaların başladığı orman kıyılarını. Nehri buldu, durgun ve büzülmüştü ama vaktiyle yaşadığı yerde büyüyüp muazzam bir ağız oluşturuyordu; nehir, kutsal şehri kemer gibi sarıyordu ve kendini kesik bir solucan gibi parçalayarak, çeşitli şekillerde denize akıyordu. Winnet denizde hiç yelken açmamıştı. Denizi sadece kıyıya gelmiş haliyle, toprağa ilişkin olarak biliyordu. Müminlerin deri ile kaplı sepet işi kayıklardan mucizeler yarattığını bildiği halde, ondan korkuyordu. Şehre en kolay gidiş yolu denize açılmak, sonra da yeniden nehirden yukarı çıkmaktı. Bunun haricindeki tek yol, en derin ormandan, nehrin tünel gibi görünen bir bölümünden geçmekti. Oradaki sular tuzlumtraktı, oralarda navigasyon mümkün değildi, çünkü geceden çok sonrasına kadar süren sık bir ağaç karanlığında kendilerini kaybediyorlardı. Bir tekne bulup onunla yelken açmalıydı. Kıyı garantisi yoktu. Ancak, eğer onu bulmaya cesaret edecek olursa, istediğinin var olabileceği şeklinde bir inancı vardı.

Winnet gemi yapımcılarının yöntemlerini inceledi; sürat için tekneye nasıl biçim veriyor ve vontuyorlardı, dengeli olsun diye kıçını nasıl kalınlaştırıyorlardı. Bir yelkenin geometrisini öğrendi. Ona öğreten kör adam halatın bir köpek gibi hoyrat ve güvenilir olduğunu söyledi. Bir köpeğin tüyleri gibi sıcaktı ve kaşınırdı, ve kahverengi ve doğru bir şekilde kullanılma ihtiyacı içindeydi. Her şeye canlıymış muamelesi etmeyi öğrendi. Canlıydı, dedi ona adam, ve bunu bilirsen daha iyi çalışırdı. Ona bunun Wu li olduğunu söyledi; organik enerji ilkeleri. Kız anlamadı ama hareket ettiğini hissetti; küreklerinin sapı çevresine sarılmış zengin siyah katran ile sıkı halat. Adam, taşlar sıcakken, dedi, şarkı söyler ve ona yolculuğu için şarkı söyleyen bir taş verdi.

Çok geçmeden Winnet'in köyde son gecesi gelmişti. Terk ettiği toprağın kokusunu alıp onu hissedebileceği yerde, di-

şarıda uyumaya karar verdi. Rüzgâr esiyordu ve bu önemli görünmüyordu, oysa ertesi gün rüzgâr estiğinde önemli olacaktı. Bütün aşina şeyler, farklı anlamlar ediniyorlardı. Gece Winnet bir rüya gördü.

Kaşlarının, gözleri arasındaki bir deliğe giden iki köprü haline geldiğini gördü. Delik, bir kapak değildi, helezoni bir merdiven başlıyor, bağırsaklara doğru aşağı, aşağı iniyordu. Bölgesinin uzamını bilmek istiyorsa onu izlemeli. Son basamakta, teninin altındaki muazzam boşlukta çömelmeden önce alt basamak çevresini yıkayan kan ve kemiklerden geçmeli. Sonra bir atlıkarınca atı bulur ve bu da ona şeylere bir kereden fazla bakma şansı verir ve baktıkça hiçbir şeyi değiştirmediğini düşünür, ama değiştiriyor olmalı, çünkü her dönüşünde aynı şeyler farklıdır. Başı döner, eğer atlamazsa aşağı düşecektir.

Winnet uyandığında yağmur çiseler ve çabuk hareket etmelidir. Ağlamaktadır ve kör adam, ona dokunarak, korktuğu için üzülmemesini söyler. Denize doğru kürek çeker ve teknesini bir gün bekletir, tuz tadına ve her şeyin ne kadar büyük olduğuna alışana kadar. Şehre duyduğu ihtiyaç kalbini zihnini bağlar. Teknesine binecek ve diğer tarafa yelken açacaktır. Yelken çeker, güneş çıkmıştır. Şimdi çevresinde sudan başka şey yoktur. Tek bir şey kesindir; geri dönemez.

Biri bana, "Anneni en son ne vakit gördün?" diye sordu. Benimle şehirde yürümekte olan biri. Ona söylemek istemedim; Bu şehirde bir geçmişin tam da bu demek olduğunu düşünüyordum. Geçmiş. Niye hatırlamak zorunda olayım ki? Eski dünyada herkes yeni bir yaratık olabilirdi, geçmiş silinip temizlenmişti, Yeni dünya niye bu kadar meraklı olsun?

"Hiç geri dönmeyi düşünmedin mi?

Aptalca soru. Geri dönerken yolunu bulmana yardımcı olan iplikler vardır ve seni geri getirmeyi amaçlayan iplikler. Zihin çekişe döner, kendini geriye çekmek zordur. Ben hep geri dönmeyi düşünüyorum. Lut'un karısı omzunun üstünden geriye baktığında, bir tuz sütununa dönüşmüştü. Sütunlar şeyleri ayakta tutar ve tuz da şeyleri temiz tutar, ama kendini kaybetmek için yetersiz bir değiş tokuştur. İnsanlar geri gider ama varlıklarını sürdüremezler, çünkü iki gerçeklik de aynı anda üzerinizde hak iddia eder. Böyle şeyler insana çok fazla gelir. Kalbini tuzlayabilirsin, ya da kalbini öldürürsün, ya da iki gerçeklik arasında bir seçim yaparsın. Burada çok acı vardır. Bazı kişiler pastanızı hem olduğu gibi muhafaza edip hem de yiyebileceğinizi düşünürler. Pasta küflenir, ve kalanlar da boğazlarına takılır. Uzun bir süre sonra geri dönmek sizi çıldırtır, çünkü geride bıraktığınız insanlar değiştiğinizi düşünmekten hoşlanmaz, size hep eskiden davrandıkları gibi davranırlar, sizi fark etmemekle suçlarlar, oysa sadece farklısınızdır.

"Anneni en son ne vakit gördün?"

Buna nasıl cevap vereceğimi bilemiyorum. Ne düşündüğümü biliyorum, ama kafadaki kelimeler, su altında sesler gibidir. Tahrif olurlar. Yüzeye vururken kelimeleri duymak hassas bir iştir. Bir banka soyguncusu gibi kasayı açmadan önce küçük klik seslerini dinleyip durmalısınız.

"Kalsan ne olurdu?"

Peygamber yerine papaz olabilirdim. Papazın kelimeleri önceden belirlenmiş bir kitabı vardır. Eski kelimeler, bildik kelimeler, güç sahibi kelimeler. Hep yüzeyde olan kelimeler. Her durum için kelimeler. Kelimeler işe yarar. Yapmaları beklenen şeyi yaparlar: Rahatlatır ve disipline sokarlar. Peygamberin kitabı yoktur. Peygamber yabanıl kalabalıkta bağıran, her zaman anlama dönüşmeyen kelimelerle dolu

bir sestir. Peygamberler bağırır, çünkü cinler-ifritler onlara musallat olmuştur.

Bu antik şehir taştan ve henüz yıkılmamış taş duvarlardan yapılmış. Cennet gibi o da nehirlerle sınırlanıyor ve muhteşem hayvanlar içeriyor. Çoğunun başı var. Eğer kuyulardan su içersen, ki çok kuyu var, ebediyen yaşayabilirsin, ama şimdiki halinle ebediyen yaşayacağın konusunda garanti yok. Mutasyon geçirebilirsin. Sular sana iyi gelmeyebilir. Sana bunu söylemezler. Bu şehre kaçmak için geldim. Şehir tırmanacak ve tırmanacak, ve desenlerine şaşıp kalarak tepeden görünen manzarayı hayal ederken gittikçe daha da hızla tırmanacak kulelerle doludur. Tepede keskin bir rüzgâr vardır ve her şey öylesine uzaktadır ki neyin ne olduğunu söylemek imkânsızdır. Bunu tartışacak kimse de yoktur. Kediler itfaiyeye güvenebilir, Rapunzel de saçı nedeniyle şanslıydı. Yeniden toprakta oturmak güzel olmaz mı? Ben bu şehre kaçmaya geldim.

Eğer cin-ifrit içerde pusuya yatmışsa, sizinle birlikte seyahat ederler.

Herkes en trajik olanın kendi durumu olduğunu düşünür. Ben de istisna oluşturmuyorum.

Şehir içi hattan yerel hatta geçerken garip bir şey fark ediyorum. Burası faal bir istasyon ama çok az insan var, çok az da gürültü. Sanki evrenin ağzı tıkaçla bastırılıp susturulmuş. Neler oluyor? Omuzumda bir el.

"Son tren, canım." Saati aranıyorum. Henüz sekiz buçuk.

Ses, şaşkınlığımı görüyor. "Kar, canım, hatlar tıkalı." Ne diyor bu? Sadece birkaç yüz mil seyahat ediyorum ve durma noktasına geliyorum. Şüpheleniyorum. Büyünün nüfuz sahası içindeyim ve her şey mümkün. Ama şu anda bu trene bin-

meliyim. Kompartımanımda şimdiden içini çeken bir adam var. Eldiven almadım, tepemdeki bagaj hamağı çürümüş.

"Torbalarını araya koyma canım" diye azarlıyor kontrolör.

Hat değiştiriyoruz ve ben havasızlığa bir lumboz açıyorum. Camın gerisinde bir metre kar olmalı. Raylar karla örtülmüş, yanlarda da tepe tepe yığılı. Çizmelerimi getirmemişim. İçini çeken adam, ilk istasyonumuza varana kadar mırıldanan bir adama dönüşüyor. Uzun süre kalmıyoruz, sonra kulak patlatan bir feryat işitiliyor. Tren kekeliyor ve duruyor, birkaç metre sarsılıyor ve sonra başka sesler duyuyoruz, Bilet kontrolörü ve muhafız ve arkaları sıra sürüklenen mırıldanan adam. Feryat kesilmiyor. Kafamı kapıdan uzatıyorum ve trene tıkılmaya çalışılan koca siyah bir çıkın görüyorum. Birden çıkın ileri fırlıyor ve yeniden yola koyuluyoruz. Ben yerime dönerken, çıkının treni aşıp bana doğru geldiğini görüyorum. "Lanet olsun, lanet olsun, lanet olsun" diye şakıyor. "İnsana binecek vakit vermiyorlar. Lanet olsun, üstelik kalbim de zayıf." Kadın kapıya sıkışmış.

Şimdi üç kişiyiz; çıkın şikâyetini şişman bir peynirli sandviçin çevresinde şakıyor, şişman bir el bir termosu uzun süre önce yitip gitmiş bir dost gibi kavramış; mırıldanan adam aşk ve aşkın yokluğu üzerine kısa ve basit bir şarkı söylüyor; ve ben, kazağımın altında *Middlemarch*'la. Deliliğe giden şu ya da bu değil, aralarındaki boşluktur.

"Hadi bakalım" diye düşünüyorum, tren eskiden istasyon olan bir şeye yanaşınca. Eski günlerde burada *Queen Mary*'nin bir modeli, bir bekleme odası ve Fry's Five Boys'uyla dolu bir makine vardı. Bir seferinde, başımda çaydanlık örtüsüne benzeyen bir şapkayla buradan Liverpool'a gitmiştim. Benim için Elsie örmüştü; ona Halâs Miğferim adını vermişti.

Rüzgâr esiyordu, Selamet Ordusu'nun kullanım izni sayesinde Noel çamlarıyla pırıl pırıl belediye binasının yanından kayarak giderken, ayakkabılarım daha da koyu ve ıslak bir hal aldı. Uzayıp giden sokağımızın dibine geldiğimde yeniden kar yağmaya başlamıştı. Tepenin en üstü, trendeki çıkına benziyordu. Otomatik olarak "On blok, yirmi sokak feneri" diye saydım. Çok geçmeden orada olurum. Keşke eldiven alsaymışım dedim. Son birkaç bayrak ve birden kendi ön kapımın dışındayım. Salonun parmaklıklı bir penceresi var, kimse doğru dürüst içerisini göremez. Ama şekiller görebiliyorum ve kulağa *Dinle Haberci Melekler Şarkı Söylüyor* gibi gelen bir şeyi duyabiliyorum; gibi gelen, ama geride de bir sambanın belirgin ritmi var. O zaman heyula gibi dikilirim, bütün hormonlarımı bir araya toplayarak ön kapıyı itip açarım. Hol aydınlık, ren geyiği ayakkabı çekeceği hâlâ barometrenin yanından sarkıyor, ama duvar kâğıdı artık yok. Salona gidip en hayırlısını umacağım. Salonda annemi, en iyi tanımı acaip aygıt olacak bir şeyin önünde otururken buluyorum. Daha ilginci, onu çalıyor da.

"Selam anne, benim." Çantamı yere koyup bekledim. Bir sayfa notayı sallayarak, taburesiyle birlikte döndü. Kapağında "Mutlu Haberler" diyordu.

"Gel de şuna bak, özel olarak elektrikli org için" ve yeniden geriye dönerek tuşları dalgalandırdı.

"Piyanoyu ne yaptın?"

"Ah, artık tamamen elektronik oldum. Dünyayı yakalamayı seviyorum."

Acaip aygıtı incelemeye gittim. Muazzamdı, tepesinde büyük bir nota sehpası tantanası vardı. İki sıra klavye, ve üzerlerine "Çembalo" ve "Ksilofon" gibi şeyler basılmış, bir sıra farklı renklerde topuzlarla düğmeler.

"Şu çembaloyu dinle" diye buyurdu annem ve *Kasvetli Kış Ortasında*'nın ilk satırını çıngırdattı.

"Atmosferi var" diye kabul etmek zorunda kaldım.

"Ah, ondan da öte, sana göstereyim." Sonraki yarım saat boyunca acaip aygıtın marifetlerini gösterdi. Trampetli ve trampetsiz *Biz Üç Kral*, flugel horn ve bas ansamblı ile ve onlarsız *Biz Üç Kral*. Pop da çalabiliyordu, gitar ve yüksek tempolu müzik. "Gençlik toplantıları için" diye açıkladı. "Bir grup kuracağız, tıpkı The Joystrings gibi." Sonra âleti kapattı ve ikimiz de hayran kalabilelim diye geriye çekilip durdu. "Sehpayı da birlikte veriyorlar." Bir pelüş ve melamin heykeline işaret etti. "Ve en sevdiğin nota kitabının da ciltli bir kopyasını alıyorsun. Ben elbette *İhlâs Ilahi Kitabı*'nı yaptırdım, bak." Vidalayla ciltlemişlerdi, altın varakla yazılmıştı, kenarda da annemin adıyla soyadının ilk harfleri vardı. Başımla onayladım ve bir fincan çay içebilir miyiz diye sordum.

"Kayıplar Derneği'nden mi aldın?" diye sordum ona, belki de aksesuarların tasarımını bile o yapmıştır diye düşünerek. Bir an durdu, sonra kızardığını gördüm. Bana Derneğin dağıtıldığını, Morecambe konukevinde yolsuzluk olduğunu ve Muh. Bone'un artık kalbi kırık bir adam haline geldiğini söyledi. Anlaşılan balıkçıların misyonları için bir kenara ayrılan paranın büyük kısmı sekreterin kumar borçlarını ödemeye gitmiş; annemin üyeliklerden ve dini donanım satışından elde ettiği kâr karısının nafakasına. Artık ayrı olduğu karısının. Birlikte yaşadığı kadın, sevgilisiydi.

"Metres" dedi annem, tükürürcesine. "Metresiyle günah içinde yaşıyor."

Derneğin iflasın eşiğinde olduğu keşfedilince annem muazzam sayıda üyeye yazarak yardım istemişti ve onları Derneğin artık varlığını pek fazla sürdüremeyeceği yolunda uyarmıştı. Cevap müthişti; bir sonraki postayla hemen posta havaleleri, yıllar boyunca yaşanan mutluluk için teşekkürlerle birlikte gelmeye başlamıştı. Bir kadın, "Vahiy'in temiz kopyasını her yere yanımda taşıyorum" dedi. Sonunda

annem elde kalmış bütün Jim Reeves Dua Seçme'lerinin hepsini yarı fiyatına sattı. Borçlarını temizlediler, Muh. Bone'un Colwyn Koyu'nda kısa bir tatil yapması için yeterince para bile kaldı.

Morecambe konukevindeki sulu çorba ve değiştirilmeyen havlulara ilişkin raporlar sağlık yetkililerinin soruşturma yapmasına neden oldu. Artık tamirat ihtiyacının son haddine gelinmişti veya toparlama ya da kapatılma emri alınmıştı. Bu yeterince kötüydü, ama annem *Psişik Haftalık*'ta yakınlarını yeni kaybetmiş olanlara "Morecambe'ın en ünlü medyumu"nun hizmetlerini sunan bir ilan keşfetmişti. Konukevi her Cuma bilardo odasında seanslar düzenlemeye başlamıştı. Ekstra ücret ödemek zorundaydınız ve akşam yemeğini kaçırıyordunuz, çünkü medyum midesi dolu kimselerle çalışmaktan hoşlanmıyordu. Annem o kadar üzülmüştü ki, *Umut Kuşağı* dergisine şeytaniyet üzerine uzun bir yazı vermişti. Yatma vaktinde ödemem için de bana verdi.

"Kendini meşgul edecek işin var mı?" diye sordum ona kaygıyla.

"Sana elektronik olduğumu söylemiştim, eh, salonda sona ermiyor." Esrarengiz davranıyordu, daha fazlasını söylemedi. Ne yaptığımı ve nedenini konuştuk bir süre. Ayrıntısız, sadece ikimizde de bir çaba gösteriyormuşuz duygusu uyandıracak kadar.

Brightly, "Kuzinin şimdi polis teşkilatında" dedi.

"Ne hoş."

"Evet, sevgilisi olan bir delikanlı da var" (kasıtlı olarak bana bakmıyor).

"Ne hoş."

"Seni soruyor."

"Eh, ona ölmediğimi söyle ki çelenge para harcamasın." Yatma vakti geldiğine karar verdim. Annem yazıyı arkamdan fırlatarak, "Bunu unutma" diye cıvıldadı.

Sir Parsifal dağ kayalarından yapılmış ve bir tepenin yamacına kurulmuş görkemli bir şatoya geldi. Yukarı çekilerek açılan köprüye yaklaştığında köprü ona doğru alçaldı, hendekte yüzen alabalıklar gördü. Atı yorgundur. Sir Parsifal iner ve ikisi suyu yürüyerek geçerler. Surların her iki yanında, *baştan* aşağı silahlı bir cüce durmaktadır. Şövalyeyi selamlar, ona hoş geldin derler, içeride et olduğunu söylerler. Biri atı alırken, diğer yol gösterir. Sir Parsifal kendini tümüyle meşeden yapılma bir odada bulur. Cüce ona günbatımına kadar iyi istirahatler diler. Sir Parsifal Yuvarlak Masa'yı, kralı ve kralın kederlenen yüzünü bıraktığı için kendine lanetler okur. Camelot'ta son gecesinde Arthur'u bahçede dolaşırken bulmuştur ve Arthur çocuk gibi ağlamış, hiçbir şey olmadığını söylemiştir. Kral ona atı için bir dizi çıngırak vermiştir. Parsifal birinci günde ve ikinci günde ve üçüncü günde geri dönebilirdi, hâlâ Merlin'in nüfuz alanı dahilindeydi. Dördüncü günde orman yabani ve metruktu ve nerede olduğunu bilmiyordu, hatta onu oraya neyin sürüklediğini de. Şimdi Sir Parsifal yatakta yatıyordu ve uyuyakaldı.

O yemek vaktini gördü rüyasında, büyük bir gökgürültüsü çatırdaması ve bağırtısı duyulduğu ve yıldırımın ortasında günden yedi kat daha parlak bir güneş ışığının içeri girdiği yemeği. Her biri yekdiğerini daha önce hiç görmediği gibi görmüştü ve her adamın dili tutulmuştu. Sonra içeri, üzeri altın iplikle işlenmiş beyaz ipek kumaşla kaplı Kutsal Kadeh geldi. Orada ve o anda onu bulmaya ve tam anlamıyla görmeden önce hiç istirahat etmemeye yemin etmişlerdi ve Arthur sessizce otururak pencereden dışarı bakmıştı. Parsifal uyandığında, güneş batıyordu. Yıkanmalı ve evsahibini selamlamalıydı. Kadeh'ten konuşacaktı, ama onu ara-

ma nedeninden değil. Kusursuz kahramanlığın hülyasını görmüştü ve uçup giden bir an için de kusursuz barışın hülyasını. Kendini dengelemek için yeniden onu aramıştı. O, şifalı otlar yetiştirme hasretiyle yanan bir savaşçıydı.

Annem beni bir fincan sıcak çikolata ve bir alışveriş listesiyle uyandırdı. Onun için şehir merkezine gidecektim; onun Rahip Spratt'e yazması gerekiyordu. Kar daha da artmıştı, bu yüzden de ilk durağım bir çift lastik çizme için Ordu ve Donanma mağazası olmalıydı. Kendimi daha sağlam hissederek, haşarat dükkânında Mrs Arkwright'ı ziyarete karar verdim. Çıngırak çaldı, gözlerini torbalara doldurmakta olduğu tozlardan kaldırdı. Beni tanıması neredeyse beş dakika aldı, sonra da tezgâhın üzerinden uzanarak omzuma pat diye vurdu. "Merhaba" dedim, pire tozunu elimle süpürerek. "Nasılsın?"

"Hasta ve bezmiş" dedi, paltosunu giymeye başladı. "Artık Horoz ve Düdük'te içki içecek yaştasın, değil mi?" Başımla onayladım, kapıya "döneceğim" yazısını astı ve *puba* kadar bana eşlik etti. Annem bana hep Horoz ve Düdük'ün hırsızların ve vergi mültezimlerinin ini olduğunu söylemişti. Şimdi orayı ilk kez görüyordum da hiç de böyle heyecanlı değildi. Muşamba bir döşemesi vardı, barda yüzleri kırışmış birkaç adam oturuyordu. Mrs Arkwright beni uygun adım yürütüp kapalı bölmeye yerleştirdi ve iki tek layt bira ısmarladı. "Eh" dedi, "Senin bütün bütün voltanı aldığını sanmıştım."

"Noel için geldim"

Burnunu çekti. "Daha da aptalsın demek. Burası kahrolası bir toz yuvası, ölü."

"İş kötü mü?"

"Çok kötü, kahrolsun. Hep o yeni moda ısıtma yüzünden. Yalıtım katmanı olmadan monte edemiyorsun, o da bütün böceklerin köküne kibrit suyu ekiyor. Şikâyet ettim, tazminat almaya çalıştım, ama diyorlar ki bu ilerlemeymiş, ben artık ev hayvanlarının bakımı üzerinde yoğunlaşmalıymışım."

"Bunu yapamaz mısın?"

Mrs Arkwright masaya bir yumruk attı. "Hayır, yapamam, Allah kahretsin, artık burada hepsi şık rolü oynuyor, haşarat dükkânında görünmek istemiyorlar. Üstelik biliyorsun ya, kanişlere tahammül edemem. Lanet olası bir kaniş salonu işletecek değilim."

Bütün bunların ne zaman ve niye başladığını sordum.

"Banyolar" dedi karanlık bir edayla. "Banyolar yüzünden oldu." Anlaşılan belediye meclisi sonunda Fabrika Altı'ndaki evlerin pek de arzulanacak türden olmadığını fark etmiş. Temel ıslahat için hatırı sayılır miktarda para sağlamışlar. Sırt sırta olan her terasa bir banyo verilmiş.

Mrs Arkwright "Banyolardan sonra merkezî ısıtma ve kaniş istiyorlar" diye gürledi. "Merkezî ısıtmanın insana ne yaptığını hepimiz biliyoruz. Doğal salgılarını kurutur, değil mi?" Cemaati bunca yıldır korumuş biri olarak, çok buruk hisler duyuyordu. En son haşarat ilaçlarına yatırım yapmıştı, günün her saatinde önerilerde bulunmuştu ve ithal mallarında güncelliği kaçırmamak için çok uğraşmıştı.

Bana gururla "Hiçbir yerde tanımayacağım böcek yoktur" dedi.

"Ne yapacaksın?"

Bana bir göz attı, sonra etrafa bir göz attı, sonra parmağını dudaklarına götürdü. Tek kelime söylemeyeceğime dair söz vermek zorunda kaldım. Biraz birikmiş parası vardı, totodan bütün kazandıklarını da saklamıştı. Göç edecekti.

Büyülenmiştim. Hayatı boyunca Blackpool'dan öteye gitmemişti.

"Nereye gidiyorsun?"

"Torremolinos."

"Ne?"

"Evet, broşürler aldım, o villalardan bir tane buldum. Turistlere yumuşak oyuncak hayvan satacağım. İngilizce konuşan birinden almaktan memnun olacaklar." Bir villa almanın maliyetini düşündüm, uçak parasını, stoğu, kendine sağlam bir yer edinene kadar yaşamak için ona gerekecek parayı. Altı aydır kitaptan ve haftada iki kez Rishton'daki bir gece kursunda nasıl İspanyolca öğrendiğini mırıldanıp duruyordu.

"Yeterince paran var mı?" diye sormak zorunda kaldım.

"Pek sayılmaz. Onun için dükkânı yakmam gerekiyor." Bana dikkatle baktı, sonra tek kelime etmeme sözü verdiğimi hatırlattı. "Bana adresini verirsen eğer, sana gazetedeki haberi yollarım."

Her şeyi planlamıştı: yavaş yanan cinsten sigorta, alev alacak bir sürü şey. Gece kursunun saatine ayarlamıştı ki kendisi iyice uzakta olsun. Mobilyalarını zaten istemiyordu, kendine yeni elbiseler de alırdı. Evraklarıyla değerli şeylerini bir banka kasasına koymuştu. Gene de Noel geçmeden bir şey yapmak istemiyordu.

"İtfaiyecileri ailelerinden uzaklaştırmak istemiyorum."

Bardaklarımızdakileri içtik ve onu bulduğum gibi bıraktım, torbalara toz koyarken.

Kıyma ve soğanları aldım, Trickett's kafenin hâlâ aynı yerde aynı şeyleri sunduğunun farkına vardım. Betty'nin gözlükleri hâlâ bantla tutturulmuştu, hem de Mona onların üzerine biftek burgerleri düşüreli yıllar geçtiği halde. Kim olduğumu bilmiyordu, ben de bu konuda konuşmak istemiyordum. Herhangi bir yerde hiç bulunmuş muydum acaba diye merak etmeye başlamıştım. Annem bana eskiden hep davrandığı gibi davranıyordu; yokluğumu fark etme-

miş miydi yoksa? Niye ayrıldığımı hatırlıyor muydu acaba? Benim bir teorime göre önemli bir seçim yaptığınız her seferde geride bıraktığınız parçanız yaşayabileceğiniz öteki hayatı devam ettirir. Bazı insanların yayılımları çok güçlüdür, bazı insanlar kendilerini kendi bedenlerinin dışında yeniden yaratır. Bu hayal değil. Eğer bir çömlekçinin bir fikri varsa, bu fikri bir çömleğe dönüştürür ve çömlek onun ötesinde, kendi ayrı hayatıyla varlığını sürdürür. Çömlekçi kadın düşüncelerini göstermek için fiziksel bir madde kullanır. Eğer ben kendi düşüncelerimi göstermek için metafizik bir madde kullanırsam, tek bir zamanda herhangi bir yerde bulunup, birkaç farklı şeyi etkiliyor olabilirim, tıpkı çömlekçi ve çömleklerinin farklı yerlerde etkiler yaratması gibi. Aslında burada olmama şansım var, bütün parçalarım, yaptığım ve yapmadığım seçimleri sürdürürken, bir an için birbiriyle çarpışabilir. Ben hem kaçan kişiyimdir, hem de hâlâ Kuzey'de bir evangelistimdir. Belki de bir süre bu iki benlik karışmıştır. Zamanda ileri ya da geri değil, öteye gitmişimdir, olabilmiş olacağım ve kendini oynayan bir şeye.

Betty gücenik bir tavırla "Çayını döktün" dedi. Ben de ona ücretin iki katını ödeyip çıktım.

Dosdoğru eve gitmedim, tepenin yolunu tuttum. Kimse yoktu, böyle bir havada. Eğer hâlâ burada yaşıyor olsaydım, ben de içeride olurdum. Bir ziyaretçi, aptalca davranma ayrıcalığına sahiptir. Ta tepeye, daireler çizerek yağan karın ortadan silene kadar kasabayı dolduruşunu gördüğüm yere kadar tırmandım. Bütün siyah ortadan silinmişti. Çok etkileyici bir vaaz verebilirdim... "Günahlarım bir bulut gibi üstümde asılı kaldı, beni serbest bırakınca onları sildi..." Bu cinsten bir şey. Ama şimdi semalar astronot safsatasıyla dolu ve Efendimiz tahtından indirilmişken Tanrı nerede? Tanrı'yı özlüyorum. Baştan aşağı sadık birinin beraberliğini özlüyorum. Hâlâ Tanrı'nın bana ihanet ettiğini düşünmüyo-

rum. Tanrı'nın hizmetkârları, evet, ama hizmetkârlar zaten tabiatları icabı ihanet eder. Dostum olan Tanrı'yı özlüyorum. Tanrı var mı yok mu, onu bile bilmiyorum ama şunu biliyorum ki eğer duygusal rol modeliniz Tanrı'ysa, çok az insani ilişki bununla aşık atabilir. Bir gün bunun mümkün olacağı yolunda bir fikrim var, vaktiyle bunun gerçekleştiğini düşünmüştüm ve bu bir anlık görüş, toprak ve gökyüzü arasındaki dengeyi bulmaya çalışarak, beni yollara düşürdü. Hizmetkârlar koşarak araya girip bizi ayırmasaydı, hayal kırıklığına uğrayabilirdim, bir çorba kâsesi bulmak için altın iplikle işlenmiş beyaz ipek kumaşı sıyırıp atabilirdim. Bu durumda ise durulup oturamıyorum, vahşi olan ve beni ölüme kadar sevecek ve aşkın ölüm kadar güçlü olduğuna inanacak ve ebediyen benim tarafımda bulunacak birini istiyorum. Beni mahvedecek ve benim tarafımdan mahvedilecek birini istiyorum. Sevgi ve muhabbetin birçok biçimi var, bazı insanlar birbirlerinin adını bilmeden bütün hayatlarını birlikte geçirebilirler. Ad vermek zor ve zaman alan bir süreçtir; özlerle ilgilidir, güç demektir. Ama vahşi gecelerde sizi eve kim çağırabilir? Sadece adınızı bilen kişi. Romantik aşk cep kitabı biçiminde sulandırıldı ve binlerce ve milyonlarca sattı. Bir yerlerde hâlâ özgün halinde, taş tabletlere yazılı. Denizleri geçerdim ve güneş çarpmasına tahammül ederdim, sahip olduğum her şeyi verirdim ama bir erkek için değil, çünkü onlar mahveden olmak istiyor, asla mahvedilen değil. Bu yüzden de romantik aşka uygun değiller. İstisnalar var ve umarım mutludurlar.

İhtiyaçlarımın meçhul oluşu beni korkutuyor. Ne kadar muazzam olduklarını bilmem, ne kadar yüksek olduklarını da, sadece karşılanmadıklarını biliyorum. Eğer bir yağ damlasının çevresini bulmak isterseniz, likopodyum tozu kullanırsınız. Ben de bunu bulacağım. Bir küvet dolusu likopodyum tozu ve bunu ihtiyaçlarımın üzerine dökerek ne

kadar büyük olduklarını öğreneceğim. Sonra biriyle tanıştığımda bu deneyi yazabilirim ve onlara neyi üstlendiklerini gösterebilirim. Ancak benim ölçemeyeceğim bir büyüme oranları olabilir, ya da mutasyona uğrarlar, hatta belki yok olurlar. Emin olduğum bir şey var, ihanete uğramak istemiyorum, ancak bir ilişkinin başlangıcında bunu kayıtsızca söylemek hayli zor. İnsanların çok sık kullandığı bir kelime değil, ki bu kafamı karıştırıyor, çünkü sadakatsizliğin farklı türleri vardır, ama ihanet nerede olursa olsun ihanettir. İhanetle, sizin tarafınızdan olma sözü verip sonra başka birinin tarafında olmayı kastediyorum.

Tepenin yamacında, taşocağına doğru eğim aldığı yerde dururken, Melanie'nin oturduğu yeri görmek mümkün. Evden uzakta oluşumun ikinci yılında tesadüfen ona rastladım; bir çocuk arabası sürüyordu. Daha önce uyuşukluk noktasına varacak kadar sakinse eğer, şimdi neredeyse bitki hali almıştı. Ona baktım durdum ve nasıl olup da bir ilişkimiz olduğunu merak ettim; oysa beni bıraktığında kanım zehirlendi sanmıştım. Onu unutamamıştım. Şimdi o her şeyi unutmuş görünüyordu. İçimden onu silkmek, sokağın ortasında bütün giysilerimi çekip çıkararak "Bu vücudu hatırlıyor musun?" diye haykırmak geldi. Zaman bütün hisleri köreltir. İnsanlar unutur, sıkılır, yaşlanır, başını alıp gider. Tarihsel olarak söylemek gerekirse, aramızda zaten pek de fazla bir şey olmadığını söyledi. Ama tarih düğümlerle dolu bir sicimdir, yapabileceğiniz en iyi şey ona hayran kalmaktır, ve belki de biraz daha düğümlemek. Tarih sallanacak bir hamaktır ve oynayacak bir oyun. Bir kedi beşiği. O tür duyguların öldüğünü söyledi, vaktiyle bana duyduğu şeylerin. Ölü şeylerin belli bir baştan çıkarıcılığı vardır. Ölü olana kötü muamele edebilir, onu değiştirir ve yeniden boyarsınız. Şikâyet etmez. Sonra güldü ve belki de olup bitenleri zaten çok farklı gördüğümüzü söyledi... Yeniden güldü ve

benim gördüğüm şeklinin iyi bir hikâye oluşturacağını söyledi, onun görüşü sadece tarihti, hiç-de-değillik olgular. Mektup saklamadığımı umut ettiğini söyledi, hiç anlamı olmayan şeylere bağlanıp kalmak saçma. Sanki mektuplarla fotoğraflar işi daha gerçek, daha tehlikeli hale getiriyormuş gibi. Ona olup bitenleri hatırlamak için mektuplarına ihtiyacım olmadığını söyledim. O vakit müphem bir hal takındı ve havadan, yol çalışmalarından ve bebek mamalarının hızla artan fiyatlarından söz etti.

Bana ne yaptığımı sordu ve ona Pendle Tepe'sinde bebekleri kurban ettiğimi ya da beyaz köle ticaretine bulaştığımı söylemeyi istedim. Onu kızdıracak herhangi bir şey. Gene de, kendi koşullarında mutluydu. Et yemekten vazgeçmişlerdi, tekrar hamile kalmıştı, vesaire. Hatta anneme yazmaya bile başlamıştı. Kasabanın ilk siyahiler misyonunda birlikte çalışmışlardı. Annem ananas konservesi Savaş Dolabı'nı boşaltmıştı, çünkü siyahilerin yediklerinin bu olduğunu sanıyordu. Ayrıca üşümesinler diye dolaşıp battaniye toplamıştı. İlk siyahi rahip evine geldiğinde, ona maydanoz sosunun anlamını açıklamaya çalışmıştı. Sonradan adamın hayatının büyük kısmını Hull'da geçirdiğini öğrenmişti. Melanie, hâlâ misyonerlik tayinini beklerken, bütün bunlarla elinden geldiğince uğraşmıştı ama kendi derinliğini aşmış durumdaydı. Misyonun süresine gelince, herkes jambonla ananas, ananas pastası, ananas soslu tavuk, ananas parçaları, ananas dilimleri yemek zorunda kalmıştı. "Nerden baksan" demişti annem filozofça, "Tek meyve portakal değildir."

Tepeden aşağı indiğimde hava kararıyordu, kar anaforlar halinde yüzüme yapışıyordu. Köpeği düşündüm ve birden hüzünlendim; onun ölümü için, kendi ölümüm için, değişiklikle birlikte gelen bütün o önüne geçilmez ölümler için. Kayıp anlamına gelmeyen bir seçim yoktur. Ama köpek te-

miz bir toprağa gömülmüştü ve benim gömdüğüm şeyler de kendilerini mezarlarından çıkarıyordu; yapışkan korkular ve tehlikeli düşünceler ve daha uygun bir zaman için ortadan kaldırdığım gölgeler. Onları ebediyen ortadan kaldıramazdım, hep bir hesaplaşma günü vardır. Ama bütün karanlık yerler de ışık değiştirir, bunu hatırlamam gerek.

İçeri girdiğimde annem kulaklık takmıştı ve birşeyleri bir kâğıt parçasına not ediyordu. Önünde büyük bir radyo cihazı. Omzuna dokundum.

"Bana kalp krizi geçirtecektin" dedi hemen, düğmeleri oynatarak. "Şimdi konuşamam, alıyorum."

"Ne alıyorsun?"

"Raporlarımı." Ve kulaklıklarını takarak yeniden çiziktirmeye başladı. Ondan mantıklı bir şey duyana kadar bir saatten çok vakit geçti. Bir kâse Vesta biftek risotto ile oturduk ve nasıl elektronikleştiğini öğrendim. Radyogramı birden bir kristal patlatmıştı, yani Dünya Ayini yok demekti. O da elinde banka defteriyle bir alternatif bulmak için dükkânlara koşmuştu, bir "kendin yap" telsiz ilanı görmüştü. Cihazı ve onu çalıştırmak için en ucuzundan bir cep transistörü almıştı. İsraftı ama Dernek henüz çökmüştü ve kafasını ondan uzak tutacak bir şeye ihtiyacı vardı. Çok zor olduğunu söyledi ama gene de yapmıştı ve şimdi düzenli olarak İngiltere'nin her yanındaki Hıristiyanlarla konuşuyor, aynı zamanda da radyo dinliyordu. Şimdiden bir toplantıya ve elektronik müminler için bir bültene ilişkin planlar vardı.

"Efendimiz'in iradesi" dedi, "Onun için, bunu yaparken beni rahatsız etme."

Bende yatağa girip sonra uyanınca geçmişi el değmemiş halde bulma umudu uyandıran belki kardı, ya da yemek, ya da hayatımın imkânsızlığı. Büyük bir daire içinde koşmuş ve başlangıç çizgisinde gene kendimle karşılaşmış gibiydim.

Sir Parsifal evsahibi yatmak üzere ayrıldıktan sonra uzun süre dar iskemlesinde kaldı. Yanan meşalenin altında baktığı elleri kafasını karıştırdı. Biri tuhaftı, emin ve sıkı. Müşfik, düşünceli eli. Bir köpeği beslemeye ya da bir ifriti boğmaya yarayan el. Öbür el yeterince beslenmemiş gibi görünüyordu. Yalın, sorgulayan, boş, rahatsız bir el. Korkmuş bir el, ama denge eli de. Parsifal o gece kızmıştı. Yolculuğu beyhude, kendisi yanlış yola saptırılmış görünüyordu. Evsahibi, aslında dinlemek istemeyerek neden yurdunu terk ettiğini sormuştu, oysa kendi nedenlerini çoktan doğru olarak kabul etmişti, kral deliydi, ya da Yuvarlak Masa mahvolmuştu. Parsifal suskun kalmıştı. Kendi hatırı için ayrılmıştı, ötesi yoktu bunun. O gün dönmeyi düşünmüştü. Kendini bir pamuk ipliği makarası gibi çekiliyor hissetmişti, öyle ki başı dönmüştü ve bu çekime kapılmak, aşina şeylerle çevrelenmiş olarak uyanmak istemişti. O gece uyuduğunda rüyasında, kendisini muazzam bir meşede yere yakın bir yerde asılı bir örümcek olarak gördü. Sonra bir kuzgun geldi ve ipliğinin arasından geçti ve o da yere düşerek seğirtip gitti.

Ertesi sabah uyandığımda, güneş kar bulutlarını güçbela aşmış, tozlu pencereye vuruyordu. Evin sessiz bir hali vardı. Çoğu kez annem bantları çalardı oysa, ve onlarla birlikte şarkı söylediğini ya da yeni bir armoniye çalıştığını duyardım. Rahip Finch'in bölgeye her gelişinde onunla ve cin-ifrit otobüsüyle seyahat etmeye başlamıştı. Çok deneyimi olduğu ve çocuklarını cin çarpmış ıstırap içindeki diğer anne-babalara yardımcı olacağı duygusuna kapılmıştı. Ruhsal yönden soru-

nu olanlar için bir "kendi kendine yardım" seti başlatmıştı. Ne yapmamalı, kiminle temasa geçmeli, İncil'den hangi pasajları okumalı. Ve elbette koro da, ifritleri kaçırmak için kayıt yapmaktan hoşlanıyordu. Çoğu Rahip Finch'in kendi kompozisyonlarıydı. Annemin bir hobisi var diye seviniyordum ama kendi kendine yardım setinde benim özel günahlarımın listesinin bulunması hoşuma gitmiyordu. Gene de hiç değilse Kuzey-Batı'dakileri kızlarını eve kilitlesinler diye uyarmak için bir vesikalık resim yapıştırmamıştı.

Noel sonrasına kadar onlarla kaldım. İsa'nın doğumu olayı üzerine sonu gelmeyen programlar izlemek ve Mrs White'la kıymalı börekler yemek zorunda da kaldım, öyle sinirliydi ki kontrolsüz bir şekilde hıçkırmaya başladı.

Annem Mrs White'ın burnunu o morarana kadar kıstırarak, "Jack, amonyak ruhu getir" dedi. Amonyak ruhunun faydası olmadı ve Mrs White'ın babamın kolunda otobüs durağına götürülmesi gerekti.

"Hepsi senin kabahatin" diye homurdandı annem. "Üstelik de Noel gecesinde." Sonra bir yudum porto şarabı içip gizlice Noel armağanlarına bir göz atmak için yeniden oturma odasına döndü. Armağanlarını açmadan duramazdı, ve saat henüz on birdi.

Vakit geçsin diye Böcek oynamaya karar verdik.

Ben böceğime son kırmızı bacağı takarken annem "Hile yaptın" diye bağırdı. "Günahkârlara asla inanma."

"Pekâlâ, yeniden oynarız." Ve oynadık, ta saat on ikiye beş kalaya kadar, ve annem yerinden sıçrayıp, Big Ben'den yeni yılı bildiren çan sesini duymak için radyoyu açtı. "Bardağını al" diye haykırdı, limonata doldurup bir parçacık da porto koyarak. "Mutlu Noeller, Efendimiz'e şükürler olsun, bakalım bana neler almışlar?" Ve ağacın altındaki yığına doğru hamle etti.

"Bak, meleği aşağı düşürdün" diye şikâyet ettim. Bir eliyle

hâlâ kâğıdı parçalarken, meleği de tepeüstü yerine tıkıştırdı.

Hevesle "Bu Rahip Spratt'ten" dedi. Başımla onayladım, bir yandan da dünyada bu biçimde olup da gümrükten geçecek ne olabilir diye merak ediyordum.

"Ah, baksana" diye haykırdı.

Bir fil ayağıydı, menteşeli bir tepesi vardı. Bir an tereddüt etti, sonra kapağı açtı. Fil ayağı şeklinde bir Vaat kutusuydu; iki sıra küçük kâğıt, hepsi tomarlanmış ve hepsinde Kelâm'dan bir vaat var. Onu itinayla süpürgeliğin tepesine yerleştirirken annemin gözleri dolmuştu.

"Maud Teyze'den gelen ne?" diye sordum, sert ve uzun bir nesneyi yerinden alarak.

"Ah, herhalde bir kılıç sopasıdır, onu bilirsin." Annem eliyle başını tıklattı. "Ben bununla ilgileniyorum, babanın armağanıyla."

Yassıydı ve pek iyi paketlenmemişti. Yavaş yavaş açtı ve oradaydı işte, bir sapan. İnanamadım buna.

"Babam sana niye bir sapan almış ki?

"Ben istedim de ondan, kapı komşunun kedilerinden kurtulmak için." Ve bana hırgürden gözdağına kadar her şeyi nasıl denediğini anlattı. Ama gene de ödüllük güllerinin üstüne işiyorlardı. Şimdi o da kuru bezelyeleri sapanla onlara atacaktı. Başımı salladım, ona yalnızca bir hırka aldığımı nasıl edip de söyleyeceğimi bilemiyordum...

Onları sonraki iki gün boyunca pek göremedim; kilisedeydiler. Ve annem korkunç haberi Noel'den sonraki ilk postayla aldı. Gene Morecambe konukeviyle ilgiliydi, daha doğrusu, sahibesi Mrs Butler'la.

Annem telefon kulübesine gitmek için paltosunu giyerken "Bu kesinlikle Rahip Finch'lik bir iş" dedi. O gider gitmez mektubu kaptım. Anlaşılan konukevine daha az insan geldiği için morali bozulan, sağlık mercilerinin sürekli başının etini yemesi yüzünden de umutsuzluğa kapılan Mrs

Butler, içkiye başlamıştı. Daha da önemlisi, kendine yerel bir huzurevinde kat yöneticisi olarak iş bulmuştu. Oradayken, vaktiyle Bermuda Piskoposu'nun resmî şeytan çıkarıcılığını yapmış garip, karizmatik bir adamla ilişki kurmuştu. Adam işinden esrarengiz koşullar altında çıkarılmıştı, papaz yardımcısının karısıyla sözü edilmez bir suç nedeniyle. İngiltere'ye dönüp aşktan kafası dumanlı Mrs Butler'ın kollarında güvence bulunca da, daha bunakça bazı hastalar üzerinde voodoo denemeleri yapmasına izin versin diye kadını ikna etmişti. Gece hemşiresi tarafından yakalanmışlardı.

Annemin duygularını tahayyül edin; Kayıplar Derneği acı bir darbe olmuştu, Morecambe konukevi de berbat bir şok, ama bu artık bardağı taşıran damlaydı. Eve gelmesini bekleyerek gözlerimi ateşe diktim. Aileler, gerçek aileler, iskemlelerle masalardan ve gereken sayıda fincanlardan ibarettir ama benim böyle bir aileye katılma imkânım olmadığı gibi kendiminkini bırakma imkânım da yoktu; annem düğmeme, canı isteyince çekmek üzere bir iplik bağlamıştı. Başka bir yerde bir kadın biliyordum. Belki beni kurtarabilirdi. Ama ya uyuyorsa? Ya benim yanımda uykuda yürümüşse ve ben hiç anlamamışsam? Sonra arka kapı çarpıldı ve annem sert bir rüzgârla uygun adım içeri girdi, eşarbının düğümü desenli bir guatr gibi yanağına savrulmuştu. Mektubu ateşe atarak "Ne kargaşa" diye celallendi. "Dikkatli olmazsam, yayınımı kaçıracağım. Ver şu kulaklığı." Kulaklığı verdim, o da mikrofonu ayarladı.

"Müşfik Işık Manchester'i arıyor, cevap ver Manchester, burası Müşfik Işık."

Sessiz, yumuşak huylu bir baba, kiliseye ve dinî değerlere sıkı sıkıya bağlı, bağnaz ve militan bir dindarlık anlayışını yaşam biçimi yapmış bir anne ve "Dünyanın Geri Kalanı'na karşı bir halat çekme müsabakasında ona katılmak üzere" aileye dahil olan bir kız çocuğu. Başlangıçta annesinin cemaatinin sadık bir üyesi olan, kilise korosu için şarkılar yazan çocuk, sonradan aykırı eğilimleri nedeniyle gözden düşer ve kendi değerlerini yaratmaya koyulur. *Vişnenin Cinsiyeti* ve *Tutku*'yla okurlarımızın yakından tanıdığı Jeanette Winterson, otobiyografik özellikler taşıyan bu ilk kitabıyla Whitbread Ödülü'nü aldı. *Tek Meyve Portakal Değildir,* usta kalemi, keskin mizah duygusuyla sadık bir okuyucu kitlesi kazanan Winterson'un en önemli romanlarından biri olarak kabul ediliyor.

İLETİŞİM 630
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI 134

ISBN 975-470-810-X
9 789754 708103